

ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน
ในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

นางสาววรรรัตน์ ชัยชนะ

สถาบันวิทยบริการ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโทศาสตรพัฒนการ ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2546

ISBN 974-17-4485-4

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE YOUTH'S KNOWLEDGE,ATTITUDE AND DEMOCRACY ORIENTED BEHAVIOR
AS AFFECTED BY PARTICIPATION IN THE TRAINING FOR THE TRAINERS COURSE ON
PUBLICIZING DEMOCRACY

Ms. Worarat Chaichana

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Development Communication

Department of Public Relations

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2003

ISBN 974-17-4485-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการ
ฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

โดย

นางสาว วรรัตน์ ชัยชนะ

สาขาวิชา

นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวิ บุญลือ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวิ บุญลือ)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
..... กรรมการ
(ดร. วิเชียร เกตุสิงห์)

วรรณีย์ ชัยชนะ : ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ (THE YOUTH'S KNOWLEDGE, ATTITUDE AND DEMOCRACY ORIENTED BEHAVIOR AS AFFECTED BY PARTICIPATION IN THE TRAINING FOR TRAINERS COURSE ON PUBLICIZING DEMOCRACY) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ธนวี บุญลือ, 204 หน้า ISBN 974-17-4485-4

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึง ความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา มีจำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างเจาะจง จากเยาวชนอายุ 14 – 18 ปี ที่รับการอบรมทางด้านการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสถิติ t-test, One-way ANOVA และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การประมวลผลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/Pc+

ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16 – 17 ปี เป็นนักเรียนระดับอาชีวศึกษาและมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับปานกลาง มีทัศนคติเป็นกลางต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มีความคาดหวังจากการอบรมและความพึงพอใจต่อการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยอยู่ในระดับสูง แต่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับต่ำ
3. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ยกเว้นตัวแปรเพศ ที่มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศหญิงมีความรู้มากกว่าเพศชาย
4. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
5. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังและความพึงพอใจ ต่อการเข้าอบรม
6. ลักษณะทางประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตย ยกเว้นตัวแปรเรื่องเพศที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ เพศชายมีพฤติกรรมประชาธิปไตยมากกว่าเพศหญิง
7. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน
8. ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน
9. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชน
10. ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชน
11. ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชน
12. ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชน
13. ความคาดหวังของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการเข้ารับการอบรม

ภาควิชา	การประชาสัมพันธ์.....	ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....	นิเทศศาสตร์พัฒนาการ.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....	2546.....	ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4585235828 : MAJOR DEVELOPMENT COMMUNICATION

KEY WORD : KNOWLEDGE,ATTITUDE AND BEHAVIOR

WORARAT CHAICHANA : THE YOUTH'S KNOWLEDGE,ATTITUDE AND DEMOCRACY
ORIENTED BEHAVIOR AS AFFECTED BY PARTICIPATION IN THE TRAINING FOR TRAINERS
COURSE ON PUBLICIZING DEMOCRACY. THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF.THANAVADEE
BOONLUE ,Ph.D. 204 PP. ISBN 974-17-4485-4

This survey aims to study the association among knowledge , attitude , expectation , satisfaction and democracy oriented behavior among 400 purposively selected youth aged between 14 – 18 years who participated in democracy publicity programme. Self administered questionnaires were distributed immediately after training. Percentage , mean , t-test and pearson's product moment correlation are statistical technique used to do the analysis.

Finding :

1. There are more female than male respondents. The majority aged believe 16 – 17 years old , received vocational and upper secondary school education.
2. The youth's have moderate level of knowledge and attitude toward democracy political system , the democracy oriented pratice is limited , while their levels of expectation and satisfaction with the training were in high level but the democratic behavior of sample were in low.
3. Age, education and parents income are not significantly related with knowledge about democratic political system while sex is significantly related to knowledge.
4. Sex, age, education and income are not significantly related with attitude toward democratic political system.
5. Sex, age, education level and income are not significantly related with expectation and satisfaction with training programme.
6. Age, education and income except sex are not related with democratic oriented behavior.
7. Knowledge obtained from training programme are not related with youth's democratic oriented behavior.
8. Youth's attitude toward democratic political system are not significantly related with democratic oriented behavior.
9. Knowledge from training is not related with youth's expectation with the training programme.
10. Knowledge from training is not related with youth's satisfaction with the programme.
11. Youth's attitude toward democratic political system is significantly related with youth's satisfaction.
12. Youth's attitude toward democratic political system is not related significantly with youth's expectation.
13. Youth's expectation on democratic political system is related with youth's satisfaction in the programme.

DepartmentPublic Relations..... Student's Signature.....
Field of Study.....Development Communication.... Advisor's Signature.....
Academic year.....2003..... Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาดูแล ติดตาม เอาใจใส่ และให้คำปรึกษาโดยตลอด จากรองศาสตราจารย์ ดร.ธนวดี บุญลือ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ พัทธนี เขยจรรยา และดร.วิเชียร เกตุสิงห์ ประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประเสริฐ ศีลพิพัฒน์ ผู้บังคับบัญชาของผู้วิจัย ที่ให้โอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ซึ่งบางครั้งต้องเบียดบังเวลาทำงาน จึงใคร่ขออภัยมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ บัณรส มาลากุล ณ อยุธยา ที่ให้โอกาสในการเข้าอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ขอขอบพระคุณอาจารย์รัชฎาภรณ์ แก้วสนิท ที่ให้คำแนะนำอันมีค่าในการเป็นวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ขอขอบคุณ คุณสดุดี และคุณเพชรพล ที่ช่วยประสานงานติดต่อกรรมการและกลุ่มตัวอย่างท่านอื่นๆ ขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อ คณะวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยที่ได้ให้ความกรุณาแก่ผู้วิจัยในการเก็บข้อมูล และขอขอบคุณอย่างยิ่งต่อกลุ่มตัวอย่างน้องๆเยาวชน ที่ได้เสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ คุณธนพล ที่ช่วยเก็บข้อมูลให้ผู้วิจัย คุณจักรกฤษและคุณธนากร ที่ช่วยสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ และขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น ชาว Dev Com ที่เป็นกำลังใจให้กันมาตลอด

ท้ายที่สุดนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ และคุณน้าเป็นอย่างสูง ที่ได้สนับสนุน ให้กำลังใจ และให้โอกาสในการศึกษามาโดยตลอด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฐ

บทที่

1. บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	7
วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	7
ปัญหำนำการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย.....	8
ขอบเขตการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11

2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร.....	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ.....	31
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ.....	36
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มนำใจ.....	37
แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.....	40
แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย.....	56

2.	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
	แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง.....	63
	แนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมวิทยากร.....	68
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	73
3.	ระเบียบวิธีวิจัย	
	รูปแบบของการวิจัย.....	78
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง.....	79
	วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	79
	ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	80
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	82
	ขั้นตอนในการวิจัย.....	82
	เกณฑ์การให้คะแนน.....	83
	การทดสอบความน่าเชื่อถือได้ของเครื่องมือ.....	86
	การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล.....	88
	การประมวลผลข้อมูล.....	89
4.	ผลการวิจัย	
	ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	91
	ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง.....	91
	การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบ ประชาธิปไตย.....	97
	การวิเคราะห์ทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย.....	100
	การวิเคราะห์ความคาดหวังของเยาวชน.....	104

4.	ผลการวิจัย	
	ส่วนที่ 1	การวิเคราะห์ความพึงพอใจของเยาวชน.....108
		การวิเคราะห์พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน.....112
	ส่วนที่ 2	การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ.....116
	ส่วนที่ 3	การแสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน.....136
5.	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการวิจัย.....	145
	อภิปรายผลการวิจัย.....	150
	ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	167
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	168
	รายการอ้างอิง.....	170
	ภาคผนวก.....	176
	แบบสอบถาม.....	177
	ภาพกิจกรรม.....	187
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	204

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ.....	91
2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ.....	92
3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา.....	93
4 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้.....	94
5 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพบิดา.....	95
6 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอาชีพมารดา.....	96
7 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย....	97
8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้.....	99
9 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย.....	100
10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติ.....	103
11 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของความคาดหวังจากการอบรมของเยาวชน.....	104
12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวัง.....	107
13 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจต่อการอบรมของเยาวชน.....	108
14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจ.....	111
15 แสดงร้อยละและค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน.....	112
16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามพฤติกรรมประชาธิปไตย.....	115
17 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามเพศ.....	116
18 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามอายุ.....	117
19 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามระดับการศึกษา.....	118
20 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามรายได้.....	119

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
21 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามเพศ.....	120
22 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามอายุ.....	121
23 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามระดับการศึกษา.....	122
24 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการปกครองระบอบ ประชาธิปไตยจำแนกตามรายได้.....	123
25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคาดหวังจากการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามเพศ.....	124
26 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคาดหวังจากการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามอายุ.....	125
27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคาดหวังจากการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษา.....	126
28 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคาดหวังจากการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามรายได้.....	127
29 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามเพศ.....	128
30 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามอายุ.....	129
31 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษา.....	130
32 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการอบรมของ เยาวชนจำแนกตามรายได้.....	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
33	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของ เยาวชนจำแนกตามเพศ..... 132
34	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของ เยาวชนจำแนกตามอายุ..... 133
35	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของ เยาวชนจำแนกตามระดับการศึกษา..... 134
36	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของ เยาวชนจำแนกตามรายได้..... 135
37	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้กับพฤติกรรม ประชาธิปไตย..... 136
38	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทัศนคติกับพฤติกรรม ประชาธิปไตย..... 137
39	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้กับความคาดหวัง..... 138
40	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้กับความพึงพอใจ..... 139
41	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทัศนคติกับความพึงพอใจ... 140
42	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทัศนคติกับความคาดหวัง... 141
43	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความคาดหวังกับ ความพึงพอใจ..... 142

สารบัญภาพ

ภาพประกอบ	หน้า
แบบจำลองการสื่อสารของเดวิด เค เบอร์โด.....	29
ภาพกิจกรรม.....	187

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การเมืองมีความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทุกคน เพราะการเมืองเป็นการจัดการนโยบายสาธารณะให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การเมืองจะประสานผลประโยชน์และทรัพยากรในสังคม การเมืองจึงมีผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของประชาชน

นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งหมายถึง การปกครองโดยประชาชน ประชาชนส่วนใหญ่จะมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองที่อยู่ภายใต้อิทธิพลการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง ประเทศไทยใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยตัวแทน คือ ระบอบการปกครองที่ประชาชนเลือกตั้งตัวแทนเข้าไปทำหน้าที่ตัดสินใจในการปกครอง เป็นการปกครองโดยคนส่วนน้อยภายใต้การควบคุมของคนส่วนใหญ่ ความสำคัญอยู่ที่การควบคุมของคนส่วนใหญ่ คนส่วนใหญ่จะต้องสามารถผลักดันความต้องการของตนผ่านกระบวนการทางการเมืองได้ด้วย คือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของตน กลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตยโดยตัวแทนในการรักษาอำนาจการควบคุมของประชาชนต่อผู้นำทางการเมือง เพื่อให้ผู้นำทางการเมืองรับผิดชอบต่อประชาชน และเคารพในการตัดสินใจของประชาชน

การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นระบบการเมืองที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการปกครอง ให้เสรีภาพ ความเสมอภาคและความยุติธรรมกับประชาชน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ใช้หลักเสียงข้างมากในการพิจารณาตัดสินใจต่างๆแต่ต้องมีเหตุผลเพื่อประโยชน์แก่คนจำนวนมากของประเทศ ประชาชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการเมืองให้มากที่สุดเพราะการเมืองมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนโดยตรง คนทั่วไปอาจให้ความหมายของการเมืองแตกต่างกันไปซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ การรับรู้และความเข้าใจของแต่ละบุคคลหรือกระบวนการกล่อมเกลางานทางสังคมของแต่ละบุคคล บุคคลที่เติบโตมาภายใต้สิ่งแวดล้อมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย จะมีความเชื่อมั่น

ว่าการเมืองเป็นเรื่องของประชาชน อำนาจทางการเมือง คือ อำนาจของประชาชน ประชาชนคือ เจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ผู้ใช้อำนาจทางการเมืองต้องได้รับฉันทานุมัติจากประชาชน การใช้อำนาจทางการเมืองต้องเป็นไปตามความต้องการของประชาชนเพื่อตอบสนองประโยชน์สุขของประชาชน ประชาชนมีอำนาจสูงสุดในการกำหนดหรือถอดถอนผู้ปกครอง บุคคลที่มีความเชื่อเช่นนี้จะมีบทบาทและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแข็งขันเพื่อรักษาอำนาจอันชอบธรรมของตน วิถีชีวิตของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับระบบการเมือง ระบบการเมืองที่ดีจะส่งเสริมและเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่ดี มีโอกาสแสวงหาความรู้ อย่างเสมอภาค สามารถดูแลปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากการเอาเปรียบของผู้อื่น สามารถตรวจสอบผู้นำทางการเมืองให้ใช้อำนาจเพื่อสนองตอบประโยชน์สุขของประชาชนอย่างซื่อสัตย์

การเมืองมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเราทุกคนและจะต้องมีการเมืองตลอดไป ถ้าเรายังต้องอยู่ร่วมกันในสังคม เราจึงต้องช่วยกันทำให้การเมืองดีขึ้น เพื่อจะได้จัดสรร แบ่งปันความอุดมสมบูรณ์มาให้ทุกคนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เรามีส่วนทำให้การเมืองดีขึ้นโดยต้องให้ความสนใจการเมือง ศึกษาหาความรู้ ติดตามข่าวการเมือง ประชาชนทุกคนจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการรับฟังข่าวสารบ้านเมือง ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคการเมืองที่มีนโยบายดี แสดงความคิดเห็นทางการเมือง ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง เป็นสมาชิกพรรคการเมือง เข้ามีส่วนร่วมในการวางแผนของพรรคการเมือง รวมตัวเพื่อแสดงประชามติและใช้สิทธิในการถอดถอนและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล สมัครเข้ารับเลือกตั้งในระดับต่างๆ เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นต้น

หากแต่ระบบการเมืองไทยยังมีปัญหาเพราะระบบการเมืองไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตย ระบบการเมืองไทยยังมีปัญหาเพราะระบบการเมืองไทยยังไม่เป็นประชาธิปไตยเท่าที่ควร เนื่องจากประชาชนส่วนมากไม่สนใจการเมืองประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ การเมืองจึงถูกบิดเบือนให้เข้าใจการเมืองผิดๆ ประชาชนคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของผู้ปกครอง คิดว่าตนไม่มีสิทธิไปเปลี่ยนแปลงอะไรจึงขาดการรวมกลุ่มอย่างจริงจัง ประชาธิปไตยไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่และอย่างต่อเนื่อง ระบบการเมืองไทยจึงไม่สามารถนำความเจริญไปสู่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ไม่สามารถแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนได้ นักการเมืองที่มีพฤติกรรมแย่งชิงอำนาจเพื่อผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มตน มีการซื้อสิทธิขายเสียงและโกงการเลือกตั้ง และมีประชาชนจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและการตระหนักถึงคุณค่าของประชาธิปไตยอย่างแท้จริง รวมทั้งขาดทักษะและความรู้ในการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดปัญหาการถูกละเมิดสิทธิจากรัฐ หรือปัญหาที่เกิดจาก

ความไม่รู้สิทธิและวิธีการใช้สิทธิเพื่อรักษาผลประโยชน์ที่พึงมีพึงได้ของตน หรืออาจจะก่อให้เกิดปัญหาการเรียกร้องสิทธิแต่ไม่รู้จักหน้าที่ของตนเองขึ้นได้ การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่ให้ความรู้เฉพาะเรื่องการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้ประชาชนเข้าใจในความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” รวมทั้งเข้าใจว่าประชาธิปไตยคือวิถีชีวิตด้วย ดังที่มาตรา 76 ของรัฐธรรมนูญ กำหนดว่า “รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนเศรษฐกิจสังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ”

รัฐธรรมนูญได้กำหนดแนวทางการมีส่วนร่วมของพลเมืองไทยในการเมืองไว้ 3 แนวทาง คือ

แนวทางแรก เป็นการเพิ่มส่วนร่วมในโครงสร้างการเมืองระดับชาติ ด้วยการเพิ่มส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงเป็นครั้งแรก ทั้งนี้ เพื่อให้วุฒิสภาเป็นผู้แทนปวงชนในการกลั่นกรองกฎหมายและควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงออกจากตำแหน่ง รวมทั้งให้วุฒิสภาเป็นผู้แต่งตั้งบุคคลในองค์กรอิสระแทนที่จะให้อำนาจการแต่งตั้งดังกล่าวอยู่ที่ฝ่ายบริหารดังที่เป็นมาแต่เดิม

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังได้เพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมือง โดยกำหนดให้มีองค์กรอิสระโดยประกอบด้วย ตัวแทนของภาคประชาชนในการเสนอแนะ และให้ข้อคิดเห็นในเรื่องสำคัญของประเทศชาติและประชาชนอีกอย่างน้อย 3 องค์กรหลัก คือ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อันประกอบด้วยบุคคลกลุ่มต่างๆถึง 52 กลุ่มและอาชีพ เพื่อให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่น นอกจากนั้นก็ยังมี องค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ความเห็นประกอบการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องมีองค์กรอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแทนผู้บริโภค ทำหน้าที่ให้ความเห็นในการตรากฎหมาย กฎ และข้อบังคับ ตลอดจนการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค

แนวทางที่สอง รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนกำหนดให้เพิ่มการมีส่วนร่วมของพลเมืองในการเมืองก็คือ การกระจายอำนาจจากรัฐส่วนกลางไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้น รวมทั้งชุมชนท้องถิ่นซึ่งประกอบขึ้นจากประชาชน ตั้งแต่นี้ กิจกรรมหลายกิจกรรมซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถเลือกผู้แทนระดับท้องถิ่นให้ตัดสินใจให้บริการ ก็จะถูกกระจายอำนาจลงไปให้ท้องถิ่นมากขึ้น

ดังนั้น ส่วนร่วมของพลเมืองในการเมืองระดับท้องถิ่นในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น อบจ. เทศบาล หรือ อบต. หรือรูปแบบพิเศษ เช่น กทม. หรือเมืองพัทยา ก็จะเพิ่มขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน แต่ที่สำคัญที่สุดก็คือ การที่รัฐธรรมนูญรับรองให้ชุมชนท้องถิ่นอันประกอบด้วย ประชาชนที่อยู่รวมกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง ก่อนที่รัฐธรรมนูญจะมีผลบังคับใช้ มีสิทธิในการอนุรักษ์และฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะหรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

แนวทางที่สาม ซึ่งรัฐธรรมนูญได้วางรากฐานแห่งการมีส่วนร่วมของพลเมืองก็คือ ในกระบวนการนโยบายสาธารณะ (Public Policy Process) การตัดสินใจทั้งระดับชาติและท้องถิ่น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มกระบวนการไปจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ การร่วมรับรู้ข้อมูลในเรื่องต่างๆจากรัฐ เป็นเงื่อนไขแรกสุดของการมีส่วนร่วมประการอื่น ดังนั้น รัฐธรรมนูญจึงกำหนดสิทธิในการร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองของราชการให้และยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 กำหนดรองรับสิทธิดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญด้วย

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยยึดหลักการที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศเป็นระบอบปกครองที่ยกย่องคุณค่าและเคารพในศักดิ์ศรีของมนุษย์มีรากฐานสำคัญอยู่ที่ การที่มนุษย์ใช้วิจารณ์ญาณของตนเองและสามารถกำหนดวิถีชีวิตของตนเองได้ ประชาชนจะต้องปฏิบัติตามหลักการและวิธีการของประชาธิปไตยตามสิทธิและหน้าที่ของตน ดังนั้น การเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึงจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะป้องกันและแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นได้ การฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ จึงเป็นหนึ่งในวิธีการเผยแพร่ความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่ขยายผลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ แตกต่างจากการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยตรง ทั้งในแง่จำนวนผู้รับการถ่ายทอดและเครือข่ายการเรียนรู้ ทั้งนี้เนื่องจากวิทยากรเผยแพร่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวคูณ (Multiplier) ซึ่งสามารถนำความรู้และทัศนคติที่ได้จากการฝึกอบรมไปเผยแพร่ขยายผลแก่ประชาชนระดับรากหญ้าในพื้นที่ของตนอย่างทั่วถึง อีกทั้งความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และความใกล้ชิดกับผู้รับการถ่ายทอดซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ถือเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้กระบวนการเรียนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

การเผยแพร่ ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย ได้รับเปลี่ยนไปสู่การส่งเสริม และกระตุ้นให้ประชาชนได้เข้าถึงการมีส่วนร่วมในหลายมิติ ที่จะนำไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยที่ยั่งยืนที่สุด ซึ่งหน่วยงานที่เข้ามามีบทบาทในเรื่องนี้ คือ สถาบันพระปกเกล้า

สถาบันพระปกเกล้า เป็นหน่วยงานวิชาการภายใต้การกำกับของประธานรัฐสภา ซึ่งมีภารกิจหลักสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการปกครองแบบประชาธิปไตยในระบอบรัฐสภา ซึ่งในการดำเนินการให้เป็นไปตามภารกิจดังกล่าว สถาบันพระปกเกล้าได้จัดกิจกรรมต่างๆ หลายประการ ทั้งในด้านการพัฒนาการศักยภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และบุคคลระดับนโยบายของประเทศ การจัดสัมมนา ในโอกาสต่างๆ รวมถึงการศึกษาวิจัยในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

สถาบันพระปกเกล้า ในฐานะที่เป็นสถาบันที่มีพันธกิจหลักในการให้การศึกษาอบรมเผยแพร่ และสนับสนุนการเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสถาบันพระปกเกล้า 2541 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการให้ความรู้และเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างทั่วถึง จึงได้จัดโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญขึ้น โดยมุ่งหวังที่จะสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย จิตสำนึก ทศนคติที่ดี และพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่ประชาชน นักเรียน นักศึกษา ซึ่งจะเอื้อต่อการเกิดสันติสุขขึ้นได้ในสังคมอย่างยั่งยืน

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาเฉพาะโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ เนื่องจากเป็นโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลายและมีความต่อเนื่อง สามารถขยายผลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษากลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชน เพราะเยาวชนถือเป็นอนาคตของประเทศชาติ การปลูกฝังรากฐานของระบอบประชาธิปไตยให้เยาวชน จะทำให้เยาวชนรู้จักบทบาทของตน รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่รวมทั้งมีส่วนร่วมทางการเมืองต่อไปในอนาคต

โครงการวิทยากรผู้เผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

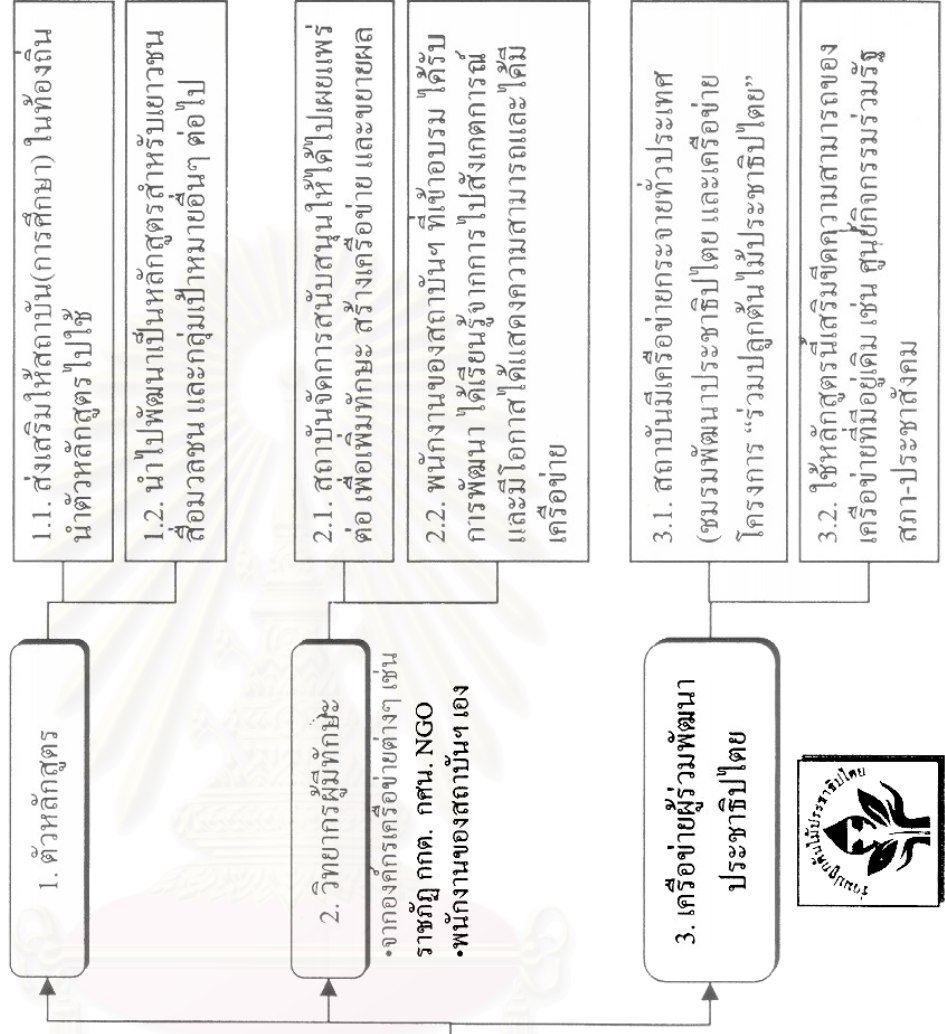
ความเป็นมา

ความจำเป็นในการเผยแพร่หลักการประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ให้ประชาชนทั่วประเทศไทยได้เข้าใจและเห็นคุณค่า

โครงการวิทยากรผู้เผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
Train the Trainers: TTT

สถาบันฯ มีข้อจำกัดทางทรัพยากร ทำให้ไม่สามารถทำการเผยแพร่ได้เองทั้งหมด ต้องอาศัยเครือข่ายทั่วประเทศมาร่วมเผยแพร่

ผลผลิต กิจกรรมและผลต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- (1) เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ทักษะที่ดีและก่อให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยแก่ผู้เข้ารับการอบรม เพื่อนำไปเผยแพร่ต่อไปในพื้นที่ของตน
- (2) เพื่อให้ผู้รับการอบรมเกิดทักษะและสามารถใช้เทคนิคในการฝึกอบรมต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม อีกทั้งยังสามารถนำทักษะและเทคนิคดังกล่าวไปปฏิบัติได้จริง เมื่อนำไปขยายผลในพื้นที่ของตน
- (3) เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อการเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญในทุกภาคของประเทศ

กลุ่มเป้าหมายการอบรม

การฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์จากสถานศึกษาทั่วประเทศ สถาบันราชภัฏ ทหาร ตำรวจตระเวนชายแดน อบต. และผู้แทนจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรอิสระ

ในการเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญให้ได้ผลนั้น ต้องเริ่มวางรากฐานความรู้ ความเข้าใจ แก่กลุ่มเยาวชนซึ่งถือเป็นอนาคตของประเทศชาติ ให้เกิดจิตสำนึก ทักษะดี และพฤติกรรมประชาธิปไตย อันจะก่อให้เกิดผลดีต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาระดับความรู้ ทักษะดี ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้าอบรมกับวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะดี ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ปัญหานำการวิจัย

- (1) เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
- (2) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ อย่างไร
- (3) ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนหรือไม่ อย่างไร
- (4) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร
- (5) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร
- (6) ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร
- (7) ทักษะของประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร
- (8) ความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานในการวิจัย

- (1) เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน
- (2) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (3) ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

- (4) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (5) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (6) ทักษะคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (7) ทักษะคติของประชาชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (8) ความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความรู้ ทักษะคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนที่ได้รับจากการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ซึ่งไม่รวมการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ประชาธิปไตยในโครงการอื่นๆ โดยศึกษาเฉพาะเยาวชนที่เข้ารับการอบรมใน 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย, จังหวัดลำพูน, จังหวัดระยอง และจังหวัดระนอง ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนที่ได้รับการขยายผลจากวิทยากรในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความรู้	หมายถึง	ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตย มาตรการ-กลไกของ กฎหมาย การปฏิรูปการเมือง การกระจายอำนาจ ของการปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของ ประชาชน รวมทั้งสิทธิเสรีภาพ บทบาทหน้าที่ของ ประชาชนตามรัฐธรรมนูญ
ทัศนคติ	หมายถึง	ความรู้สึกริ คติสำนึก ของเยาวชนที่มีต่อการ ปกครองในระบอบประชาธิปไตย
ความคาดหวัง	หมายถึง	ความมุ่งหวัง ความต้องการของเยาวชนที่จะได้ รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยในการอบรมจาก วิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย
ความพึงพอใจ	หมายถึง	ความรู้สึกริ คติในทางที่ดีของเยาวชนที่ได้รับจากการ เข้ารับการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย
พฤติกรรมประชาธิปไตย	หมายถึง	พฤติกรรมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองระบอบ ประชาธิปไตยของเยาวชนที่เข้าร่วมฝึกอบรมใน โครงการฝึกอบรมเผยแพร่ประชาธิปไตยตาม รัฐธรรมนูญ
วิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ	หมายถึง	บุคคลที่เป็นตัวแทนในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีต่อ การเมืองการ

ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อเยาวชนและ
ประชาชนทั่วไป

เยาวชน	หมายถึง	เยาวชน ในพื้นที่ 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย, จังหวัดเชียงใหม่, จังหวัดพะเยา และจังหวัดน่าน ที่มีอายุระหว่าง 14 – 18 ปี ซึ่งเป็นเยาวชนที่ได้รับการอบรมจากวิทยากร เผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
--------	---------	--

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผน ปรับปรุง และ ส่งเสริมโครงการที่ให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้นซึ่งเป็นการวางรากฐานการเมืองการปกครองใน ระบอบประชาธิปไตยต่อไป
2. ผลจากการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนประชาสัมพันธ์เผยแพร่ ข้อมูลข่าวสารของโครงการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญเพื่อ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในอนาคต
3. ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ ประชาธิปไตยให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และทำการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ ประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในงานวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร
2. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ
3. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ
4. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ
5. แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง
6. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
7. แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง
8. แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมวิทยากร
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสาร

“การสื่อสาร” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Communication” ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กัน ดังนี้
จอร์จ เอ มิลเลอร์ (George A. Miller) กล่าวว่า “การสื่อสาร หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง”

คาร์ลไอ โฮฟแลนด์ (Carl I. Hoveland) และคณะให้ความเห็นว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการที่บุคคลหนึ่ง (ผู้ส่งสาร) ส่งสิ่งเร้า เพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ (ผู้รับสาร)”

วอร์เรน ดับเบิลยู วีเวอร์ (Warren W. Weaver) ให้คำอธิบายเกี่ยวกับการสื่อสารว่า “การสื่อสารมีความหมายกว้าง ครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่างที่จิตใจของคนๆหนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง

การสื่อสารจึงไม่หมายความแต่เพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงดนตรี ภาพ การแสดงบัลเล่ย์ และพฤติกรรมทุกพฤติกรรมของมนุษย์อีกด้วย”

เจอร์เกน รอยซ์ และเกรกอรี เบทสัน (Jurgen Ruesch and Gregory Bateson) ให้ความเห็นว่า “การสื่อสารไม่ได้หมายถึงการถ่ายทอดสารด้วยภาษาพูดและภาษาเขียนที่ชัดแจ้งและแสดงเจตนาชัดเจนเท่านั้น แต่การสื่อสารยังรวมไปถึงกระบวนการทั้งหลายที่คนมีอิทธิพลต่อกันด้วย ซึ่งคำนิยามนี้ยึดหลักที่ว่า การกระทำและเหตุการณ์ทั้งหลาย มีลักษณะเป็นการสื่อสาร หากมีผู้เข้าใจการกระทำและเหตุการณ์เหล่านั้น หมายความว่า ความเข้าใจที่เกิดขึ้นแก่คนๆหนึ่งนั้นได้เปลี่ยนแปลงข่าวสารที่คนๆนั้นมีอยู่และมีอิทธิพลต่อบุคคลผู้นั้น”

วิลเบอร์ แชมม (Wilbur Schramm) อธิบายว่า “การสื่อสาร คือ การมีความเข้าใจร่วมกันต่อเครื่องหมายที่แสดงข่าวสาร (Information sign)”

ชาร์ล ออสกู๊ด (Charles E. Osgood) กล่าวว่า “ความหมายโดยทั่วไป การสื่อสารจะเกิดขึ้นเมื่อฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้ส่งสารมีอิทธิพลต่ออีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้รับสารโดยใช้สัญลักษณ์ต่างๆ ซึ่งถูกส่งผ่านสื่อที่เชื่อมระหว่างสองฝ่าย”

เอเวอร์เรต เอ็ม โรเจอร์ส และเอฟ ฟลอยด์ ชูเมคเกอร์ (Everett M. Roger and F. Floyd Shoemaker) ให้ความหมายว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการซึ่งสารถูกส่งจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร”

จากความหมายของการสื่อสารดังกล่าวสามารถแยกแยะให้เห็นองค์ประกอบของการสื่อสารได้ ว่า การสื่อสารนั้นประกอบด้วยส่วนที่สำคัญคือ แหล่งสาร สาร สื่อ ผู้รับสาร และผลที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตามในบางครั้งอาจมีองค์ประกอบของการสื่อสารที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผลสะท้อนกลับ (Feedback) หรือปฏิกิริยาสะท้อนกลับ (ระวีวรรณ ประกอบผล, 2536)

องค์ประกอบของการสื่อสาร

1. แหล่งสารหรือผู้ส่งสาร (Source or Sender) คือบุคคลที่เป็นผู้เริ่มต้นสร้างและส่งสารไปยังผู้อื่น จำนวนของผู้ส่งสารนั้นแตกต่างกันไปตามประเภทของผู้ส่งสาร ดังนั้น ผู้ส่งสารจึงอาจมีมากกว่า

หนึ่งคนก็ได้ ทั้งนี้ผู้ส่งสารอาจมิได้เป็นผู้ส่งสารในฐานะที่เป็นตัวของตัวเอง หากแต่ส่งสารในฐานะที่เป็นตัวแทนของสถาบันของสถาบันใดสถาบันหนึ่งก็ได้

2. **สาร (Message)** คือ เรื่องราวอันมีความหมายและแสดงออกมาโดยอาศัยภาษาหรือสัญลักษณ์ใดๆ ก็ตามที่สามารถทำให้เกิดการรับรู้ร่วมกันได้ ความสำคัญของสาร ก็คือ การทำหน้าที่เร้าให้ผู้รับสารเกิดการรับรู้ความหมายและมีปฏิกิริยาตอบสนอง

3. **ช่องทางหรือสื่อ (Channel or medium)** คือตัวนำข่าวสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารในการศึกษาเกี่ยวกับสื่อ นั้น อาจแบ่งประเภทของสื่อได้หลายแบบด้วยกันไม่มีข้อกำหนดที่แน่นอนตายตัว

4. **ผู้รับสาร (Receiver)** คือบุคคลที่รับข่าวสารจากแหล่งสารและเป็นจุดหมายปลายทางที่สารส่งไปถึงในกระบวนการสื่อสารนั้น ผู้รับสารมีบทบาทขั้นพื้นฐานอยู่สองประการ คือ การกำหนดรู้ความหมายตามเรื่องราวที่ผู้ส่งสารส่งผ่านสื่ออย่างใดอย่างหนึ่งมาถึงตน และการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองต่อผู้ส่งสาร

5. **ผลกระทบหรือผลที่เกิดขึ้น (Effect)** คือการรับรู้ ความรู้สึก และการประเมินค่าของบุคคลต่อข่าวสารที่ได้รับ ผลที่เกิดจากการสื่อสารนั้นเป็นได้ทั้งผลทางด้านบวกและผลทางด้านลบ ซึ่งอาจเป็นผลในระยะสั้นหรือผลในระยะยาวก็ได้ ผลที่เกิดขึ้นจากการสื่อสารนั้นทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ทัศนคติ หรือพฤติกรรมของผู้รับสารได้ (เสถียร เขยประทับ, 2539)

6. **ปฏิกิริยาย้อนกลับ (Feedback)** หมายถึงกระบวนการที่ผู้รับสารทำหน้าที่เป็นผู้ส่งสารย้อนกลับไปยังผู้ส่งสารเดิมเพื่อประโยชน์บางอย่าง ปฏิกิริยาย้อนกลับนั้นเป็นส่วนที่สำคัญในการสื่อสารเนื่องจากเป็นตัวที่จะบอกได้ว่าสารนั้นได้รับการตีความตรงตามจุดมุ่งหมายของผู้ส่งสารหรือไม่

เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบของการสื่อสารข้างต้น ในองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบนี้มีปัจจัยต่างๆ ที่จะส่งเสริมหรือลดประสิทธิภาพขององค์ประกอบซึ่งนำไปสู่การเพิ่ม หรือลดประสิทธิภาพของการสื่อสาร ดังนี้ (ปรมะ สตะเวทิน, 2540)

ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดประสิทธิภาพขององค์ประกอบทางการสื่อสาร

1. **ปัจจัยของผู้ส่งสาร** ปัจจัย 4 ประการในส่วนของผู้ส่งสารที่จะมีผลต่อการเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ปัจจัยดังกล่าว ได้แก่

- ก. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills)
- ข. ทัศนคติ (Attitudes)
- ค. ความรู้ (Knowledge)

ง. สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม (Position within a social-cultural system)

ก. ทักษะในการสื่อสาร

ทักษะในการสื่อสาร หมายความว่า ความสามารถ ความชำนาญในการสื่อสารเชิงวัจนะ (Verbal communication skills) แบ่งออกได้เป็น 5 ประการ คือ ทักษะในการเขียนและพูด (Writing and speaking skills) ซึ่งเป็นทักษะในการเข้ารหัส (Encoding skills) การอ่านและการฟัง (Reading and listening) ซึ่งเป็นทักษะในการถอดรหัส (Decoding skills)

ในฐานะของผู้ส่งสาร ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อผู้ส่งสาร 2 ประการ คือ

1. ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้ส่งสารในการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ (Purpose) และเจตนารมณ์ (Intentions) ของตน กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความคิด (Thought) ของผู้ส่งสาร นอกจากนั้นทักษะในการสื่อสารยังมีผลต่อความสามารถในการ ถ่ายทอดความคิดของผู้ส่งสารด้วย

สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้ส่งสารก็คือ ภาษา ทักษะในการเขียน, ทักษะในการพูด, ทักษะในการอ่าน และทักษะในการฟัง ก็คือทักษะด้านภาษานั้นเอง ภาษามีอิทธิพลต่อผู้ส่งสารต่อผู้ส่งสาร 3 ประการ คือ

- คิดเรื่องอะไร (What he thinks about)
- คิดอย่างไร (How he thinks)
- คิดหรือไม่ (Whether he is thinking at all)

ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อความสามารถในการเข้ารหัส ซึ่งแสดงเจตนารมณ์ หรือความคิดของผู้ส่งสาร ในการเข้ารหัสซึ่งแสดงเจตนารมณ์ของตนนั้น ผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีทักษะที่จำเป็นในการเข้ารหัส (Necessary encoding skills) เช่นในการเขียน ผู้ส่งสารที่มีทักษะในการเข้ารหัสที่ดีจะมีศัพท์เพียงพอที่จะแสดงความคิดของตนได้ในการใช้คำ แทนที่จะใช้คำยากๆ ก็จะใช้คำที่ง่ายๆ สามารถแสดง ความหมายได้อย่างชัดเจนที่สุด

ข.ทัศนคติ

ทัศนคติ คือความมีใจโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง ทัศนคติก็คือ ท่าทีหรือความรู้สึกอย่างใดอย่างหนึ่งที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในการสื่อสารของมนุษย์นั้น ทัศนคติของผู้ส่งสารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ทัศนคติของผู้ส่งสาร แบ่งออกเป็น 3 ประการคือ

1.ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self)

ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารมากน้อยเพียงใดนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อตนเอง เป็นการประเมินตนเอง (Self-evaluation) ก่อนทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง (Self-confidence) เชื่อมั่นว่าตนเองมีความสามารถ โอกาสที่ผู้ส่งสารจะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก ในทางตรงกันข้าม หากผู้ส่งสารมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเองขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่คิดว่าตนเองมีความสามารถ โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีน้อย

2.ทัศนคติต่อเรื่องที่จะสื่อสาร (Attitude toward subject matter)

ทัศนคติที่ผู้ส่งสารมีต่อเรื่องที่จะทำการสื่อสารก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีประสิทธิผลของการสื่อสาร ในการสื่อสารนั้นหากผู้ส่งสารไม่มีความเชื่อ, ไม่เลื่อมใส, ไม่พอใจ หรือไม่มีทัศนคติที่ดีต่อเรื่องที่ตนจะทำการสื่อสารแล้ว ผู้ส่งสารขาดความมั่นใจ, ไม่อยากที่จะทำการสื่อสาร และทำการสื่อสารไม่ได้ดีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีน้อย

3.ทัศนคติต่อผู้รับสาร (Attitude toward receiver)

ทัศนคติต่อผู้รับสารจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร ต่อสารของผู้ส่งสารและต่อปฏิกิริยาของผู้รับสาร เช่น ผู้รับสารมีความรู้สึกที่ดี มีความพอใจในตัวผู้รับสารก็อยากทำการสื่อสารด้วย และหาคำพูดที่เหมาะสม เป็นที่น่าพอใจของผู้รับสาร โอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารไม่ชอบผู้รับสารก็ไม่อยากจะทำกรสื่อสารด้วยโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จในการสื่อสารก็มีน้อย

ค. ความรู้

ประสิทธิภาพในการสื่อสารของผู้ส่งสารก็คือ ความรู้ คนที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่สามารถที่จะพูดหรือเขียนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล ในการสื่อสารนั้น ความถูกต้องและประสิทธิผลของการสื่อสารขึ้นอยู่กับความรู้ 2 ประการ คือ

1. ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร (Knowledge of the subject matter)

ความรู้เรื่องที่จะสื่อสาร หมายความว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องที่จะทำการสื่อสาร หากผู้ส่งสารมีความรู้เรื่องที่จะสื่อสารดี โอกาสที่การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จก็มีมาก ในทางตรงกันข้าม หากผู้ส่งสารไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนั้นๆ ดีพอ ประสิทธิภาพของการสื่อสารก็จะด้อยลงไป

2. ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (Knowledge of the communication process)

กระบวนการสื่อสารนั้นมีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน แต่ละองค์ประกอบล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อผลของการสื่อสารทั้งสิ้น ผู้ส่งสารที่มีประสิทธิภาพจึงต้องมีทั้งความรู้ ความเข้าใจเรื่องที่จะพูดเป็นอย่างดี และมีความรู้ ความสามารถในการที่จะวิเคราะห์ตัวเอง, สาร, สื่อ และผู้รับสารเป็นอย่างดีด้วย

ง. สถานภาพในสังคม และวัฒนธรรม

คนเป็นสมาชิกของสังคม และมีสถานภาพของตนในสังคม และวัฒนธรรมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก สถานภาพต่างๆ ของผู้ส่งสารจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการสื่อสารของผู้ส่งสาร ตำแหน่ง, บทบาท, หน้าที่, ศักดิ์ศรี, ความเชื่อและค่านิยมทางวัฒนธรรม, พฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับหรือไม่ยอมรับในสังคม, พฤติกรรมที่ต้องกระทำตามวัฒนธรรม ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อความคิด และพฤติกรรมในการสื่อสารของผู้ส่งสาร และเป็นสิ่งที่คนอื่นในสังคมคาดหวังว่า ผู้ส่งสารควรจะปฏิบัติอย่างไรในการสื่อสาร สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรมจะมีอิทธิพลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์, การเข้ารหัสและการสร้างสรรค์, ความหมาย, การเลือกใช้สื่อ, และการเลือกผู้รับสารของผู้ส่งสาร คนที่อยู่ในสังคมเดียวกัน แต่มีสถานภาพต่างกันย่อมทำการสื่อสารต่างกัน คนที่มีวัฒนธรรมต่างกันก็ทำการสื่อสารต่างกันด้วย ปัญหาที่สำคัญของการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural or Cross-cultural communication) ก็คือความ

แตกต่างด้านวัฒนธรรมระหว่างผู้ทำการสื่อสาร ทั้งนี้เพราะ วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมในการสื่อสารของคน

2. ปัจจัยของผู้รับสาร

ก. ทักษะในการสื่อสาร

ในกระบวนการสื่อสารนั้น คนสามารถเป็นได้ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร ในการรับสาร ผู้รับสารจะต้องมีความสามารถในการอ่าน ฟังและคิด มิฉะนั้นก็จะไม่สามารถรับและถอดรหัสสารของผู้ส่งสารได้ ในฐานะผู้รับสาร ทักษะในการสื่อสารมีอิทธิพลต่อผู้รับสาร 2 ประการ คือ

1. มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสารและความสามารถในการรับสาร ทักษะที่มีอิทธิพลต่อความคิดของผู้รับสาร คือ ทักษะด้านภาษา
2. มีอิทธิพลต่อความสามารถของผู้รับสารในการถอดรหัส ซึ่งแสดงเจตนาารมณ์หรือความคิดของผู้ส่งสาร ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความสามารถในการตีความหมายสาร

ข. ทัศนคติ

ปัจจัยด้านทัศนคติของผู้รับสารแบ่งออกได้เป็น 3 ประการ คือ

1. ทัศนคติต่อตนเอง (Attitude toward self)

ในการเป็นผู้รับสารนั้น หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง โอกาสที่ผู้รับสารจะเข้าใจสารของผู้ส่งสารก็มีมาก ในทางตรงกันข้าม หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อตนเอง ไม่มีความเชื่อมั่นในความรู้ ความสามารถของตนเอง โอกาสที่จะเข้าใจสารก็มีน้อย

2. ทัศนคติต่อสาร (Attitude toward the message)

ทัศนคติที่ผู้รับสารมีต่อสารนั้น ก็เป็นปัจจัยอีกประการหนึ่งที่สามารถเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร

3.ทัศนคติต่อผู้ส่งสาร (Attitude toward source)

การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้รับสารที่มีต่อผู้ส่งสาร หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ดีต่อผู้ส่งสาร มีความเชื่อถือเลื่อมใสในความรู้ความสามารถ ความจริงใจของผู้ส่งสาร (Source's credibility) มีความชอบ ความประทับใจในบุคลิก (Attractiveness) ของผู้ส่งสาร โอกาสที่การสื่อสารจะประสบผลสำเร็จก็มีมาก ในทางตรงกันข้าม หากผู้รับสารมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อผู้ส่งสาร การสื่อสารก็มีโอกาสที่จะล้มเหลว

ค. ความรู้

ผู้รับสารที่ไม่มีความรู้ย่อมไม่สามารถอ่านและฟังได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิผล ความรู้ของผู้รับสารแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสาร (Knowledge of the content of the message)

ผู้รับสารจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของสารที่ตนรับ หากผู้รับสารไม่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้น ผู้รับสารก็จะไม่สามารถเข้าใจเรื่องราวของสารนั้นได้

2. ความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (Knowledge of the communication process)

ผู้รับสารจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการสื่อสาร ด้วยการสื่อสารจึงจะมีประสิทธิผลเพิ่มขึ้น หากผู้รับสารไม่มีความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร ผู้รับสารก็อาจเข้าใจสารผิด ไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร รับสารได้ไม่ชัดเจน ตลอดจนตีความหมายของสารผิดพลาด

ง. สถานภาพในสังคมและวัฒนธรรม

เช่นเดียวกับผู้ส่งสาร ผู้รับสารก็เป็นสมาชิกของสังคมและมีวัฒนธรรมของตน ผู้รับสารจึงมีตำแหน่ง, บทบาท, ศักดิ์ศรี, ความเชื่อ, พฤติกรรมที่พึงปฏิบัติ, ค่านิยม ฯลฯ ของตน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อการรับสาร และการตีความหมายของผู้รับสารซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิผลของการสื่อสารด้วย

3. ปัจจัยของสาร

ปัจจัยที่มีส่วนกำหนดประสิทธิภาพของสารและประสิทธิผลของการสื่อสารนั้นมีอยู่ 3 ประการ ได้แก่

- ก. รหัสสาร (Message code)
- ข. เนื้อหาสาร (Message content)
- ค. การจัดสาร (Message treatment)

สิ่งที่ประกอบเป็นรหัสสาร เนื้อหาสาร และการจัดสาร คือ ส่วนประกอบ (Elements) และ โครงสร้าง (Structure) ซึ่งเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องกันมีสิ่งหนึ่งก็ต้องมีอีกสิ่งหนึ่งสิ่งใด ๆ ก็ตามย่อมประกอบไปด้วย ส่วนประกอบต่างๆ (Elements) และส่วนประกอบต่างๆ เหล่านี้รวมกันเป็นโครงสร้างใดโครงสร้างหนึ่ง (Structure) สิ่งนั้นจึงจะเกิดขึ้นได้

ก. รหัสสาร

สารที่ผู้ส่งสารส่งออกไปเพื่อถ่ายทอดความคิด, ความรู้สึก, ความต้องการ, ข่าวสารและ วัตถุประสงค์ของตนนั้นจะต้องอาศัยรหัส (Code) เป็นเครื่องมือถ่ายทอดให้ปรากฏรหัสคือ กลุ่มของ สัญลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในลักษณะที่มีความหมายต่อคน สิ่งที่จะเป็นรหัสได้จะต้องมีองค์ประกอบ ทำหน้าที่เป็นคำศัพท์และมีกระบวนการหรือโครงสร้างที่รวมส่วนประกอบเข้าด้วยกันอย่างได้ความหมาย เป็นการสร้างความสัมพันธ์

ข. เนื้อหาสาร

เนื้อหาสาร หมายความว่า สิ่งที่เป็นสาระ เรื่องราวของสารซึ่งถ่ายทอดความคิด เจตนารมณ์ และ วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร องค์ประกอบของเนื้อหาสารก็คือ สาระหรือประเด็นต่างๆ เมื่อนำเอาสาระ หรือประเด็นต่างๆ เหล่านี้มารวมกันเป็นโครงสร้างก็จะได้อเนื้อหาสารทั้งหมด

ค. การจัดสาร

การจัดสาร คือ การตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกและเรียบเรียงรหัสและเนื้อหาสาร องค์ประกอบของการจัดสารก็คือ รหัสและเนื้อหาสาร โครงสร้างของการจัดสาร ก็คือการเรียบเรียงรหัส และเนื้อหาสารเป็นรูปแบบที่เรากำหนดเพื่อส่งออกไปยังผู้รับสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนย่อมมีวิธีการในการจัดสาร

ไม่เหมือนกัน การจัดสารก็คือ สไตล์ (Style) ของแต่ละคน มีลักษณะเป็นของตนเองซึ่งไม่เหมือนกับคนอื่น สิ่งที่มีอิทธิพลต่อการจัดสารของผู้ส่งสารคือ

1. บุคลิกส่วนตัวของผู้ส่งสาร (Personality and Characteristics of the source) บุคลิกลักษณะของบุคคลแต่ละคนนั้น ได้รับอิทธิพลจากทักษะในการสื่อสาร ทักษะคิด, ความรู้, วัฒนธรรมและสังคม ทำให้คนแต่ละคนมีสไตล์ในการจัดสารต่างกันไป

2. ผู้รับสาร (The receiver) ในการสื่อสารนั้น ผู้รับสารย่อมกำหนดสารเป้าหมายของตนและในการจัดสารนั้น ผู้ส่งสารจะต้องคำนึงถึงผู้รับสารของตนอยู่เสมอว่าผู้รับสารเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร มีความสนใจเรื่องอะไร มีความรู้อย่างไร ทั้งนี้เพื่อส่งสารจะได้จัดสารได้เหมาะสมกับผู้รับสารเพื่อให้ผู้รับสารสามารถถอดรหัสได้ง่าย และสามารถเข้าใจความหมายของสารได้ถูกต้องเพื่อผู้ส่งสารจะได้บรรลุวัตถุประสงค์ของตน

4. ปัจจัยของสื่อ

สื่อเป็นตัวเชื่อมผู้ส่งสารกับผู้รับสารเข้าด้วยกัน ทำให้ผู้ส่งสารทำการสื่อสารไปยังผู้รับสารได้ ในการสื่อสารนั้นผู้ส่งสารจำเป็นต้องมีสื่อและเลือกใช้สื่อเพื่อนำสารไปสู่ผู้รับสาร ประสิทธิภาพของสื่อย่อมมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารเช่นเดียวกับองค์ประกอบอื่นๆ การเลือกใช้สื่อย่อมสามารถจะเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสารได้ หากผู้ส่งสารเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสาร (Communication Situation) ประสิทธิภาพของการสื่อสารก็จะมาก ในทางตรงกันข้ามหากผู้ส่งสารเลือกใช้สื่อที่ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสาร ประสิทธิภาพของการสื่อสารก็จะน้อย

สิ่งที่กำหนดการตัดสินใจในการเลือกสื่อ

ปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจของผู้ส่งสารในการเลือกสื่อก็คือ องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสารอันได้แก่

1. ผู้รับสาร ในการเลือกสื่อ นั้น ผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของผู้รับสารด้วยว่าผู้รับสารเป็นใคร มีความสามารถในการรับและถอดรหัสสารอย่างไร ด้วยการฟัง การอ่าน หรือ การดู
2. สาร นอกจากนั้นผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาด้วยว่า รหัส, เนื้อหา และการจัดสารของตนนั้นเหมาะสมกับสื่อประเภทใด

3. ผู้ส่งสาร ในการเลือกสื่อ นั้นผู้ส่งสารจะต้องพิจารณาความสามารถในการเข้ารหัสหรือทักษะในการสื่อสารของตนด้วยว่า ตนเองมีความสามารถในการพูด เขียน หรือในการแสดง เป็นต้น

4. สื่อ ในส่วนที่เกี่ยวกับตัวสื่อ นั้น เราจะต้องพิจารณาถึงความสามารถของสื่อในการนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก (Sense mechanisms) หรือวิธีการรับสารของผู้รับสาร ผู้รับสารสามารถรับความรู้สึกหรือรับสารได้โดย การเห็น(Seeing) การได้ยิน(Hearing) การสัมผัส (Touching) การได้กลิ่น (Smelling) และการลิ้มรส (Tasting) สื่อแต่ละสื่อย่อมมีความสามารถต่างๆ กัน วิทยุทำให้ผู้รับสารรับสารได้โดยการได้ยิน โทรทัศน์ทำให้ผู้รับสารรับสารได้ทั้งจากการเห็นและการได้ยิน หนังสือพิมพ์ทำให้ผู้อ่านรับสารได้โดยการเห็น ผู้ส่งสารจึงต้องเลือกว่าจะใช้สื่ออะไร สื่อบุคคลหรือ สื่อมวลชน แม้แต่สื่อประเภทเดียวกันก็ต้องเลือกว่าจะใช้อะไร ดังนั้น ในการสื่อสารสมัยใหม่จึงมีการนำเอาสื่อหลายชนิดมาใช้ร่วมกันในการส่งสารไปยังผู้รับสาร เพื่อให้ผู้รับสารสามารถรับสารนั้นได้หลายทาง วิธีการดังกล่าวเรียกว่า สื่อผสม (Media mix หรือ Multi-media) และหากการใช้สื่อผสมนั้นเป็นการผสมกันระหว่างสื่อมวลชนกับสื่อระหว่างบุคคล สื่อผสมดังกล่าวเรียกว่า Media Forum ผู้ส่งสารจึงต้องตัดสินใจในการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์การสื่อสาร เช่น ใช้วิทยุควบคู่กับการสื่อสารระหว่างบุคคล หรือใช้ภาพยนตร์ควบคู่กับการสื่อสารระหว่างบุคคลในการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นต้น (ปรมะ สตะเวทิน,2540)

การสื่อสารนั้นจัดได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในชีวิตของมนุษย์นอกเหนือจากปัจจัยสี่ที่มีความจำเป็นต่อความอยู่รอดของมนุษย์ แม้ว่าการสื่อสารจะไม่ได้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับความตายของมนุษย์เหมือนกับปัจจัยสี่ มนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมใดๆของตน และเพื่ออยู่ร่วมกับคนอื่นๆในสังคม การสื่อสารเป็นพื้นฐานของการติดต่อของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือสำคัญของกระบวนการสังคม ยิ่งสังคมมีความซับซ้อนมากและประกอบด้วยคนจำนวนมากขึ้นเท่าใด การสื่อสารก็ยิ่งมีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมและสังคม จะนำมาซึ่งความซับซ้อนหรือความสับสนต่างๆ จนอาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและไม่แน่ใจแก่สมาชิกของสังคม ดังนั้น จึงต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

หากพิจารณาถึงความสำคัญของการสื่อสารที่มีต่อมนุษย์แล้วสามารถแบ่งได้เป็น 5 ประการคือ

1. **ความสำคัญต่อความเป็นสังคม** การที่มนุษย์อยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นสังคมตั้งแต่สังคมระดับเล็ก คือ ครอบครัว ชุมชน เผ่าพันธุ์ ไปจนถึงการรวมตัวเป็นสังคมขนาดใหญ่ในระดับประเทศนั้น

จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเป็นพื้นฐาน เพราะการสื่อสารทำให้เกิดความเข้าใจ มีการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างระเบียบของสังคมให้เป็นที่ยอมรับระหว่างสมาชิก ทั้งนี้เพื่อจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขเป็นสังคม กล่าวคือ การมีสังคมมนุษย์ต้องอาศัยการสื่อสาร สังคมมนุษย์เกิดจากการใช้การสื่อสารเป็นเครื่องมือในการรวมคนหลายๆคนให้มาอยู่รวมกัน

2. ความสำคัญต่อชีวิตประจำวัน การสื่อสารมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตประจำวันของคนเราอย่างมาก การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มใหญ่ การสื่อสารด้วยคำพูด การสื่อสารด้วยตัวหนังสือ การสื่อสารด้วยกิริยาท่าทางและการสื่อสารมวลชน กิจกรรมต่างๆที่เราทำประจำวันนั้น มีการสื่อสารเข้าไปเกี่ยวข้องอยู่เสมอ

3. ความสำคัญต่ออุตสาหกรรมและธุรกิจ ปัจจุบันวงการอุตสาหกรรม มีการปฏิวัติทางด้านเทคโนโลยีการผลิต ตลอดจนการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ทำให้ต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งถือเป็นองค์กรหรือสถาบันที่จะต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชน นอกจากนั้นยังเกี่ยวข้องกับบุคคลภายนอกฝ่ายต่างๆอีกมากมายไม่ว่าจะเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับที่ตั้งของโรงงาน ผู้บริโภคสินค้า เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล ฯลฯ ฉะนั้น การดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆย่อมมีผลกระทบต่อบุคคลเหล่านี้ โดย องค์กรจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้ ด้วยการใช่วิธีการด้านการสื่อสารที่เรียกว่า “การประชาสัมพันธ์” (Public Relations) ในการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถตรวจสอบประสามติหรือความคิดเห็นของประชาชนกลุ่มต่างๆที่มีต่อองค์กรด้วย

4. ความสำคัญต่อการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นการปกครองในระบบใดหรือการปกครองระดับใด คือ ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับชาติ ย่อมจะมีทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองหรือประชาชน ซึ่งทั้งสองฝ่ายจำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญที่จะทำให้สังคมเจริญก้าวหน้าและประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างผาสุกและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการปกครองของรัฐบาลจำเป็นที่จะต้องเผยแพร่ข่าวสารให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ จะได้เกิดความร่วมมือและปฏิบัติตามนโยบายตลอดจนกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดไว้ นอกจากการเผยแพร่ข่าวสารแล้ว รัฐบาลยังจำเป็นที่จะต้องรับทราบความรู้สึกนึกคิด ความต้องการหรือประสามติของประชาชนด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการดำเนินนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับประสามติในกรณีของการปกครองระบอบประชาธิปไตย หรือนำไปใช้ควบคุมประสามติของประชาชนไม่ให้เบี่ยงเบนหรือต่อต้านนโยบายของรัฐบาลในกรณีของการปกครองระบอบเผด็จการ

5. ความสำคัญต่อการเมืองระหว่างประเทศ ในวงการเมืองระหว่างประเทศก็เช่นกัน จำเป็นต้องอาศัยการสื่อสารเข้ามาเป็นปัจจัยที่สำคัญ คือ พัฒนาการของเทคโนโลยีทางการสื่อสารต่างๆ

สามารถช่วยทำให้ประเทศต่างๆทั่วโลกติดต่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นได้สะดวกและรวดเร็ว ดังนั้น ด้วยเหตุผลทางด้านการสื่อสารที่เจริญก้าวหน้าขึ้นและเหตุผลทางด้านการเมือง จึงทำให้สังคมโลกปัจจุบันเป็นสังคมที่แคบ เพราะสามารถติดต่อสื่อสารได้อย่างสะดวกทั่วถึง อนึ่งการติดต่อสื่อสารหรือการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และนโยบายการเมืองระหว่างประเทศต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบด้านการสื่อสารโดยตรง เพื่อทำหน้าที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศของตน สร้างความเข้าใจอันดีกับประเทศอื่น ตลอดจนชักจูงให้ได้รับความสนับสนุนจากประเทศอื่น และศึกษาถึงความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในประเทศอื่นที่มีต่อประเทศของตน หน่วยงานสำคัญที่รับผิดชอบด้านการสื่อสารของการเมืองระหว่างประเทศก็คือ กระทรวงการต่างประเทศและสถานทูตต่างๆ ซึ่งจะเป็นผู้จัดการกับการสื่อสารให้เหมาะสมและสอดคล้องกับลักษณะทางจิตใจ สังคม และวัฒนธรรมของประชาชนชาติต่างๆที่มีความแตกต่างไปจากประเทศของตน โดยอาศัยสื่อชนิดต่างๆ (ศุภวิศม์ วิฑิตกุลเจริญ,2540)

วัตถุประสงค์ของการสื่อสาร

การสื่อสารไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารระดับใดผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็มีวัตถุประสงค์ในการทำการสื่อสารทั้งสิ้น โดยทั้งสองฝ่ายอาจมีวัตถุประสงค์ในการติดต่อสื่อสารที่ไม่เหมือนกันหรือแตกต่างกัน ก็ได้ เพราะฉะนั้นการที่เราจะพูดถึงวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร จึงแยกพิจารณาออกจากกันเป็นวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร และวัตถุประสงค์ของผู้รับสารเพราะถ้าหากวัตถุประสงค์ของทั้งสองฝ่ายไม่ตรงกันแล้ว ผู้รับสารอาจมีปฏิกิริยาต่อสารผิดไปจากความตั้งใจของผู้ส่งสารได้ ซึ่งจะทำให้การสื่อสารไม่บรรลุผลตามเป้าหมายหรือตามเจตนารมณ์ของผู้ส่งสาร ทำให้เกิดความล้มเหลวในการสื่อสารขึ้น (Communication breakdown)

โดยปกติแล้วสามารถจะสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารและผู้รับสารมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร ดังนี้

ก. วัตถุประสงค์ของผู้ส่งสาร

1. เพื่อแจ้งให้ทราบ (Inform) หมายถึง ในการทำการสื่อสารนั้นผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะบอกกล่าวหรือชี้แจงข่าวสาร เรื่องราว เหตุการณ์ ข้อมูลหรือสิ่งอื่นใดให้ผู้รับสารได้รับทราบหรือเกิดความเข้าใจ โดยอาจผ่านทางสื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์

2. เพื่อสอนหรือให้การศึกษ (Teach or Educate) หมายถึง ผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะสอนวิชาความรู้หรือเรื่องราวที่มีลักษณะเป็นวิชาการ เพื่อให้ผู้รับสารได้รับความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม
3. เพื่อสร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิง (Please or Entertain) หมายถึง ในการสื่อสารนั้น ผู้ส่งสารมีความต้องการที่จะทำให้ผู้รับสารเกิดความรื่นเริงบันเทิงใจจากสารที่ตนส่งออกไป ไม่ว่าจะอยู่ในรูปของคำพูด การเขียนหรือการแสดงกิริยาท่าทาง
4. เพื่อเสนอหรือชักจูงใจ (Propose or Persuade) หมายถึง ผู้ส่งสารได้เสนอแนะสิ่งใดสิ่งหนึ่งต่อผู้รับสาร และมีความต้องการชักจูงให้ผู้รับสารมีความคิดคล้อยตามหรือยอมรับปฏิบัติตามการเสนอแนะของตน

ข. วัตถุประสงค์ของผู้รับสาร

1. เพื่อทราบ (Understand) ในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการสื่อสารนั้น ผู้รับสารมีความต้องการที่จะทราบเรื่องราว ข่าวสาร ข้อมูล เหตุการณ์ หรือสิ่งอื่นๆ ที่มีผู้แจ้งหรือรายงานหรือชี้แจงให้ทราบ หากข่าวสารที่ได้รับทราบนั้นเป็นของใหม่ก็จะทำให้ ผู้รับสารได้รับข่าวสารเพิ่มเติม หากข่าวสารที่ได้รับทราบเป็นสิ่งที่เคยได้รับทราบมาก่อน ก็จะเป็นการยืนยันความถูกต้องของข่าวสารที่ตนมีอยู่ให้เกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น ตรงกันข้ามหากข่าวสารที่ได้มาใหม่ขัดแย้งกับข่าวสารที่ตนมีอยู่เดิมผู้รับสารก็จะได้ใคร่ครวญว่าข่าวสารใดมีความน่าเชื่อถือหรือมีความถูกต้องมากกว่ากัน
2. เพื่อเรียนรู้ (Learn) หมายถึง การแสวงหาความรู้ของผู้รับสารจากการสื่อสาร ลักษณะของสารกรณีนี้ มักจะเป็นสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิชาความรู้และวิชาการ เป็นการหาความรู้เพิ่มเติม และเป็นการทำความเข้าใจกันกับเนื้อหาสาระในการสอนของผู้ส่งสาร
3. เพื่อหาความพอใจ (Enjoy) เป็นเรื่องปกติที่คนโดยทั่วไปแล้วจะทำการสื่อสารเพื่อให้ทราบข่าวคราว เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม และทำการสื่อสารเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้กับตนเองแล้ว คนเรายังมีความต้องการในเรื่องของความบันเทิงด้วย เพราะความบันเทิงสามารถช่วยผ่อนคลายความตึงเครียด ช่วยสร้างความสบายใจหรือเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้น เมื่อมีโอกาสคนเราในฐานะ ผู้รับสารจึงมีความต้องการที่จะแสวงหาสิ่งที่สามารถมาช่วยสร้างความบันเทิงและสร้างความสบายใจให้แก่ตนเองบ้าง
4. เพื่อใช้ในการตัดสินใจ (Decision) หมายถึงว่า ในการตัดสินใจของเรานั้น มักจะได้รับการเสนอแนะหรือชักจูงให้กระทำอย่างนั้นอย่างนี้จากบุคคลอื่นอยู่เสมอ เพราะฉะนั้นในการที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งลงไปย่อมจะมีการศึกษาทางเลือกว่าทางเลือกไหนจะดีกว่ากัน ซึ่งทางเลือกในการตัดสินใจของคน

เรานี้จึงขึ้นอยู่กับว่าข้อเสนอแนะนั้นๆ มีความน่าเชื่อถือและมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด นอกเหนือจากข้อเสนอแนะและการชักจูงจากบุคคลอื่นแล้ว การตัดสินใจของคนเรายังต้องคำนึงถึงการรับ ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ และความเชื่อของแต่ละบุคคลที่ได้สั่งสมกันมาด้วย

จากสิ่งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็มีวัตถุประสงค์และความต้องการของตนเอง เมื่อใดก็ตามที่วัตถุประสงค์หรือความต้องการของทั้งสองฝ่ายสอดคล้องกัน การสื่อสารครั้งนั้นก็ประสบความสำเร็จ ในทางตรงกันข้ามเมื่อใดก็ตามที่วัตถุประสงค์หรือความต้องการของทั้งสองฝ่ายไม่สอดคล้องต้องกันหรือขัดแย้งกันการสื่อสารก็จะประสบความสำเร็จ

ประเภทของการสื่อสาร

ทฤษฎีการสื่อสารขั้นพื้นฐานดูจากการแบ่งประเภทของการสื่อสารโดยใช้ขนาดของสังคมหรือจำนวนผู้เข้าร่วมในกระบวนการสื่อสารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์การสื่อสารนั้นๆ เป็นเกณฑ์ มีดังนี้

1. การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication)

เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นกับหน่วยวิเคราะห์ที่เล็กที่สุด คือ บุคคลเพียงคนเดียว การศึกษาค้นคว้าด้านนี้ส่วนใหญ่มีวิวัฒนาการมาจากสาขาวิชาจิตวิทยาและสังคมวิทยาโดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตวิทยาทางสังคม

การสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) หมายถึง กระบวนการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในระบบประสาทและความนึกคิดของบุคคล ขอบเขตของการสื่อสารประเภทนี้คลุมไปถึงโครงสร้างของความคิด (Cognitive Structure) การพัฒนาด้านสติปัญญา การรับรู้ การเรียนรู้ การแปลข่าวสาร การรับรอง และกระบวนการทางจิตวิทยาอย่างอื่นโดยทั่วไปแล้วถือว่า Intrapersonal Communication เป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของโครงสร้างทางความนึกคิด โดยสรุปการสื่อสารภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Communication) จึงเป็นการสื่อสารของบุคคลเดียวและเป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในบุคคลคนเดียวมีจำนวนเพียงคนเดียวที่กระทำหน้าที่ในการสื่อสาร คือ เป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารโดยมีระบบประสาทส่วนกลางของบุคคลควบคุมการสื่อสารและเป็นตัวทำให้การสื่อสารเกิดขึ้น จากลักษณะข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม้ในตัวบุคคลคนเดียวก็สามารถเกิดการสื่อสารขึ้นได้ โดยอาศัยหลักที่ว่าถ้ามีผู้ส่งสารและผู้รับสาร (ศุภรัศมี จิตติกุลเจริญ ,2540)

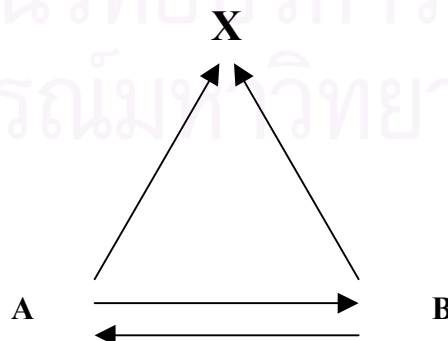
2. การสื่อสารระหว่างบุคคลหรือการสื่อสารตัวต่อตัว หรือการสื่อสารปัจเจกชน (Interpersonal communication or face-to-face communication)

การสื่อสารประเภทนี้ มีการนำไปใช้และได้รับการศึกษาค้นคว้าอย่างแพร่หลายมาก การศึกษาวิชาการสื่อสารส่วนมากจะเน้นการสื่อสารระหว่างบุคคล และการสื่อสารมวลชนควบคู่กันไปหรือไม่ก็เลือกเน้นการสื่อสารประเภทใดประเภทหนึ่ง

Interpersonal Communication หมายถึง กระบวนการของการติดต่อสื่อสารหรือการแสดงปฏิริยาโต้ตอบ (Reciprocal interaction) ระหว่างบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้นขึ้นไปอาจเป็นสามคนหรือกลุ่มย่อย (Small-group) แล้วแต่จำนวนคนที่เกี่ยวข้องในแต่ละสถานการณ์ จำนวนคนที่เกี่ยวข้องนี้เป็นมาตรฐานสำคัญอย่างหนึ่งที่แยกระหว่างการสื่อสารระหว่างบุคคลและการสื่อสารมวลชน

การสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) นับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการแสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบและกระบวนการทำงานของระบบการสื่อสารโดยทั่วไป การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้มีองค์ประกอบต่างๆของการสื่อสารครบถ้วน ซึ่งจำแนกออกได้อย่างชัดเจนนับ ตั้งแต่ ผู้ส่งสาร (Source) สาร (Message) สื่อ (channel) ผู้รับสาร (Receiver) ผล (Effect) และปฏิริยาตอบสนอง (Feedback) นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นกระบวนการทำงานของการสื่อสารได้อย่างชัดเจน รวมทั้งชี้ให้เห็นกลไกบางอย่างซึ่งยากจะประเมินได้จากการสื่อสารมวลชน และการสื่อสารประเภทอื่น เช่น ผล (Effect) และปฏิริยาตอบสนอง (Feedback) เป็นต้น

แบบ (Model) ของการสื่อสารระหว่างบุคคลที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายเพื่อเป็นแนวทางในการค้นคว้าวิจัยนั้น Newcomb (1953) นักจิตวิทยาสังคม เป็นคนคิดค้นขึ้น Newcomb เสนอว่า การสื่อสารระหว่างตัวต่อตัวจะทำให้ความคิดหรือทัศนคติของบุคคลทั้งสองเกี่ยวกับเรื่องเดียวกันอยู่ในสภาพสมดุลง (Symmetrical relationships)

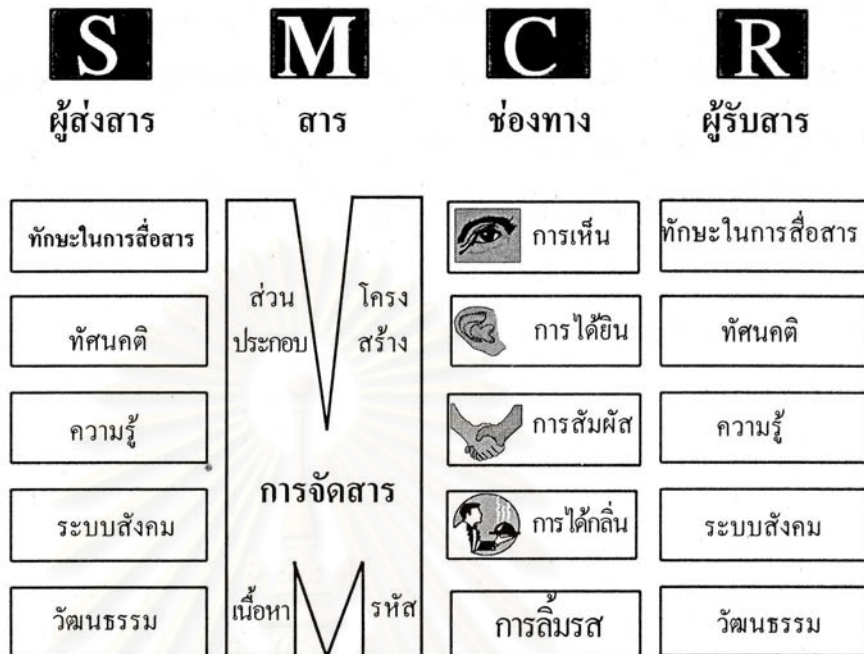
โดยสรุปการสื่อสารระหว่างบุคคล (Interpersonal Communication) นี้ประกอบด้วยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มาทำการสื่อสารกันในลักษณะที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถแลกเปลี่ยนสารกันได้โดยตรง และเป็นการสื่อสารแบบตัวต่อตัว (Person-to-Person) หรือเป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-face communication) ซึ่งทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารสามารถเห็นหน้ากันและกันได้ในขณะที่ทำการสื่อสารกัน และสามารถสังเกตทิศทางของฝ่ายตรงข้ามได้โดยตรงและทันที การสื่อสารระหว่างบุคคลนี้ บางครั้งผู้ส่งสารกับผู้รับสารก็ไม่ได้ทำการสื่อสารแบบเผชิญหน้ากัน

แบบจำลองการสื่อสารแต่ละแบบมีจุดมุ่งหมายในการอธิบายกระบวนการสื่อสารที่แตกต่างกัน เพราะแบบจำลอง คือ คำอธิบายตัวทฤษฎีโดยพยายามทำให้ง่ายและสามารถพิสูจน์ให้เห็นจริงได้ สามารถกำหนดทางเลือกของการคาดคะเนพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในอนาคตได้นอกจากนี้ยังสามารถนำไปประยุกต์ได้ เป็นคำอธิบายของกระบวนการสื่อสารโดยทั่วไปโดยไม่ได้เจาะจงว่าเป็นกระบวนการสื่อสารประเภทใด แต่สิ่งหนึ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือว่า แต่ละทฤษฎีหรือแบบจำลองนั้นไม่สามารถจะอธิบายกระบวนการสื่อสารทั้งหมดได้อย่างสมบูรณ์ แต่ต้องอาศัยทฤษฎีหลายๆ ทฤษฎีมาช่วยอธิบายเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น แบบจำลองการสื่อสารที่สำคัญๆ มีดังนี้

แบบจำลองการสื่อสารตามแนวคิดของเบอร์โล

เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo) ได้เขียนหนังสือชื่อ The Process of Communication อธิบายถึงแบบจำลองกระบวนการสื่อสาร เบอร์โล กล่าวว่า ในกระบวนการสื่อสารนั้นประกอบด้วยส่วนประกอบพื้นฐานสำคัญ 6 ประการคือ

1. แหล่งสาร (Communication source)
2. ผู้เข้ารหัส (Encoder)
3. สาร (Message)
4. ช่องทาง (Channel)
5. ผู้ถอดรหัส (Decoder)
6. ผู้รับสาร (Communication receiver)

เบอร์โลว์ กล่าวว่า การที่การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 4 ประการนี้ ว่ามีประสิทธิภาพเพียงใด ประสิทธิภาพขององค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบขึ้นอยู่กับปัจจัยต่อไปนี (ปรมะ สตะเวทิน,2533)

1. ผู้ส่งสาร ปัจจัยของผู้ส่งสารประกอบด้วย

- ก. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills)
- ข. ทัศนคติ (Attitudes)
- ค. ความรู้ (Knowledge)
- ง. ระบบสังคม (Social system)
- จ. วัฒนธรรม (Culture)

2. สาร ปัจจัยของสารประกอบด้วย

- ก. รหัส (Code)
- ข. เนื้อหา (Content)
- ค. การจัดเสนอ (Treatment)

3. สื่อ

เบอร์โกล กล่าววว่า สื่อมีความหมาย 3 ประการคือ

- การเข้ารหัสและการถอดรหัส (Mode of encoding and decoding)
- สิ่งที่น่าสาร (Message vehicle)
- พาหนะของสิ่งที่น่าสาร (Vehicle-carrier)

สื่อตามความหมายของเบอร์โกลคือ ช่องทางที่จะนำสารไปสู่ประสาทในการรู้สึก (Sense mechanisms) หรือการถอดรหัสของผู้รับสาร อันได้แก่ การเห็น การได้ยิน การสัมผัส การได้กลิ่น และการลิ้มรส

4. ผู้รับสาร ปัจจัยของผู้รับสารประกอบด้วย

- ก. ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills)
- ข. ทศนคติ (Attitudes)
- ค. ความรู้ (Knowledge)
- ง. ระบบสังคม (Social system)
- จ. วัฒนธรรม (Culture)

องค์ประกอบต่างๆของกระบวนการสื่อสารเป็นตัวกำหนดประสิทธิผลของการสื่อสาร หากองค์ประกอบมีประสิทธิภาพสูงการสื่อสารก็จะมีประสิทธิผลมาก หากองค์ประกอบมีประสิทธิภาพต่ำ การสื่อสารก็จะมีประสิทธิผลน้อย องค์ประกอบจึงเป็นตัวการในการที่จะเพิ่มหรือลดประสิทธิผลของการสื่อสาร ในกระบวนการสื่อสารนั้นองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะมีความสัมพันธ์กัน มีผลกระทบซึ่งกันและกันแล้ว ยังมีผลต่อการสื่อสารด้วย ดังนั้น หากผู้ส่งสารมีประสิทธิภาพ แต่สื่อและผู้รับสารด้อยประสิทธิภาพก็จะทำให้ประสิทธิผลของการสื่อสารด้อยลงไป ในทำนองเดียวกันหากผู้ส่งสารด้อยประสิทธิภาพ หากสารไม่ชัดเจน แม้จะมีสื่อและผู้รับสารที่มีประสิทธิภาพ การสื่อสารก็ยังคงด้อยประสิทธิผลเช่นกัน และยิ่งหากทั้งผู้ส่งสาร, สาร, สื่อ และผู้รับสาร ด้อยประสิทธิภาพด้วยแล้ว การสื่อสารก็มีโอกาสที่จะประสบผลสำเร็จน้อยที่สุด การสื่อสารจะมีประสิทธิผลมากที่สุดก็ต่อเมื่อองค์ประกอบทุกองค์ประกอบมีประสิทธิภาพสูงสุด (ปรมะสตะเวทิน, 2533)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้และทัศนคติ

ทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับตัวแปร 3 ตัว คือ ความรู้ (Knowledge) ทัศนคติ (Attitude) และการปฏิบัติ (Practice) ของผู้รับสารซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมจากการรับสารนั้น การสื่อสารมีบทบาทสำคัญในการดำเนินโครงการต่างๆให้บรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ (อ้างใน อัจฉราภรณ์ สามีภักดิ์, 2539)

ความรู้ (Knowledge)

เป็นการรับรู้เบื้องต้นซึ่งบุคคลส่วนมากผ่านประสบการณ์โดยการเรียนรู้จากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าแล้วจัดระบบเป็นโครงสร้างของความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความจำกับสภาพทางจิตวิทยาด้วยเหตุนี้ความรู้จึงเป็นความจำที่เลือกสรรโดยสอดคล้องกับสภาพจิตใจของตนเอง ความรู้จึงเป็นกระบวนการภายใน อย่างไรก็ตามความรู้ก็อาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่แสดงออกของมนุษย์ได้และผลกระทบที่ผู้รับสารในเชิงความรู้ในทฤษฎีการสื่อสารนั้นอาจปรากฏได้จากสาเหตุ 5 ประการ คือ

1. การตอบข้อสงสัย (Ambiguity Resolution) การสื่อสารมักจะสร้างความสับสนให้สมาชิกในสังคม ผู้รับสารจึงแสวงหาสารสนเทศโดยการอาศัยสื่อทั้งหลายเพื่อตอบข้อสงสัยและความสับสนของตน
2. การสร้างทัศนคติ (Attitude Formation) ผลกระทบเชิงความรู้ต่อการปลูกฝังทัศนคตินั้น ส่วนมากนิยมใช้กับสารสนเทศที่เป็นนวัตกรรม เพื่อสร้างทัศนคติให้คนยอมรับการแพร่วัตกรรมการนั้นๆ ในฐานะความรู้
3. การกำหนดวาระ (Agenda Setting) เป็นผลกระทบเชิงความรู้ที่สื่อกระจายออกไปเพื่อให้ประชาชนตระหนักและผูกพันกับประเด็นวาระที่สื่อกำหนดขึ้น หากตรงกับภูมิหลังของปัจเจกชนและค่านิยมของสังคมแล้ว ผู้รับสารก็จะเลือกสารสนเทศนั้น
4. การพอกพูนระบบความเชื่อ (Expansion of belief system) การสื่อสารสังคมมักจะกระจายความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ต่างๆไปสู่ประชาชน จึงทำให้ผู้รับสารรับทราบระบบความเชื่อที่หลากหลายและลึกซึ้งไว้ในความเชื่อของตนมากขึ้นไปเรื่อยๆ
5. การรู้แจ้งต่อค่านิยม (Value Clarification) ความขัดแย้งในเรื่องค่านิยมและอุดมการณ์เป็นภาวะปกติของสังคม

เบนจามิน เอส บลูม (Benjamin S. Bloom) กล่าวว่า ความรู้เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงสิ่งเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วไป ระลึกได้ด้วยวิธีการ กระบวนการ หรือสถานการณ์ต่างๆ โดยเน้นความจำมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 6 ประการด้วยกัน คือ (อ้างใน บุญจิระ พุทธิศรี, 2541)

1. ความรู้ (Knowledge) ทำให้ทราบถึงความสามารถจำและระลึกเหตุการณ์หรือเหตุการณ์ที่ผ่านมา ได้แก่

- ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหา
- ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีและการดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
- ความรู้เกี่ยวกับการรวบรวมแนวคิดและโครงสร้าง

2. ความเข้าใจ (Comprehensive) ทำให้ทราบถึงความสามารถในการใช้สติปัญญาและทักษะเบื้องต้น ได้แก่

- การแปลความ คือ แปลจากบทหนึ่งสู่อีกบทหนึ่งโดยรักษาความหมายให้ถูกต้อง
- การตีความหมาย คือ ขยายออกนอกจากเนื้อหาเดิมด้วยการสร้างขึ้นในรูปแบบใหม่

3. การนำไปใช้ (Application)
4. การวิเคราะห์ (Analysis)
5. การสังเคราะห์ (Synthesis)
6. การประเมินค่า (Evaluation)

การได้ทราบหลักการเรียนรู้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ในการวางแผนการสื่อสารอย่างสัมฤทธิ์ผล กล่าวคือ ในการศึกษาเรื่องราวใดๆ ก็ตามจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายด้วย

1. บุคคลจะมีความสามารถในการเรียนรู้แตกต่างกัน ดังนั้น ในการศึกษาเรื่องราวใดๆ ก็ตามจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมายด้วย

2. การเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับการตอบสนองทางอารมณ์

3. การแสดงให้เห็นว่าควรทำอย่างไร ดีกว่าการบอกเฉยๆ เป็นวิธีที่ดีที่สุดในการให้การเรียนรู้ในเรื่องที่ซับซ้อน

4. ทักษะคนที่ผู้รับสารมีต่อผู้ส่งสารจะมีผลต่อทัศนคติที่มีต่อสารนั้นด้วย

5. ความจำเป็นมีความสัมพันธ์กับความใหม่ของข้อมูล ผู้รับสารมักจะจำได้และมีการตอบสนองต่อข้อมูลที่เพิ่งได้รับและการให้ข้อมูลซ้ำๆ จะก่อให้เกิดการจดจำและเก็บสารนั้นไว้

6. การมีส่วนร่วมทำให้เกิดการเรียนรู้

7. การนำเสนอด้วยวิธีที่แปลกใหม่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ได้มากกว่าการนำเสนอด้วยวิธีธรรมดา

ทัศนคติ (Attitude)

เป็นดัชนีชี้ว่าคุณคนนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมินเพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) ซึ่งมีผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป (อ้างใน อัจฉรามาณี สามีภักดี, 2539)

ความหมายของทัศนคติ

คำว่า “ทัศนคติ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง แนวความคิด ท่าทีที่แสดงออกมาของบุคคลซึ่งบ่งถึงสภาพของจิตใจ ได้แก่ ความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เสถียร เขยประทับ (2528) กล่าวว่า ทัศนคติเป็นความคิดเห็นที่มีอารมณ์หรือความรู้สึกมาประกอบเป็นแนวโน้มซึ่งพร้อมจะแสดงอาการสนับสนุน พอใจ คัดค้านหรือไม่พอใจ

ดร.เสรี วงษ์มณฑา กล่าวว่า “ทัศนคติ” หมายถึง ความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติประกอบไปด้วยความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มของพฤติกรรม

ทัศนคติเป็นดัชนีชี้ว่าคุณคนนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสาร อันจะส่งผลถึงพฤติกรรมต่อไป

โดยสรุป “ทัศนคติ” ในงานวิจัยนี้เป็นเรื่องของจิตใจ ความเชื่อ ท่าที ความรู้สึกนึกคิดและความโน้มเอียงของบุคคลที่มีต่อวิทยาการผู้เผยแพร่ประชาธิปไตยและต่อข้อมูลข่าวสาร ความรู้ที่ได้รับซึ่งเป็นไปได้ทั้งด้านบวกและด้านลบ

องค์ประกอบของทัศนคติ

ซิมบาโดและเอบเบเซน (Zimbardo and Ebbesen, 1970) กล่าวถึงองค์ประกอบของทัศนคติไว้ 3 ประการ คือ

1. องค์ประกอบด้านความรู้ ความนึกคิด (The cognitive component)

เป็นส่วนที่เป็นความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับสิ่งต่างๆทั่วไปทั้งสิ่งที่ชอบและไม่ชอบ หากบุคคลมีความรู้หรือมีความคิดว่าสิ่งใดดีก็มักจะมีทัศนคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หากมีความรู้มาก่อนว่าสิ่งใดไม่ดีก็จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (The affective component)

เป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่เกี่ยวข้องเนื่องกับสิ่งต่างๆซึ่งมีผลแตกต่างกันไปตามบุคลิกภาพของคนนั้น เป็นลักษณะที่เป็นค่านิยมของแต่ละบุคคล

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (The behavior component)

คือ การแสดงออกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบด้านความรู้ ทัศนคติ และความรู้สึก

การเกิดทัศนคติ (Attitude Formation)

ทัศนคติเกิดจากการเรียนรู้ รับรู้ จากแหล่งทัศนคติ (Source of attitude) ต่างๆที่มีอยู่มากมาย และที่ทำให้คนเกิดทัศนคติที่สำคัญ คือ

1. ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experience)

เมื่อบุคคลมีประสบการณ์เฉพาะอย่างต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งทางที่ดีหรือไม่ดีจะทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งนั้นไปตามทิศทางที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2. การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication with others)
จะทำให้เกิดทัศนคติจากการรับรู้ข่าวสารต่างๆจากผู้อื่น
3. สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models)
การเลียนแบบผู้อื่นทำให้เกิดทัศนคติขึ้นได้
4. ความเกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional factors)
ทัศนคติบางอย่างเกิดขึ้นเนื่องจากความเกี่ยวข้องกับสถาบัน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงานที่สังกัด

เมื่อพิจารณาจากแหล่งที่มาของทัศนคติแล้ว จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบสำคัญที่เป็นตัวเชื่อมโยงให้เกิดทัศนคติต่างๆก็คือ การติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้เพราะไม่ว่าทัศนคติจะเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่าง สิ่งที่เป็นแบบอย่างหรือเกี่ยวข้องกับสถาบันก็จะต้องมีการสื่อสารแทรกอยู่ จึงอาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างมากที่มีผลทำให้เกิดทัศนคติต่อสิ่งต่างๆ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งของมนุษย์นั้น มีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ คือ (จุมพล รอดคำดี ,2532)

1. การเปลี่ยนแปลงความคิด
สิ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้จะมาจากข้อมูลข่าวสารใหม่ซึ่งอาจมาจาก สื่อมวลชนและบุคคลอื่นๆ
2. การเปลี่ยนความรู้สึก
การเปลี่ยนในระดับนี้จะมาจากประสบการณ์หรือความประทับใจหรือสิ่งทำให้เกิดความ สะเทือนใจ
3. การเปลี่ยนพฤติกรรม
เป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินในสังคม ซึ่งไปมีผลต่อบุคคลทำให้ต้องปรับพฤติกรรมเดิม เสียใหม่

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องกันโดยตรง ถ้าความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรม ถูกกระทบไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม จะมีผลต่อการเปลี่ยนทัศนคติทั้งสิ้น

การวัดทัศนคติ

เทอร์สโตน (Thurstone) ได้สรุปคุณลักษณะบางประการที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติที่จะต้องทำความเข้าใจก่อนที่จะทำการวัดทัศนคติไว้ดังนี้ (อ้างใน บุญจิระ พุทธิศรี, 2541)

1. ทัศนคติ เป็นสิ่งที่มีความซับซ้อน ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยตัวเลขเพียงตัวเลข อย่างไรก็ตามเราสามารถหยั่งรู้ทัศนคติของมนุษย์ได้ ถึงแม้ว่าจะมีความซับซ้อนและมีลักษณะเชิงคุณภาพอยู่มากก็ตาม
2. ทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หมายถึง ผลรวมของความรู้สึก ความโน้มเอียง อคติ ความกลัว ความคิดอื่นๆ ต่อเรื่องนั้นๆ
3. เราสามารถวัดทัศนคติได้โดยใช้ความคิดเห็น (Opinion) เป็นเครื่องมือ แต่การใช้ความคิดเห็นเป็นเครื่องบ่งชี้ทัศนคตินั้น ทำให้มีความคลาดเคลื่อนในการวัด จึงเสนอแนะว่าการกระทำของคนอาจจะ เป็นเครื่องบ่งชี้ทัศนคติที่ดีกว่าสิ่งที่เขาพูด แต่ก็เป็นไปได้ที่คนคนนั้นอาจบิดเบือนการกระทำของตนเอง ดังนั้น จึงยังใช้ความคิดเห็นหรือการกระทำบางรูปแบบเพื่อใช้บ่งชี้ทัศนคติ
4. มีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นอย่างแน่นอนในการวัดความคิดเห็นหรือการกระทำที่เราใช้เครื่องบ่งชี้ทัศนคติ แต่ความคลาดเคลื่อนระหว่างเครื่องบ่งชี้และความจริงถือว่าเป็นสากล (Universal)
5. ทัศนคติของคนคนหนึ่งไม่จำเป็นจะทำนายการกระทำของคนนั้นได้ถูกต้องเสมอไป
6. ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่วัดได้ อาจเกิดจากความผิดพลาดในการวัด ดังนั้น จึงมีแนวความคิดที่จะใช้ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard error of measurement) เพื่อแยกความผิดพลาดของเครื่องมือที่ใช้วัดจากความเปลี่ยนแปลงของทัศนคติเอง
7. ไม่สามารถใช้คำว่า “มาก” หรือ “น้อย” อธิบายทัศนคติได้อย่างสมบูรณ์เพราะทัศนคติมีหลายมิติ อย่างไรก็ตามความคิดที่จะวัดทัศนคตินี้มีความพยายามที่จะวัดค่าของทัศนคติในเชิงเส้นตรง (Linear Measurement)

แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ

Evans (1962) ได้ให้คำอธิบายว่า ความคาดหวังเป็นความรู้สึกที่สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของคน ในการที่จะตีความต่อสภาพแวดล้อมเพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนต้องการ

Rayburn and Palmgreen (1984) ได้อธิบายความหมายของคำว่า ความคาดหวังว่า หมายถึง ความน่าจะเป็นการรับรู้สิ่งบางสิ่ง มีคุณลักษณะเฉพาะหรือรับรู้ว่าคุณสมบัติบางอย่างจะให้ผลเฉพาะอย่างตามมา

Palmgreen & Rayburn (1985) (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2534) ได้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ว่าการใช้สื่อของผู้รับสารเกิดมาจากการทำงานผสมผสานระหว่างการรับรู้ว่าเขาจะได้รับประโยชน์ และความคาดหวังว่าจะได้รับความพอใจและความพึงพอใจที่ได้รับจริง

ความคาดหวังเป็นทฤษฎีที่พัฒนามาจากแนวทฤษฎีพฤติกรรมและแรงจูงใจ (Motivation perspective) คือ เน้นการใช้สื่อว่าเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างมีเป้าหมายและเหตุผล

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้รับสารที่ก่อให้เกิดความคาดหวังและพฤติกรรมในการสื่อสารที่แตกต่างกันของผู้รับสารนั้น โดยทั่วไปแล้วในการรับข่าวสารของแต่ละบุคคลนั้นจะเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการของตน ประกอบด้วย

1. ต้องการข่าวสารที่เป็นประโยชน์
2. ต้องการข่าวสารที่สอดคล้องกับความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมของตน
3. ต้องการประสบการณ์ใหม่

ในงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาความคาดหวังของเยาวชนที่มีต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เป็นการสะท้อนความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อการเข้ารับการอบรมความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และความพึงพอใจที่ได้รับจากการได้รับการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากร ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการฝึกอบรมของวิทยากรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

เบรมเบ็คและฮาวเวล (Brembeck and Howell) ได้ให้ความหมายของคำว่า การโน้มน้าวใจว่า หมายถึง ความตั้งใจในการสื่อสารที่จะมีอิทธิพลเหนือทางเลือก (อรวรรณ ปิณฑนนโอบาท, 2537)

ไซมอนส์ (Simons) สรุปความหมายของการโน้มน้าวใจว่า หมายถึง การสื่อสารของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อให้มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยการเปลี่ยนความเชื่อ ค่านิยมหรือทัศนคติ

ไฮฟแลนด์และเจนิส เสนอว่า ผลของการโน้มน้าวใจนั้นจะพิจารณาว่ามีต้นตอมาจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเชื่อซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความรู้และสำนึก การเปลี่ยนแปลงความรู้สึกและการเปลี่ยนแปลงการกระทำ โดยสรุปผลของการโน้มน้าวใจสังเกตได้ 3 ประการ (อรรถวรรณ ปิณฑน์ โอวาท,2537)

1. การเปลี่ยนแปลงในการรู้และสำนึก (Cognitive change)
2. การเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ ความรู้สึก (Affective change)
3. การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรม (Behavior change)

การรู้และสำนึก อารมณ์ ความรู้สึก และพฤติกรรมไม่สามารถแยกออกจากกันและกันเป็นแต่ละประเภทได้อย่างชัดเจน เมื่อมีการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจเกิดขึ้น ผลจากการโน้มน้าวใจมักจะเกิดขึ้นร่วมกัน ไฮฟแลนด์และเจนิสมีสมมติฐานว่า การเปลี่ยนแปลงในการรู้และสำนึก ความรู้สึกและพฤติกรรมหรือการกระทำจะเกิดขึ้นไม่ได้โดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ อย่างไรก็ตาม การที่เรามีทัศนคติในทางบวกหรือทางลบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้เป็นเครื่องประกันเสมอไปว่าเราต้องมีพฤติกรรมตามนั้นด้วย

องค์ประกอบขั้นพื้นฐานในการโน้มน้าวใจ

1. มองจากภายนอกของผู้รับสาร องค์ประกอบในการโน้มน้าวใจมี 4 ประการคือ

1.1 ความแตกต่างภายในผู้ส่งสาร ผู้ส่งสารแต่ละคนมีปัจจัยต่างๆกัน ซึ่งทำให้มีความโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน อาทิ ความน่าเชื่อถือ อำนาจทางสังคม บทบาทในสังคม สัมพันธภาพกับผู้รับสาร และลักษณะทางประชากรอื่นๆ เช่น อายุ เพศ อาชีพ

1.2 ความแตกต่างภายในสาร สารแต่ละชิ้นมีความน่าโน้มน้าวใจแตกต่างกัน การพูดหรือการเขียนมีความโน้มน้าวใจไม่เหมือนกัน การจัดเรียบเรียงในหัวข้อหรือเนื้อหาของสาร ลักษณะของการโน้มน้าวใจที่ใช้ การจัดเรียบเรียงสาร ข้อโต้แย้งที่ใช้ ภาษา ตลอดจนลักษณะของท่วงทำนองลีลา

1.3 ความแตกต่างของสื่อ ความน่าโน้มน้าวใจของสารจะแตกต่างกัน เมื่อเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลเปรียบเทียบกับสื่อสารโดยผ่านสื่อ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

1.4 ความแตกต่างภายในสภาพการณ์ สภาพการณ์ที่มีบุคคลหนึ่งบุคคลใดหรือขาดบุคคลหนึ่งบุคคลใด ความคุ้นเคยหรือไม่คุ้นเคยของผู้รับสารต่อสภาพการณ์หนึ่งๆ การมีตัวรบกวนหรือลบในสภาพการณ์

2. ตัวผู้รับสาร การที่ผู้รับสารคนหนึ่งๆจะมีความละเอียดอ่อนต่อการถูกโน้มน้าวใจเพียงใดอาจพิจารณาได้จาก

- ลักษณะของประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา ฯลฯ
- ทรรศนะและทัศนคติ
- ความรู้ซึ่งผู้รับสารมีเกี่ยวกับสารนั้นๆ
- ลักษณะด้านอารมณ์
- ความสำคัญที่ผู้รับสารให้แก่หัวข้อหนึ่งๆ
- วิธีการที่ผู้รับสารรับรู้สภาพการณ์หนึ่งๆ

การประยุกต์ใช้ความน่าเชื่อถือของผู้สื่อสารกับการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจ

ผู้ส่งสารเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการที่จะทำให้การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจมีผลขึ้นมาได้ซึ่งการกระทำเช่นนี้ได้ ผู้ส่งสารจะต้องมีคุณลักษณะหลายประการด้วยกัน ในการดำเนินการสื่อสารซึ่งสรุปคำแนะนำวิธีการที่จะทำการสื่อสารให้เป็นผลมากขึ้น ดังนี้ (อรวรรณ ปีฉัตรนิโวกาท : 2537, 95-96)

1. ผู้ส่งสารควรจะใช้การแนะนำตัวเองให้เป็นประโยชน์ในการที่จะได้รับการยอมรับจากผู้รับสาร อย่างเช่น เรื่องความน่าไว้วางใจ ความสามารถหรือความเป็นผู้มีคุณธรรมหรืออื่น
2. ผู้สื่อสารที่ต้องการจะเป็นผู้โน้มน้าวใจที่ดี จะต้องมีการปฏิบัติตนให้สอดคล้องไปด้วยในกิจกรรมที่กระทำประจำวัน ไม่ใช่เฉพาะแต่เวลาทำการสื่อสารเท่านั้น
3. ผู้สื่อสารจะต้องระวังว่าผู้รับสารอาจจะคิดว่า ผู้สื่อสารเป็นบุคคลที่มีบทบาทอยู่ในองค์การใด องค์การหนึ่ง
4. ในเรื่องของผู้นำความคิดเห็น ผู้สื่อสารจะไม่มองข้ามความสำคัญของผู้นำความคิดเห็นในสังคมนั้นและถ้าหากผู้สื่อสารสามารถที่จะกระทำตนเป็นผู้นำความคิดเห็นได้ด้วยตนเองก็จะเป็นการดีมาก
5. ในเรื่องของความคล้ายคลึงกันในทัศนคติ ผู้สื่อสารอาจจะเรียนรู้ทัศนคติของกลุ่มชนนั้นได้จากกลุ่มต่างๆ
6. ผู้สื่อสารสามารถที่จะอ้างถึงผู้ที่มีความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นของผู้ฟังเพื่อเป็นประโยชน์ในการสนับสนุนเรื่องของตนพูดได้

7. ผู้สื่อสารจะต้องปรับให้สารของตนเองเข้ากับกลุ่มผู้รับ ส่วนใหญ่ได้แต่ต้องระวังไม่ให้เปลี่ยนแปลงบทบาทของจากผู้โน้มน้าวใจ (The Persuader) มาเป็นผู้โน้มน้าวใจโดยกลุ่มผู้ฟังของตนเอง เพียงเพื่อจะเอาใจผู้รับสารโดยลืมหลักการของตนเองเสียหมด กล่าวคือ พยายามพูด/สื่อสารให้ถูกใจผู้รับสารโดยไม่คำนึงถึงหลักการของตนเอง

แนวความคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) ถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย สังคมใดก็ตามที่ส่งเสริมและพัฒนาให้ประชาชนในประเทศไม่ว่าจะมีฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคมที่ต่างกัน ให้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากเท่าใดก็จะทำให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยสูงมากขึ้นเท่านั้น ปัจจุบันนี้ความต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองได้เพิ่มขึ้นทุกขณะ โดยเฉพาะสังคมที่ปกครองตามระบอบเสรีประชาธิปไตยที่มีอุดมการณ์ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” ซึ่งหมายความว่า ประชาชนมีสิทธิและอำนาจที่ถูกต้อง ขอบธรรมที่จะปกครองตนเองโดยการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง ทำให้ประชาชนมีอิทธิพล มีสิทธิในการเลือกสรรผู้นำและยังมีส่วนร่วมในการกำหนดและควบคุมการดำเนินนโยบายสาธารณะเพื่อการบริหารซึ่งจะมีผลกระทบต่อประชาชนในสังคมส่วนรวม การที่ประชาชนมีสิทธิเลือกผู้นำทางการเมืองและมีส่วนร่วมกำหนดและนโยบายได้นี้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นทั้งเป้าหมายและกระบวนการทางการเมือง ดังนั้น การพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องตั้งเป้าหมายในการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนจึงเป็นดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาประชาธิปไตย ถ้าสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองสูง สังคมนั้นย่อมมีระดับความเป็นประชาธิปไตยสูง ในทางตรงกันข้ามหากสังคมใดมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำสังคมนั้นก็จะมีระดับความเป็นประชาธิปไตยต่ำ การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นการพัฒนาระบบการปกครองให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายที่ประชาชนต้องการตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ยึดหลักว่าการปกครองเป็นของประชาชนจึงสำคัญมาก โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วโลกต่างก็พยายามส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากที่สุด

ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Political Participation) เป็นกิจกรรมของประชาชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันหรือโน้มน้าวให้รัฐบาล ผู้นำ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้มีอำนาจหรืออิทธิพลต่อทุกกระบวนการทางการเมืองการปกครอง มีความเห็นหรือตัดสินใจ รวมถึงการเลือกผู้นำให้ตรงกับความต้องการของประชาชน

นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้ศึกษาความหมายของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองไว้ดังนี้

ไมยรอน ไวเนอร์ (Myron Weiner) ได้รวบรวมความหมายของ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การกระทำใดๆก็ตามที่เกิดขึ้นโดยความเต็มใจ ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือไม่ ไม่ว่าจะมีการจัดการอย่างเป็นระเบียบหรือไม่ และไม่ว่าจะเกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกัน จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อผลในการที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐ หรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมืองของรัฐบาล ไม่ว่าจะ เป็นในระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ตาม

นอร์แมน เอช นี และซิดนีย์ เวอร์บา ได้ให้ความหมายของ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” ว่า หมายถึง กิจกรรมทางกฎหมายของพลเมืองที่มีจุดมุ่งหมายที่จะมีอิทธิพลในการเลือกกำหนดบุคคลในวงการบริหาร หรือกดดันรัฐบาลให้กระทำตามที่พลเมืองผู้นั้นหรือกลุ่มผู้นั้นต้องการ

McClosky ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมต่างๆในการกระทำโดยสมัครใจของสมาชิกทั้งหลายที่อยู่ในสังคมส่วนรวม ในการคัดเลือกผู้ปกครองและกำหนดนโยบายของรัฐ การกระทำนั้นอาจร่วมกันได้โดยตรงหรือทางอ้อมก็ได้ ซึ่งบุคคลที่มีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆดังต่อไปนี้คือ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารทางการเมือง การแลกเปลี่ยนความเห็นทางการเมือง การเข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง การช่วยเหลือด้านการเงินแก่ผู้รับสมัครเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองและการติดต่อสัมพันธ์กับผู้แทนราษฎร นอกจากนี้ลักษณะของความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนทางการเมืองยังพิจารณาได้จากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

Dewey ได้กล่าวถึง การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางตรงและการมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อม (Learning by doing) คือ เป็นลักษณะของการให้การศึกษาอบรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นความรู้พื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่เยาวชน การปลูกฝังความรู้ความคิดดังกล่าว

จะต้องฝึกฝนในทางปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย เช่น เปิดโอกาสให้มีการแสดงความคิดเห็นเป็น ผู้รู้จักให้เหตุผล เคารพในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้เมื่อได้มีการปลูกฝังและปฏิบัติตั้งแต่เยาว์วัยได้ฝึกฝนและ เรียนรู้มีทักษะ มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

Weiner นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้รวบรวมความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดย แบ่งออกเป็น 10 ความหมาย ดังต่อไปนี้

1. การกระทำที่สนับสนุนหรือเรียกร้องต่อคณะผู้ปกครองประเทศ เพื่อให้สนองตอบต่อ ความต้องการ
2. ความพยายามที่จะสร้างผลกระทบหรือใช้อิทธิพลต่อการดำเนินงานของรัฐบาลหรือใน การเลือกผู้นำในรัฐบาล
3. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายและได้รับการรับรองว่า ถูก ต้อง
4. การให้มีตัวแทนเพื่อเข้าไปใช้อำนาจของตนเอง
5. เจตนาที่จะแยกตนเองออกจากการเมือง (Alienation) หรือความเฉื่อยชาหรือเมินเฉย ทางการเมือง (Apathy) เป็นการไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมืองหรือไม่กระทำการใดๆทางการเมืองเลย
6. ความกระตือรือร้น ที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องทางการเมืองหรือเป็นผู้ที่ชอบกระทำกิจกรรม ทางการเมือง
7. การต่อเนื่องอย่างคงที่ (Persistence Continuum) ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่มีความเป็น สถาบันและมีการจัดตั้งหรืออาจเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นอย่างทันทีทันใด
8. การกระทำที่มุ่งต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง มุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายสาธารณะ หรือเป็นความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการกระทำต่างๆของหน่วยราชการ
9. การกระทำที่กิจกรรมอันมีผลกระทบต่อการเมืองระดับชาติเท่านั้น (National Politics)
10. การกระทำที่มีลักษณะเป็น “การกระทำทางการเมือง” (A politics Act)

Huntington และ Dominguez

ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า หมายถึง กิจกรรมหรือการกระทำของ ประชาชนที่ต้องการมีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจของรัฐบาล โดยที่การกระทำหรือความพยายามนั้นเป็น ไปได้ทั้งถูกต้องและไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ใช้กำลังหรือไม่ใช้กำลัง สำเร็จหรือล้มเหลว ทั้งที่สมัครใจ

หรือไม่สมัครใจรวมถึงการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในการรณรงค์หาเสียง การรวมตัวเพื่อโน้มน้าวหรือกดดันรัฐบาล การประท้วง และการใช้กำลังรุนแรง

Huntington และ Nelson

ให้คำนิยามในการมีส่วนร่วมทางการเมืองว่า เป็นกิจกรรมของประชาชนแต่ละคนที่มีความมุ่งหมายเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล นอกจากนี้การมีส่วนร่วมทางการเมืองยังหมายถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้ที่มีความชอบธรรมในการตัดสินใจแบ่งสรรสิ่งที่มีคุณค่า ซึ่งมีอยู่จำกัดในสังคมไม่รวมถึงการกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อกดดันหรือมีอิทธิพลต่อกลุ่มอื่นๆ ซึ่งไม่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล ทั้งนี้ ไม่ว่ากิจกรรมหรือการกระทำนั้นจะสำเร็จผลหรือไม่ก็ถือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปด้วยความสำนึกของตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปนิยามความหมายของ “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมดำเนินกิจกรรมทางการเมือง เพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐหรือผู้นำรัฐบาล รวมทั้งกดดันให้รัฐบาลกระทำตามความประสงค์ของตนหรือกลุ่มของตน (วิชา ไซยสาร, 2545)

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) เป็นกิจกรรมที่สำคัญของกระบวนการทางการเมืองในการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะต่างๆ เนื่องจาก

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเครื่องสนับสนุนความชอบธรรมทางการเมือง (Political Legitimacy) ในการเข้ามาครองอำนาจรัฐ (Power of the State) การใช้อำนาจรัฐและการรักษาอำนาจรัฐ

ประการที่สอง การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยในการนำเสนอความต้องการและการสนับสนุนต่อระบบการเมืองจะเป็นสิ่งที่แสดงออกซึ่งการดำรงอยู่ของระบบการเมือง หากปราศจากสิ่งเหล่านี้แล้วก็ไม่สามารถดำรงอยู่ได้

ประการที่สาม การมีส่วนร่วมทางการเมืองก่อให้เกิดความสามัคคี และการยอมรับระหว่างประชาชนในชาติ (พินเดร์ ศาลากิจ,2543)

ลักษณะของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ความหมายที่ไมเยรอน ไวเยเนอร์ (Myron Weiner) ให้ไว้ นั้น การมีส่วนร่วมทางการเมือง ต้องมีลักษณะดังนี้

1. การกระทำที่เกิดขึ้นด้วยความเต็มใจมิใช่เกิดจากการถูกบังคับ
2. การกระทำที่เกิดขึ้นโดยไม่เน้นว่าจะต้องประสบความสำเร็จหรือไม่
3. การกระทำที่จัดขึ้นอย่างมีระบบหรือไม่มีระบบก็ได้
4. การกระทำที่เกิดขึ้นเป็นครั้งคราวหรือต่อเนื่องกันก็ได้
5. การกระทำที่จะใช้วิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมายก็ได้
6. การกระทำที่หวังผลเพื่อที่จะมีอิทธิพลต่อการเลือกนโยบายของรัฐบาลหรือต่อการบริหารงานของรัฐหรือต่อการเลือกผู้นำทางการเมือง
7. การกระทำที่หวังผลทั้งในเรื่องนโยบายหรือตัวบุคคลของการเมืองระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติก็ได้

ดังนั้น “การมีส่วนร่วมทางการเมือง” จึงต้องเป็นการกระทำที่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในการตัดสินใจของรัฐบาลเป็นสำคัญ และการกระทำใดไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อมีอิทธิพลในการตัดสินใจเลือกนโยบายของรัฐบาลหรือเลือกบุคคลสำคัญที่สามารถกำหนดนโยบายของรัฐบาลได้ก็ไม่ถือเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (วิชรา ไชยสาร,2545)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

“การมีส่วนร่วมทางการเมือง” เป็นกลไกสำคัญเสมือนหัวใจในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นการกระทำที่มีผลต่อการได้มาซึ่งอำนาจทางการเมืองหรืออำนาจปกครอง และการพ้นจากอำนาจนั้นรวมทั้งมีผลต่อนโยบายและการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐ ดังนั้น ผู้ปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งมีความชอบธรรมแห่งอำนาจปกครอง (Legitimacy) อันมีที่มาจากเหตุผลและหลักนิติธรรม จะอ้างความชอบธรรมแห่งอำนาจปกครองนี้ได้ก็ต่อเมื่อผู้ถูกปกครองเชื่อว่า การใช้อำนาจของผู้ปกครองนั้นถูกต้องตาม

กฎหมายและมีเหตุผลเพียงพอ ผู้ปกครองจึงต้องไม่ละเมิดกฎหมายและใช้อำนาจปกครองอย่างมีเหตุผล (วิชา ไซยสาร,2545)

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ คือ ลักษณะของระบบการเมือง กล่าวคือ หากเป็นระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นจะมีความสำคัญและจำเป็นมาก ตั้งแต่การคัดเลือกผู้แทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารประเทศ การบริหารกิจการสาธารณะของท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองในลักษณะต่างๆ เช่น การพูดคุยกันทางการเมือง การเขียนบทความหรือจดหมายแสดงความคิดเห็นทางหนังสือพิมพ์ การร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการสนทนาการเมืองทางโทรทัศน์ หรือการรวมตัวประท้วงในรูปของกลุ่มผลประโยชน์ และการแสดงทัศนคติทางการเมืองของประชาชนโดยการออกแบบสอบถามความคิดเห็นต่อการดำเนินนโยบายสาธารณะของรัฐ ลักษณะและระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยังเป็นปัจจัยชี้วัดระดับความเป็นประชาธิปไตยของระบบการเมืองนั้นๆด้วย (อมร รักษาสัตย์,2544)

รูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนมีอยู่มากมายหลายรูปแบบและวิธีการแตกต่างกันไปในแต่ละระบบการเมือง และบริบทแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม อาจแบ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยเป็น 2 รูปแบบ คือ (อมร รักษาสัตย์,2544)

ก. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบเป็นทางการ

โดยมีกฎหมายรับรองให้กระทำได้หรือต้องกระทำ วิธีการที่สำคัญและยอมรับปฏิบัติใช้กันทั่วไปในระบบประชาธิปไตย มีดังนี้

(1) การเลือกตั้ง

ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การเลือกตั้งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนที่สุด ในทางทฤษฎีสามารถวัดระดับ ประเมินค่าของพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ชัดเจนมากกว่าพฤติกรรมอื่นๆ

(2) การใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง

ในประเด็นหรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์สาธารณะของประชาชน เช่น การพูดอภิปราย การเขียน การพิมพ์ ในระบอบประชาธิปไตยการมีส่วนร่วมโดยใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นด้วยวิธีการต่างๆเหล่านี้มีความสำคัญมาก เพราะเป็นช่องทางสื่อสารทางการเมือง (Political communication) ระหว่างประชาชนกับรัฐบาล รัฐบาลจะมีโอกาสได้รับรู้ปัญหา ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ข้อวิจารณ์ ท้วงติง การทำงานของรัฐบาลจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการทำงานของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(3) การจัดตั้งและเข้าเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

เป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองตรงกัน และมีความมุ่งหมายที่จะเข้าไปทำหน้าที่บริหารประเทศให้เป็นไปตามอุดมการณ์ของพรรค

(4) การมีส่วนร่วมโดยการรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์

หมายถึง การที่กลุ่มคนมารวมกันเพราะมีอาชีพการงานหรือมีผลประโยชน์หรือมีความมุ่งหมายอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และใช้พลังของกลุ่มให้มีอิทธิพลต่อกระบวนการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อปกป้องคุ้มครองผลประโยชน์ของกลุ่มตน การรวมตัวเป็นกลุ่มผลประโยชน์เพื่อมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นเงื่อนไขที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นช่องทางให้เห็นปัญหา ความต้องการและผลประโยชน์ที่หลากหลายของประชาชนแต่ละคนที่มีอยู่มากมายในประเทศ ได้มีโอกาสรวมเป็นกลุ่มก้อน (Interest Aggregation) และสามารถเรียกร้องต่อรัฐบาลได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม (Interest Articulation)

ข. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไม่เป็นทางการ

การมีส่วนร่วมทางการเมืองในลักษณะที่กล่าวถึงนี้ในระบบการเมืองแบบเผด็จการไม่ยอมรับและไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วม โดยจะมีกฎหมายห้ามไว้อย่างชัดเจน แม้แต่ประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยบางประเทศจะมิได้ห้ามแต่ไม่ได้ระบุหรือมิได้มีกฎหมายรองรับว่าให้กระทำได้

(1) การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง

การเดินขบวน หมายถึง ยกกันไปเป็นหมู่เป็นพวกเพื่อเรียกร้อง

ประท้วง หมายถึง การกระทำหรือแสดงกิริยาอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นการคัดค้าน เพราะไม่เห็นด้วยหรือไม่พอใจอย่างยิ่ง รวมความแล้ว การเดินขบวนหรือชุมนุมประท้วง จึงเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมือง

เมืองอย่างหนึ่ง โดยประชาชนรวมตัวกันเพื่อแสดงความไม่เห็นด้วยกับนโยบายหรือการดำเนินการของรัฐบาลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเป็นการรวมตัวเพื่อเรียกร้องต่อรัฐบาลในการกำหนดนโยบายหรือกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามความต้องการของประชาชนผู้ชุมนุม

การชุมนุมเดินประท้วงนี้ไม่จำเป็นต้องทำไปเพื่อต่อต้านคัดค้านนโยบายการกระทำของรัฐเท่านั้น อาจเป็นการสนับสนุนนโยบายหรือโครงการของรัฐบาลก็ได้ อย่างไรก็ตามวิธีที่สำคัญของความสำเร็จหรือล้มเหลวคือ จำนวนประชาชนที่เข้าร่วมชุมนุมและความเหนียวแน่นของการรวมตัว

(2) การก่อความวุ่นวายทางการเมือง

เช่น การนัดหยุดงาน การงดให้ความร่วมมือกับรัฐบาล เป็นวิธีแสดงออกของประชาชนโดยการไม่เชื่อฟังอำนาจรัฐหรือปฏิบัติการที่ละเมิดกฎหมาย โดยอ้างความบกพร่องของรัฐบาลเป็นเหตุ วิธีนี้อาจก่อให้เกิดผลกระทบเป็นความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงทางการเมือง

การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้ ในขั้นเริ่มต้นอาจยังไม่ผิดกฎหมายและระบบการเมืองยินยอมให้กระทำได้ เช่น การนัดหยุดงาน แต่หากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขเหตุการณ์ได้ เหตุการณ์อาจยืดเยื้อลุกลามเป็นความวุ่นวายทางการเมือง เกิดความไม่สงบในบ้านเมืองได้ อาจมีการใช้ความรุนแรง ทำร้ายร่างกายและทรัพย์สินซึ่งเป็นการกระทำผิดกฎหมาย

ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน

ปัจจัยที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน แบ่งออกเป็น 4 ประการดังนี้

1. บริบททางสังคม (Content of society)

สังคมใดมีการรื้อระดมทางสังคม (Social mobilization) ต่ำประชาชนที่ได้รับการศึกษามีจำนวนน้อย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารกระทำได้ยาก ภาวะทางสังคมยังมีความเป็นสังคมเมืองต่ำ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อจำกัดที่สำคัญ โดยหากประชาชนมีการศึกษาน้อย ขีดความสามารถในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองก็จะต่ำ ไม่มีสมรรถนะในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สภาพความเป็นอยู่ยังคงเป็นสังคมชนบทโอกาสในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองและความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองมีน้อย ทำให้ขาดอำนาจในการต่อรอง

ในขณะเดียวกัน ถ้าสังคมได้มีการเฝ้าระดมทางสังคมสูง ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาสูง มีการรับรองสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่มีผลในทางปฏิบัติ มีความเป็นสังคมเมือง ก็จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมือง ให้อารมณ์แบบ วิธีการหรือกลยุทธ์ในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองมีความแตกต่าง มีความหลากหลายและมีอำนาจต่อรองสูงมากขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในทางการเมือง (Communication participation) ของพลเมืองในสังคมนั้น โดยหากความสัมพันธ์ของชุมชนหรือความผูกพันแน่นแฟ้นก็จะช่วยกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง

2. บริบททางเศรษฐกิจ (Content of economics)

ลิปเซท มีความเห็นว่า ประเทศที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจหรือฐานะการครองชีพสูง ก็จะเป็นประชาธิปไตยมากกว่า โดยประชาชนจะมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมากกว่าประเทศที่ยากจน ดังนั้น ถ้าประชาชนมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดีก็อาจเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองน้อย เพราะต้องมีภาระหน้าที่และความกังวลเกี่ยวกับเรื่องการดำรงชีพเป็นสำคัญ

แต่ในทางตรงกันข้าม ปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจนั้น ถ้าอยู่ในภาวะวิกฤตแล้ว ก็อาจจะมีผลกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้นได้ หากประชาชนเห็นว่าการเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง อาจทำให้มีการเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำหรือทำให้การตัดสินใจของรัฐเป็นประโยชน์ต่อตนเองได้

3. บริบททางวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Content of Political Culture)

หากรัฐใดประชาชนส่วนมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบคับแคบ (Parochial Political Culture) ประชาชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง และไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในทางการเมืองหรือมีวัฒนธรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบไพร์ฟ้า (Subject Political Culture) ซึ่งประชาชนในรัฐมีความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง แต่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมในปัญหาบ้านเมือง และมีความโน้มเอียงในทางยอมรับอำนาจและเชื่อฟังรัฐบาล ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนไม่มีความหมาย เป็นข้อจำกัดของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

แต่หากรัฐใดประชาชนมีวิสัยทัศน์ทางการเมืองกว้างไกล มีการสร้างสมวิถีชีวิตและนิสัยแบบประชาธิปไตยหรือมีทัศนคติแบบพลเมืองอารยะ (Civic attitude) ตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทางการเมือง มีความรู้สึกร่วมกันว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นพันธกิจที่สำคัญของพลเมือง จึงมีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมือง ซึ่งส่วนใหญ่มักจะเป็นพลเมืองที่มี สถาน

ภาพทางสังคมสูง มีการศึกษาดี และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ ก็จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชน

4. บริบททางการเมือง (Content of politics)

ถ้าระบอบการเมืองการปกครองไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง เช่น สังคมที่ปกครองในระบอบเผด็จการ ทั้งเผด็จการคอมมิวนิสต์และเผด็จการทหาร การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนก็มักจะอยู่ในระดับต่ำมาก และมักจะเป็นการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพอเป็นพิธีหรือเพื่อสนับสนุนรัฐบาล (Ceremonial or support participation) หรือโน้มน้าวให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในทางการเมืองที่เรียกว่า “Corporative military regime” หรือ “Corporation” ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมแบบระดม (Mobilized participation) รัฐใดที่มีการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ยังมีความเป็นประชาธิปไตยมากเท่าไร การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนในรัฐนั้นก็มากขึ้นเช่นกันโดยจะมีการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่มีความหลากหลาย

รูปแบบการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

แนวคิดของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมี 5 แนวคิดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรงนั้น ประชาชนของรัฐทั้งหมดจะร่วมประชุมพิจารณาเรื่องต่างๆหรือทำหน้าที่เป็นสภาเอง ตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน ซึ่งรุสโซ (Rousseau) เป็นหนึ่งในผู้นำคนสำคัญในการเผยแพร่ความคิดนี้ โดยมีหลักการว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ในสังคม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการบัญญัติกฎหมาย อันเป็นการแสดงเจตจำนงร่วมกัน แต่เมื่อจำนวนประชาชนมากขึ้นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้ประชาชนทุกคนใช้อำนาจอธิปไตยด้วยตนเอง

2. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อม (Representative Democracy or Indirect Democracy) ประชาชนจะเลือกผู้แทนทำหน้าที่แทนตนในสภา โดยที่ประชาชนยังพอมีช่องทางในการควบคุมการเมืองการปกครองได้บ้าง ขอบเขตของการมีตัวแทนของปวงชนนั้นต้องเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วไป ประชาชนทั่วไปต้องมีสิทธิที่จะมีตัวแทน สิทธิการออกเสียงเลือกตั้งจะไม่ใช่ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือมีเงื่อนไขกีดกันประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง และสิทธิพื้นฐาน (Basic rights or fundamental rights) ของประชาชนต้องได้รับการรับรอง เช่น สิทธิในการพูด การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การนับถือศาสนา และสิทธิที่เท่าเทียมกันในศาล เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบกึ่งโดยตรง (Semi-direct Democracy) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบกึ่งโดยตรงเป็นการนำการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยโดยตรงมาผสมผสานกับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทน

4. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมหรือที่เรียกว่าประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม เป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครองในระดับต่างๆมากขึ้น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมและตรวจสอบการทำงานของผู้ที่ได้เลือกให้ใช้อำนาจอธิปไตยแทนตนด้วย มิใช่มีอำนาจเพียงเป็นที่มาแห่งอำนาจปกครองหรือมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ซึ่งลักษณะหรือรูปแบบของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองนั้น อาจจะเป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตยโดยตรง อาทิเช่น การออกเสียงประชามติ การเข้าชื่อเสนอกฎหมาย การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมจึงน่าจะอยู่ตรงกลางระหว่างการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนหรือประชาธิปไตยโดยอ้อมที่ประชาชนมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งอย่างเดียว กับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบตัวแทนซึ่งประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองในรูปแบบของประชาธิปไตยโดยตรงควบคู่กันไปด้วย

5. การมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพหุการเมือง (Plural politics) การมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพหุการเมืองเป็นการยอมรับหลักการมีส่วนร่วมในทางการเมืองในระบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบผู้แทนและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง นอกจากนั้น ยังยอมรับการมีส่วนร่วมในทางการเมืองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้มีสิทธิมีส่วนร่วมในทางการเมืองเท่าเทียมกัน และปฏิเสธการผูกขาดอำนาจทางการเมืองให้เป็นของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบพหุการเมืองจึงต้องยอมรับภาวะความเป็นพหุสังคม (Plural Society) อันเป็นการเคารพความแตกต่างและความหลากหลายและการมีส่วนร่วมในทางการเมืองแบบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ดังนั้น การมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนจึงสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ขอบเขตกลุ่มชน และจำนวนของประชาชนผู้มีสิทธิเข้ามีส่วนร่วมจำกัดน้อยลง ทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมากยิ่งขึ้น ซึ่งการยึดถือและเรียกร้องให้ปฏิบัติตามแนวคิดและอุดมการณ์ประชาธิปไตยก็จะทำให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น (วิชา ไทยสาร, 2544)

ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง

การจำแนกพฤติกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง สามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อแสดงระดับพฤติกรรมทางการเมืองของบุคคล ซึ่งแตกต่างออกไปด้วยความแตกต่างทางด้านภูมิหลัง หรือปัจจัยทางด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ย่อมมีส่วนกำหนดให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งในรูปแบบและปริมาณของกิจกรรมทางการเมืองแตกต่างกัน (สวนา พรพัฒน์กุล, 2520)

สวนา พรพัฒน์กุล ได้จัดแบ่งระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจากระดับน้อยไปมาก ดังนี้คือ

1. รับฟังข่าวสารทางการเมือง
2. ออกเสียงลงคะแนน
3. ชักชวนให้ผู้อื่นสนทนาเรื่องการเมือง
4. ชักชวนให้ไปเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง
5. ช่วยโฆษณาให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้งด้วยการติดป้ายประกาศ สนับสนุนหรือประกาศสนับสนุนให้ผู้อื่นทราบโดยทั่วไป
6. ติดต่อแสดงความคิดเห็นหรือข้อเรียกร้องต่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองหรือนักการเมือง
7. สนับสนุนด้วยการบริจาคให้พรรคการเมืองหรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง
8. ติดตามการหาเสียงของนักการเมือง
9. ช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียง
10. เป็นสมาชิกพรรคที่ทำงานให้พรรคการเมืองเป็นประจำ
11. เข้ามีส่วนร่วมในวางแผนของพรรค
12. ช่วยหาเงินให้พรรค
13. สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้ง
14. เป็นเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือได้รับเลือกตั้ง

Campbell และ Miller ได้เสนอแบบการวัดหรือดัชนีการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Index of Political Participation) โดยแบ่งระดับกิจกรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับสูง ได้แก่ การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและทำกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่นๆ

2. ระดับกลาง ได้แก่ ไปลงคะแนนเสียงเพียงอย่างเดียวเท่านั้น
3. ระดับต่ำ ได้แก่ ไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง แต่จะเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบ้าง

การมีส่วนร่วมของประชาชน

โคทม อารียาและคณะ ได้ให้ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” ว่า หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆทางการบริหารจัดการทางการเมืองเพื่อกำหนดความต้องการในท้องถิ่นของตน (โคทม อารียาและคณะ, 2545)

การที่ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนนับว่าสอดคล้องกับหลักการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของประชาชนและยังเป็นการดึงเอาศักยภาพที่มีอยู่ของประชาชนมาใช้ในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น การดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น มากกว่าที่จะเป็นการตั้งรับและรอคอยความช่วยเหลือจากรัฐดังเช่นที่เคยเป็นมา ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงกลไกในการพัฒนาจากการพัฒนาโดยรัฐมาเป็นการพัฒนาที่ประชาชนมีบทบาทหลัก หรือเป็นการคืนอำนาจการกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนา ซึ่งจากเดิมรัฐมีบทบาทเป็นผู้กำหนดมาให้กับประชาชนเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน

โดยทั่วไปอาจจัดรูปแบบของการมีส่วนร่วมได้เป็น 2 ประเภท คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการมีส่วนร่วมในทางการเมือง

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม

ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นทั้งเรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนนหนทาง แหล่งน้ำ ฯลฯ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต อาชีพและรายได้ของประชาชน โดยการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาท้องถิ่นด้านต่างๆรวมทั้งการเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนช่วยเหลือการดำเนินงานของผู้บริหารและสมาชิกท้องถิ่น หรือพนักงานส่วนท้องถิ่น

2. การมีส่วนร่วมในทางการเมือง

เป็นการเพิ่มพลังอำนาจของประชาชนให้มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการท้องถิ่น เพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของท้องถิ่น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงกลไกการตัดสินใจจากรัฐมาสู่ประชาชน ให้ประชาชนสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้ โดยการเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะและการผลักดันให้มีการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในเชิงให้การสนับสนุนหรือต่อต้าน (โคทม อารียาและคณะ,2545)

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลักษณะของการมีส่วนร่วมอาจแบ่งได้ 3 แบบ คือ แบบทำเอง แบบทำร่วม และแบบทำให้

1. การมีส่วนร่วมแบบทำเอง

คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถคิดริเริ่ม วางแผนดำเนินกิจกรรมได้เองทั้งหมดโดยใช้พลังความสามารถของประชาชนและทรัพยากรในท้องถิ่นเอง

การทำเองทั้งหมดได้นั้น จะทำให้ประชาชนสามารถช่วยตนเองและพึ่งตนเองได้ แม้ว่าบางครั้งกิจกรรมที่ทำให้อาจจะไม่เรียบร้อยสมบูรณ์ แต่ก็ถือว่าประชาชนได้เรียนรู้ในการคิดเอง ทำเอง ซึ่งจะทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไป

2. การมีส่วนร่วมแบบทำร่วม

ได้แก่ การที่ประชาชนในท้องถิ่นสามารถ คิด วางแผน และตัดสินใจที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆในท้องถิ่น โดยอาศัยการสนับสนุนร่วมมือบางส่วนหรืออย่างมากไม่เกินครึ่งหนึ่งจากบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก

การมีส่วนร่วมแบบทำร่วม ด้านหนึ่งอาจมองได้ว่า เป็นความชาญฉลาดของประชาชนที่สามารถเลือกที่จะเข้ามีส่วนร่วมหรือขอรับการสนับสนุนจากผู้ที่ตนคิดว่าจะสามารถสนับสนุนให้ท้องถิ่นของตนเจริญก้าวหน้าไปได้ดีที่สุด ซึ่งควรจะขอรับการสนับสนุนในสิ่งที่เกินขีดความสามารถแล้วเท่านั้น ขณะเดียวกันท้องถิ่นเองก็ต้องพยายามช่วยเหลือตนเองอย่างเต็มที่ เพื่อไม่ให้เกิดภาวะการพึ่งพิงบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกจนสูญเสียความเชื่อมั่นในขีดความสามารถของตนเอง

3. การมีส่วนร่วมแบบทำให้

การมีส่วนร่วมแบบทำให้ ยังมีความจำเป็นอยู่มาก โดยเฉพาะในภาวะที่ท้องถิ่นยังไม่มีความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ หรือแม้กระทั่งการขาดแคลนงบประมาณ จึงจำเป็นต้องขอรับการสนับสนุนจากภายนอก แต่บางครั้งการขอรับความช่วยเหลือจากหน่วยงานอื่นโดยไม่พิจารณาถึงว่าตนมีขีดความสามารถที่จะทำเองได้หรือทำร่วมกันได้ก็อาจจะนำมาสู่การไม่มีส่วนร่วมไปในที่สุด (โคทม อาริยาและคณะ, 2545)

กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติ โดยบุคคลและหน่วยงานภายนอกเป็นเพียงผู้ส่งเสริมและสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี งบประมาณ ฯลฯ กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่ม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามาส่วนร่วมในการค้นหาและสาเหตุของปัญหาภายในท้องถิ่นตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของท้องถิ่น และมีส่วนการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการ และแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทุนทรัพย์ วัสดุ/อุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วมบริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นการรับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลอันเกิดจากการพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในชั้นประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่าการพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติอาจมีข้อจำกัดหลายประการที่ทำให้ประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ดังนั้น “การตัดสินใจ” จึงเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้กระทำการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม จะทำหรือไม่ทำ หรือจะเลือกดำเนินการโดยวิธีใดจึงจะถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่แท้จริง เพราะประชาชนได้เป็นฝ่ายกำหนดความต้องการและวิธีการในการแก้ปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง (โคทม อารียาและคณะ,2545)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเข้ามามีบทบาทช่วยให้เกิดขึ้น โดยมีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

1. การจัดการกระบวนการเรียนรู้

ทำได้หลายวิธี เช่น การจัดเวทีประชาคมในหมู่บ้าน หรือชุมชน เพื่อช่วยกันสังเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่างๆ รวมทั้งการจัดแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มหรือองค์กรต่างๆภายในหมู่บ้านและระหว่างหมู่บ้าน การจัดทัศนศึกษาดูงาน การจัดฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

2. การพัฒนาท้องถิ่น

ท้องถิ่นหลายแห่งได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมประชุมสภาท้องถิ่น เพื่อรับฟังปัญหาและความคิดเห็นจากประชาชนเจ้าของท้องถิ่นโดยตรง รวมทั้งในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นนั้นก็ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นด้วย แทนที่จะเป็นหน้าที่ของพนักงานส่วนท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นแต่เพียงลำพังเท่านั้น การจัดให้มีการประชุมวางแผนพัฒนาแบบมีส่วนร่วมทำให้ประชาชนได้เป็นผู้กำหนดนโยบายและวางแผนท้องถิ่นด้วยตนเอง

3. การเมืองท้องถิ่น

แม้ว่าผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นจะได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนก็ไม่ได้หมายความว่าปฏิบัติงานได้ตามอำเภอใจ โดยไม่ฟังเสียงของประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง (โคทม อารียาและคณะ,2545)

แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

คำว่า “ประชาธิปไตย” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Democracy” นี้ มาจากรากศัพท์ภาษา อังกฤษ 2 คำ คือ Demos ซึ่งแปลว่า ประชาชน กับ Kratos ซึ่งแปลว่า อำนาจหรือการปกครอง รวม 2 คำ เข้าด้วยกันก็แปลว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจหรือการปกครองโดยประชาชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ให้ความหมายของ “ประชาธิปไตย” ว่า หมายถึง ระบอบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่

เอนไซโคลปีเดีย บริเตนิกา ฉบับ 1966 ได้ให้ความหมายของ “ประชาธิปไตย” ว่ามีความหมาย ดังนี้ (อมร รักษาสิทธิ์และคณะ, 2543)

(1) ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งสิทธิในการตัดสินใจทางการเมืองนั้นเป็นของพลเมืองทั้งปวงเป็นผู้ใช้โดยตรงตามระเบียบวิธีที่ว่าเสียงข้างมากเป็นฝ่ายชนะ การปกครองแบบนี้ เรียกว่า ประชาธิปไตยโดยตรง

(2) ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองแบบหนึ่งซึ่งพลเมืองใช้สิทธิอย่างเดียวกันนั้นผ่านทางผู้แทนซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกและรับผิดชอบต่อประชาชน พลเมืองทั้งหมดไม่ได้ใช้สิทธิในการปกครองด้วยตนเอง แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน

(3) ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองรูปแบบหนึ่งซึ่งมักจะได้แก่ รูปแบบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน แต่ผู้ที่มีชื่อเสียงข้างมากจะใช้อำนาจตัดสินใจได้แต่ภายในขอบเขตจำกัดแห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ออกแบบไว้รับรองสิทธิของคนข้างน้อยให้ได้ชื่นชมสิทธิส่วนบุคคลหรือส่วนรวมบางประการ เช่น สิทธิในการพูดและในทางศาสนา แบบนี้เรียกว่า ประชาธิปไตยแบบเสรีหรือแบบมีรัฐธรรมนูญ

ความหมายต่างๆของประชาธิปไตยอาจแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทางคือ แบบแคบและแบบกว้าง สำหรับแนวทางแรก คือ การให้ความหมายแบบแคบซึ่งในการนี้เราจะให้คำจำกัดความของประชาธิปไตยได้ว่า “เป็นรูปแบบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะพิเศษคือ ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย และมีสิทธิ อำนาจ และโอกาสในการควบคุมกิจการทางการเมืองของชาติ” สำหรับความหมายกว้าง เกิดมาจากความเข้าใจว่า เราไม่ควรตีความหมายคำว่า ประชาธิปไตย ให้อยู่แต่ในเรื่องของรูปแบบการปกครองเพียงอย่างเดียว แต่ประชาธิปไตยน่าจะหมายถึง

ปรัชญาของสังคมมนุษย์หรือวิถีชีวิตที่ยึดถืออุดมคติ หรือหลักการที่กำหนดพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ในสังคม ในกิจการทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หมายความว่า (ณัชชาภัทร อุ่นตรง จิตร,2545)

- ทางการเมือง : ประชาชนแต่ละคนควรมีส่วนในการกำหนดนโยบายในการปกครองบ้านเมืองในระดับชาติ
- ทางเศรษฐกิจ : ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการประกอบการทางเศรษฐกิจ หรือให้บุคคลได้รับหลักประกันในการดำเนินการทางเศรษฐกิจหรือได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ได้ลงแรงไป
- ทางสังคม : ประชาชนได้รับความยุติธรรมในสังคม ไม่มีการกีดกันระหว่างชนชั้น กลุ่มชน หรือความแตกต่างใดๆหรือเกิดระบอบอภิสิทธิ์ชนหรือระบบอุปถัมภ์
- ทางวัฒนธรรม : ส่งเสริมค่านิยม แบบแผน หรือประเพณีที่ยึดมั่นในหลักการ ประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่าและ ศักดิ์ศรีของเพื่อนมนุษย์ มีความเข้าใจและเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนเพียงฝ่ายเดียว รวมทั้งการยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่ชอบธรรมและเหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนให้ความสำคัญกับสมาชิกที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เป็นต้น

ประชาธิปไตยในทางกว้างจึงมีความหมายทั้งในรูปแบบการปกครอง และเป็นปรัชญาในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ในแง่ของการปกครองจะเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ส่วนรวม รัฐบาลที่เกิดขึ้นนี้จึงเป็นเสมือนเครื่องมือในการช่วยให้ประชาชนได้บรรลุจุดหมายปลายทางของสังคมการเมือง คือ ความผาสุกของประชาชน ซึ่งหมายความรวมถึง

- เสรีภาพ : ที่บุคคลอาจมีและใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องสอดคล้องกับหลักการเรื่องความมั่นคง ความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวัสดิการของส่วนรวม
- โอกาส : โอกาสที่บุคคลจะสามารถดำเนินงานหรือกิจการต่างๆตาม ความต้องการ ทุกคนควรจะได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน ในการที่จะพัฒนาศักยภาพต่างๆตามความสามารถของตัวเอง
- ความเจริญ : บุคคลมีโอกาที่จะพัฒนาตัวเอง มีความเจริญก้าวหน้าทั้ง ในด้านและสติปัญญา ความสามารถ และบุคลิกภาพของแต่ละคนและศักดิ์และสิทธิในการปกครองประเทศ หรือการมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจปกครองตนเอง

ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนส่วนใหญ่จะมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน หรืออีกนัยหนึ่งการปกครองเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยอยู่บนพื้นฐานของการยินยอมของประชาชนผู้ถูกปกครอง ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองที่อยู่ภายใต้อิทธิพลการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะเกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมืองว่าเกิดขึ้นได้อย่างไรแล้ว ยังเกี่ยวกับสาระสำคัญของเรื่องที่ตัดสินใจอีกด้วย โดยนัยนี้ระบอบประชาธิปไตยจึงมิได้เกี่ยวข้องกับเฉพาะกระบวนการตัดสินใจนโยบายสาธารณะ แต่เกี่ยวข้องกับผลที่เกิดจากการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วยว่ามีผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร เป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือไม่ ทั้งนี้เพราะเป้าหมายของการตัดสินใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2544)

ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยนิยามแล้วหมายถึง การปกครองที่จะต้องส่งเสริมคุณค่าพื้นฐานของประชาธิปไตยอันได้แก่ เสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรม การที่ระบอบประชาธิปไตยมีรากฐานความคิดอยู่ที่การมีส่วนร่วมของประชาชนส่วนใหญ่ในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการปกครอง โดยที่การตัดสินใจเหล่านั้นจะต้องส่งเสริมเสรีภาพ ความเสมอภาค และความยุติธรรมสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้รากฐานความคิดที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตยจึงอยู่บน

พื้นฐานคติของธรรมชาติมนุษย์ (Human Nature) ที่ถือว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมามีเหตุผลเพียงพอที่จะใช้สิทธิทางการเมืองของตน เพื่อจุดมุ่งหมายในการส่งเสริมคุณค่าของการดำรงชีวิตที่ดีของมนุษย์ในสังคม (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2544)

หลักการของระบอบประชาธิปไตย

ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน การปกครองประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของประชาชน หมายถึง ประชาชนทั้งหมดเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย

การปกครองประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองโดยประชาชน หมายถึง ประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครอง

การปกครองประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองเพื่อประชาชน หมายถึง ตัวแทนที่ประชาชนเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่ในการปกครองจะต้องใช้อำนาจในการปกครองเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จะใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ของตนเองและพรรคพวกมิได้ ถ้าเมื่อใดปรากฏว่าผู้แทนที่ทำหน้าที่ในการปกครอง มิได้ใช้อำนาจเพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์สุขแก่ประชาชน ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถ ถอดถอนผู้ปกครองได้ทุกโอกาส

ระบอบประชาธิปไตยนอกจากจะประกอบด้วยเอกลักษณ์ที่สำคัญดังกล่าวแล้ว ในฐานะที่ระบอบประชาธิปไตยเป็นระบบการเมือง ระบอบประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการคือ (กระมล ทองธรรมชาติและคณะ, 2531)

1. หลักอำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular sovereignty)

ระบอบประชาธิปไตยยึดถือหลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชนเป็นเสมือนหัวใจของระบบการเมือง กล่าวคือ ประชาชนเท่านั้นที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง ประชาชนแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยโดยการใช้สิทธิในการกำหนดตัวผู้ปกครองโดยผ่านกระบวนการเลือกตั้ง (election process) กระบวนการเลือกตั้งจึงเป็นกลไกสำคัญในการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้พิจารณาเลือกสรรคู่แข่งชั้นทางการเมืองให้เข้ามารับผิดชอบหน้าที่ในการปกครองรัฐ การแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถ

กระทำได้ทั้งการเลือกตั้งผู้แทนให้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และการถอดถอนออกจากตำแหน่งทางการเมือง

อำนาจในการเลือกสรรและการถอดถอนผู้แทนในระบบการเมืองของประชาชนเป็นอำนาจศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นหลักประกันว่าประชาชนจะได้ผู้นำทางการเมืองที่ดีเสมอ ผู้นำทางการเมืองที่ดีคือ ผู้นำที่มีทั้งความสามารถและมีคุณธรรม ผู้นำทางการเมืองที่มีความสามารถและมีคุณธรรมจะแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะสร้างสรรค์สิ่งที่ดีและมีคุณค่าให้แก่ประชาชน ในทางตรงกันข้าม ถ้าปรากฏว่า ผู้นำทางการเมืองมิได้มีความสามารถและไม่มีคุณธรรม ผู้นำทางการเมืองไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้ และไม่สามารถสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชน ประชาชนสามารถใช้อำนาจถอดถอนและจัดให้มีการเลือกตั้งผู้นำคนใหม่มาทดแทนได้

หลักแห่งอำนาจอธิปไตยของปวงชนจึงเป็นเสมือนหนึ่งหัวใจของระบอบประชาธิปไตย และการแสดงออกซึ่งการเป็นเจ้าของอธิปไตยของปวงชนคือ การแสดงออกซึ่งอำนาจในการกำหนดตัวผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองมิได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชน แสดงว่าผู้ปกครองมิได้รับฉันทานุมัติหรือความยินยอมจากประชาชน และประชาชนมิได้มีอำนาจในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบผู้ปกครอง การดำรงอยู่และการสิ้นสุดอำนาจของผู้ปกครองมิได้ขึ้นอยู่กับอำนาจของประชาชน ปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง

2. หลักเสรีภาพ (Liberty)

ปรัชญาของระบอบประชาธิปไตยยึดมั่นว่ามนุษย์เกิดมาพร้อมกับเสรีภาพ คุณค่าของมนุษย์อยู่ที่เสรีภาพ ดังที่ รูสโซ กล่าวไว้ว่า มนุษย์ถ้าปราศจากเสรีภาพก็ปราศจากความเป็นมนุษย์ เนื่องจากเสรีภาพมี คุณค่ายิ่งสำหรับมนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงร่วมกันจัดตั้งประชาคมทางการเมืองเพื่อปกป้องคุ้มครอง เสรีภาพของตน ด้วยเหตุนี้ หลักแห่งเสรีภาพของประชาชนจึงเป็นเป้าหมายของระบอบประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง

3. หลักความเสมอภาค (Equality)

หลักความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยเป็นหลักการที่ควบคู่กับหลักเสรีภาพ กล่าวคือ มนุษย์จะต้องมีทั้งเสรีภาพและความเสมอภาค ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตยมิใช่ความเสมอภาคในเรื่องความสามารถ เพราะมนุษย์เกิดมามีความสามารถและความถนัดที่แตกต่างกัน แต่ความสามารถและ

ความถนัดที่แตกต่างกันของมนุษย์จะไม่ทำให้มนุษย์มีความได้เปรียบหรือเหนือกว่าบุคคลอื่น ถ้าหากมนุษย์ได้รับโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถและความถนัดของตนอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ความเสมอภาคในระบบอบประชาธิปไตย จึงหมายถึง ความเสมอภาคในโอกาส สมาชิกของประชาคมการเมืองในระบบอบประชาธิปไตยจะต้องได้รับโอกาสที่เสมอภาคและทัดเทียมกันทั้งในทางการเมือง ทางเศรษฐกิจ และทางสังคม

ความเสมอภาคทางการเมือง ได้แก่ ความเสมอภาคในการใช้สิทธิและเสรีภาพในการเลือกตั้ง ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะโดยไม่จำกัดเพศ ศาสนา และฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะต้องได้รับโอกาสเท่าเทียมกันในการกำหนดผู้ปกครองและการเป็นสมาชิกองค์กรการเมือง และประชาชนทั่วไปมีสิทธิในการวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองตลอดจนการชุมนุมเคลื่อนไหวกว้างไกลทางการเมืองทั้งปวงอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ความเสมอภาคในการเลือกประกอบอาชีพ การประดิษฐ์คิดค้นและการผลิตต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่งคั่งให้แก่ตนภายใต้กรอบแห่งกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างเท่าเทียมกัน ระบบเศรษฐกิจในระบบอบประชาธิปไตยจึงต้องเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรี ไม่มีการผูกขาดหรือการให้อภิสิทธิ์แก่กลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นการเฉพาะ ความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจจะส่งเสริมให้เกิดการกระจายความมั่งคั่งและความอุดมสมบูรณ์แก่ประชาชนอย่างทั่วหน้า

ความเสมอภาคในทางสังคม ประชาชนจะต้องได้รับโอกาสที่จะได้รับบริการจากรัฐทั้งในเรื่องการศึกษา การรักษาพยาบาล การพัฒนาทักษะ การฝึกฝนอาชีพ ตลอดจนความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐบาลอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะของตนให้ปลอดภัยจากการเอาเปรียบของผู้อื่นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง

4. หลักกฎหมาย (Rule of law)

กฎหมายเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคม การใช้หลักกฎหมายทำให้มนุษย์สามารถเอาชนะข้อบกพร่องตามกฎแห่งธรรมชาติ ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนา ดังนั้น หลักกฎหมายในระบบอบประชาธิปไตยจึงประกอบด้วย

(1) กฎหมายต้องมีที่มาที่ชอบธรรม โดยนักปราชญ์กล่าวว่า ชนชั้นได้บัญญัติกฎหมายยอมเพื่อประโยชน์ของชนชั้นนั้น ดังนั้น กฎหมายถ้าให้ทราชาเป็นผู้บัญญัติก็จะเป็นไปเพื่อประโยชน์ของทราชา และถ้าจะให้อำนาจการบัญญัติกฎหมายเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชน จะต้องให้อำนาจประชาชนเป็นผู้บัญญัติกฎหมายเพราะไม่มีประชาชนคนใดที่จะบัญญัติกฎหมายเพื่อทำลายผลประโยชน์ของตนเอง ด้วยเหตุนี้ ระบบประชาธิปไตยจึงกำหนดให้ผู้แทนของประชาชนที่ได้รับฉันทานุมติโดยกระบวนการเลือกตั้งจากประชาชนเป็นผู้มีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมาย โดยให้อำนาจนิติบัญญัติเป็นอำนาจสูงสุดแต่ต่ำกว่าอำนาจอธิปไตยของปวงชน เพราะปวงชนมีอำนาจหน้าที่จะถอดถอนผู้แทนที่จะเข้ามาทำหน้าที่นิติบัญญัติได้ ดังนั้น กฎหมายที่ชอบธรรมในระบบประชาธิปไตยจะต้องเป็นกฎหมายที่มาจากฝ่ายนิติบัญญัติที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนเท่านั้น

(2) การบังคับใช้กฎหมายจะต้องเสมอภาคเท่าเทียมกัน ประชาชนไม่ว่าจะยากดีมีเงิน ไม่ว่าจะมียศเชื้อชาติและนับถือศาสนาใด จะต้องอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติใดๆจึงขัดต่อหลักกฎหมายภายใต้ระบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น ลักษณะของการเลือกปฏิบัติคือลักษณะของกฎหมายในระบบเผด็จการ

(3) ประชาชนจะต้องได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน ในระบบประชาธิปไตยประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยไม่จำกัดฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม จะต้องได้รับความคุ้มครองจากกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคกัน

กล่าวโดยสรุป หลักกฎหมายในระบบประชาธิปไตยแท้จริงคือ เจตจำนงทั่วไปของประชาชน มีความสำคัญในฐานะที่เป็นกลไกในการดำรงรักษาสีทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน

5. หลักเสียงข้างมาก (Majority rule)

การปกครองในระบบประชาธิปไตยเป็นการปกครองเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น ในการตัดสินใจใดๆก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจของประชาชนในการกำหนดตัวผู้ปกครอง หรือการตัดสินใจของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ เมื่อมีความคิดเห็นแตกต่างกันให้ถือเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าการตัดสินใจเหล่านั้นสะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ถ้าเป็นเรื่องสำคัญมากจะต้องพยายามให้มีเสียงข้างมากจำนวนมากจริงๆ แต่ถ้าเป็นเรื่องทั่วไปก็ให้ใช้เสียงข้างมากธรรมดา (Simple majority) เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ

อย่างไรก็ตาม แม้ระบอบประชาธิปไตยจะยึดหลักเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ แต่จะต้องให้ความสำคัญและคุ้มครองเสียงข้างน้อยด้วย (Minority right) ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักประกันว่าฝ่ายเสียงข้างมากจะไม่ใช้มติแบบพวกมากลากไปจึงต้องให้ฝ่ายเสียงข้างน้อยมีสิทธิในการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการควบคุมกำกับ และตรวจสอบเจตนารมณ์ในการตัดสินใจของฝ่ายเสียงข้างมากว่าเป็นไปเพื่อประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริงหรือไม่ อีกทั้งจะต้องให้สิทธิที่ฝ่ายเสียงข้างน้อยจะมีโอกาสเป็นฝ่ายเสียงข้างมากในอนาคตได้อีก

หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยทั้ง 5 ประการกล่าวได้ว่าเป็นหลักสากล เป็นหลักที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกสังคม เพราะธรรมชาติของมนุษย์ทั่วโลกมีลักษณะที่สอดคล้องหรือพัฒนาไปสู่สังคมประชาธิปไตยได้ทั้งสิ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง

ความหมายและความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นกระบวนการทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนข้อเท็จจริง ทรรศนะ และความคิดเห็นตลอดจนประสบการณ์ต่างๆ ในทางการเมืองระหว่างบุคคล การสื่อสารทางการเมืองนับเป็นกระบวนการพิเศษที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองและทำให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมการเมือง จากความหมายดังกล่าวประเด็นสำคัญที่ควรพิจารณาคือ การสื่อสารทางการเมืองจะต้อง

- (1) เกี่ยวข้องกับบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปหรือมากกว่านั้น
- (2) เป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมือง
- (3) เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญมากโดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว จนมีการกล่าวขานสังคมปัจจุบันว่าเป็น “สังคมแห่งการสื่อสาร” (The communication society) ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ไม่เพียงแต่ภายในระบบการเมืองเท่านั้น หากแต่มีการสื่อสารข้ามระบบหรือระหว่างประเทศเป็นอันมากด้วย ซึ่งการสื่อสารทางการเมืองก็เป็นส่วน

สำคัญส่วนหนึ่งของการสื่อสารนี้ ในบรรดานักรัฐศาสตร์ที่สนใจการสื่อสารมีดังนี้ คือ ลูเซียน พาย (Lucian Pye) อัลมอนด์และเพาเวลล์ (Almond and Powell) และคาร์ล ดอยทซ์ (Karl Deutsch)

ลูเซียน พาย (Lucian Pye) มีความคิดว่าการสื่อสารเป็นเส้นใยที่ผูกพันมนุษย์เข้าด้วยกันเป็นสังคม เพราะมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กันก็ด้วยการสื่อสารเสียโดยมาก ดังนั้น การไหลเวียนของการสื่อสารจึงเป็นตัวกำหนดทิศทางและความฉับไวของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม การพัฒนาทางการเมืองของพายเป็นการพัฒนาที่มีกระบวนการจากสังคมดั้งเดิมผ่านระยะแปรเปลี่ยน (Transitional stage) ไปสู่การเป็นสังคมสมัยใหม่ พายได้แบ่งลักษณะการสื่อสารในสังคมออกเป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. ในสังคมดั้งเดิม กระบวนการสื่อสารรวมอยู่ในกระบวนการทางสังคมอื่นๆ ชนชั้นนำจะเป็นตัวกำหนดการไหลเวียนและเนื้อหาของข้อมูลข่าวสาร ดังนั้น การสื่อสารจึงมีแนวโน้มที่จะเอื้อประโยชน์แก่ชนชั้นนำ นักการสื่อสารวิชาชีพจะไม่มีในสังคมเช่นนี้

2. ในระยะแปรเปลี่ยน การสื่อสารมีความเป็นทวิลักษณ์ ในด้านหนึ่งใช้ระบบเทคโนโลยีสมัยใหม่สื่อสารภายในศูนย์กลางของสังคมที่มีความเป็นสมัยใหม่และเป็นเมือง ในอีกด้านหนึ่งเป็นการสื่อสารแบบพบหน้ากัน (Face-to-face) และภายในชุมชน การควบคุมการสื่อสารโดยกลไกภายในสังคมเป็นเรื่องยาก นอกจากนั้นมีการพึ่งพาวิธีการสื่อสารของระบบระหว่างประเทศมาก

3. ในสังคมใหม่ (โดยเฉพาะที่เป็นประชาธิปไตย) การสื่อสารโดยสื่อมวลชน (Mass media) มีความเป็นวิชาชีพ มีโครงสร้างเฉพาะซึ่งทำหน้าที่นี้และจะมีความเป็นอิสระจากรัฐบาลมากมายโดยเปรียบเทียบ มีจรรยาบรรณของความเป็นกลางกำกับอยู่ แต่จะเชื่อมโยงกับการสื่อสารโดยผู้นำความคิดเห็นที่ไม่เป็นทางการ (Informal opinion leaders) ต่างๆที่มีอิทธิพลต่อบุคคลต่างๆในสังคมที่เขาพบปะสนทนาอยู่ด้วยเป็นประจำ ระบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการทั้งสองนี้ จะมีการไหลเวียนป้อนกลับข่าวสารกันอยู่เป็นประจำ

อัลมอนด์ เห็นว่า การสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญตรงที่เป็นวิธีการในการช่วยระบบการเมืองที่จะทำหน้าที่อื่นๆของมันไม่ว่าจะเป็นการเรียกร้องผลประโยชน์ การรวบรวมผลประโยชน์หรือการกำหนดนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ จุดเด่นของสังคมสมัยใหม่อยู่ที่ความสามารถที่ได้พัฒนาองค์การสื่อสารขึ้นมาเป็นการเฉพาะและมีการก่อกำเนิดของจรรยาบรรณในการสื่อสารที่เน้นความเป็นกลาง องค์การสื่อสารที่เป็นอิสระนี้มีผลในทางที่จะเอื้อต่อการควบคุมระบบราชการกลุ่มผลประโยชน์และพรรคการเมืองซึ่งทำหน้าที่อื่นๆ ในการทางการเมืองเพราะเป็นประโยชน์ในการสร้าง

ความสามารถของประชาชนในการแสดงออกซึ่งข้อวิพากษ์วิจารณ์ความคิดและการทำงานขององค์กรต่างๆ เหล่านั้น อีกทั้งเอื้อต่อการที่จะมีการไหลเวียนอย่างคล่องตัวของข้อมูลข่าวสารจากสังคมสู่ระบบการเมืองจากโครงสร้างทางการเมืองหนึ่งไปสู่อีกโครงสร้างหนึ่ง ซึ่งรวมกันแล้วเป็นวงจรจากปัจจัยนำเข้าสู่ปัจจัยส่งออกและการป้อนกลับ การสื่อสารทางการเมืองจึงทำหน้าที่ “ควบคุมผู้ควบคุม” (Regulates the regulators) กระบวนการในการนำเข้าและส่งออกของระบบการเมืองอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งการที่มันทำหน้าที่นี้มีผลดีต่อการพิทักษ์สิทธิเสรีภาพในระบบการเมืองประชาธิปไตย

คาร์ล ดอยท์ซ (Karl W. Deutsch) เสนอรูปแบบของระบบการเมืองโดยประยุกต์วิชาไซเบอร์เนติกส์ (Cybernetics) ซึ่งเป็นวิชาทางวิทยาศาสตร์กับการศึกษาการสื่อสารทางการเมือง เขาให้ความสำคัญต่อการศึกษากการสื่อสารทางการเมืองมาก กล่าวคือ ถึงกับเรียกร้องให้นักรัฐศาสตร์หันกลับไปปรับปรุงกรอบความคิดทางรัฐศาสตร์ใหม่ภายใต้กรอบการมองที่ยึดเอาการสื่อสารทางการเมืองเป็นหลัก ลักษณะสำคัญของการสื่อสารตามแนวของ คาร์ล ดอยท์ซ คือ ระบบเครือข่ายของการสื่อสาร โดยบุคคลทั้งหลายในระบบถูกเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในลักษณะของวงจรสามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารและข้อมูลกันแบบสองทาง (Two-way communication) ลักษณะเช่นนี้แสดงว่ามีการป้อนกลับของข้อมูล การตอบสนองต่อสิ่งที่เป็นปัจจัยนำเข้า รวมทั้งผลทั้งหลายของการกระทำจะก่อให้เกิดข่าวสารข้อมูลใหม่ ที่จะกลายเป็นตัวควบคุมและกำหนดพฤติกรรมใหม่ที่ตามมา จากลักษณะดังกล่าวการสื่อสารทางการเมืองจึงถือได้ว่าเป็นตัวกลางหรือสื่อกลางระหว่างสมาชิกของสังคมการเมืองกับผู้ปฏิสัมพันธ์ทางการเมือง กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองเป็นช่องทางในการเสนอข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับการตัดสินใจและนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลให้ประชาชนได้รับรู้ ในขณะที่เดียวกันก็จะเป็นกระบวนการในการนำเอาข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนไปให้รัฐบาลได้รับรู้ด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมืองที่มีต่อระบบการเมือง

การสื่อสารได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางว่าเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้เพราะสามารถเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือทัศนคติของบุคคลตลอดจนอาจทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตและแบบแผนแห่งความเป็นอยู่ในสังคมได้ ในทำนองเดียวกันการสื่อสารทางการเมืองก็เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาทางการเมืองของระบบการเมืองด้วยเช่นกัน กล่าวคือ การสื่อสารทางการเมืองจะทำให้ประชาชนได้รับรู้และเรียนรู้ประสบการณ์ต่างๆ ทางการเมือง เมื่อประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทาง

การเมืองก็อาจจะก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญและจำเป็นของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบการเมือง จะทำให้รัฐบาลสามารถรับรู้ถึงความต้องการของประชาชนและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างถ้วนทั่วในการดำเนินการออกกฎข้อบังคับหรือนโยบาย และการนำข้อบังคับนโยบายไปปฏิบัติซึ่งจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชนนั้น ทางด้านประชาชนเองก็จะสามารถส่งข้อมูลป้อนกลับต่อการกระทำของผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ง่ายรวดเร็วว่าตนมีความพอใจหรือไม่พอใจอย่างไร ผู้มีอำนาจทางการเมืองทั้งรัฐสภาและรัฐบาลก็จะสามารถปรับท่าทีหรือนโยบายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น ทำให้การปกครองสอดคล้องกับหลักการปกครองที่ว่า การปกครองจะต้องยังประโยชน์ให้เกิดขึ้นแก่ผู้ได้ปกครองเป็นสำคัญ (พฤทธิสถาน ชุมพล, 2544)

หน้าที่ของสื่อสารทางการเมือง

เสรี วงษ์มณฑา ได้รวบรวมหน้าที่ของการสื่อสารในกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมทางการเมืองไว้ดังนี้ (เสรี วงษ์มณฑา, 2537)

1. สร้างทัศนคติทางการเมือง ได้แก่ การเผยแพร่ การประชุม การอบรม การแจกใบปลิว การติดป้ายประกาศ การแจกแผ่นพับ ข่าว และบทความทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร สามารถที่จะช่วยสร้างสำนึกทางการเมือง ค่านิยมทางการเมือง และทัศนคติทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้

ข่าวสารเกี่ยวกับนักการเมืองจะสร้างความรู้สึกให้แก่ประชาชนว่าเขาศรัทธานักการเมืองเพียงใด และจะทำให้เขารู้สึกต่อไปว่าเขาควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากน้อยเพียงใด

2. สร้างความสนใจในการเมือง ในสมัยก่อนนั้นคนส่วนใหญ่ไม่ค่อยสนใจการเมืองนักเพราะไม่ค่อยได้รู้ข่าวคราวของการเมือง ไม่เคยพบเห็นนักการเมืองหรือผู้บริหาร แต่ในปัจจุบันนี้ข่าวคราวของรัฐบาลมีให้อ่านเป็นประจำ นักการเมืองจะเป็นข่าวให้เห็นทั้งในหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เพราะฉะนั้นคนยุคนี้จะสนใจข่าวการเมืองเพิ่มมากขึ้น

3. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง นอกเหนือจากการสร้างความสนใจแล้ว การสื่อสารยังนำมาใช้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองได้อย่างมาก การเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยสื่อบุคคลก็ดีหรือโดยสื่อสารมวลชนก็ดี ได้ทำให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจยิ่งขึ้น ทุกครั้งที่มีการออก

กฎหมายใหม่ มีการออกพระราชบัญญัติใหม่ที่ประชาชนต้องรับรู้และเข้าใจเพื่อปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีก็มีการนำเสนอสู่ประชาชนด้วยการสื่อสาร

4. สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคตินั้น ได้นำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมือง ประชาชนปัจจุบันได้รู้ถึงบทบาท สิทธิหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็นประชาชนได้ดีขึ้น การลดคะแนนเสียงเลือกตั้งถือเป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่บอกให้นักการเมืองรู้ว่า เราต้องการใครหรือไม่ต้องการใคร ว่าเราสนใจเลือกตั้งบุคคลหรือเลือกพรรค การได้รับข่าวสารทำให้เรารู้บทบาททางการเมือง และการแสดงบทบาททางการเมืองก็เป็นการส่งข่าวสารไปยังผู้บริหารเช่นกัน

ข่าวสารทางการเมือง

สตีเวน แชฟฟี (Steven Chaffee) ได้ให้คำนิยามที่ชี้เฉพาะเจาะจงลงไปถึง “ข่าวสารการเมือง” โดยอาศัยแนวทฤษฎีการวิเคราะห์ระบบของเดวิส อีสตัน ว่า ข่าวสารการเมืองเป็นความรู้ของสมาชิกในระบบการเมืองเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวใดๆ ในสถานะของระบบ (Steven Chaffee, 1975)

นักรัฐศาสตร์จัดเอา “ข่าวสาร” เป็นทรัพยากรทางการเมืองอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นตัวกำหนดอำนาจหรืออิทธิพลทางการเมืองของบุคคล ข่าวสารจะช่วยลดความไม่แน่ใจและช่วยให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ความรู้สึกไม่แน่ใจทางการเมือง ความรู้สึกที่ตนเองมีความรู้เล็กน้อยเกี่ยวกับการเมืองเป็นที่มาสำคัญของความนิ่งเฉยทางการเมือง ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยจึงไม่สามารถจะเป็นไปได้ ถ้าประชาชนทั่วไปไม่มีความรู้ถึงความเป็นไปของการเมืองการปกครองบ้างเลย (Jame D. Barber, 1969) แนวคิดนี้สอดคล้องกับการศึกษาของอัลมอนต์และเวอร์บา ที่พบว่า ความรู้สึกมีความสามารถทางการเมือง รวมทั้งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการใช้ข้อมูลข่าวสารในการวิเคราะห์ทำความเข้าใจกับปัญหาต่างๆ การที่บุคคลมีข้อมูลข่าวสารเพิ่มขึ้นจะทำให้บุคคลมีการประเมินคุณค่าและกำหนดตัดสินใจในประเด็นต่างๆ ได้อย่างมั่นคงยิ่งขึ้น

ข่าวสารทางการเมือง จึงนับว่ามีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมือง กล่าวคือ ข่าวสารทางการเมืองจะมีผลต่อการเรียนรู้ทางการเมืองของประชาชนโดยอ้อม การทราบข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมืองจะมีผลให้เกิดความเชื่อ ความรู้สึก ความต้องการ ทัศนคติ ความคิดเห็น ตลอดจนพฤติกรรมต่างๆ ในกระบวนการกล่อมเกลางานการเรียนรู้ทางการเมืองได้ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงนำแนวคิดนี้มาประกอบในการศึกษาถึงการสื่อสารเพื่อการเผยแพร่ประชาธิปไตยของวิทยากรเพื่อการเผยแพร่

ประชาธิปไตย ว่าจะมีผลให้ประชาชนได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมากน้อยเพียงใด

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมวิทยากร

ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการเพิ่มความรู้ ความชำนาญ และความสามารถของบุคคล หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่าเป็นการพัฒนาบุคคล (วิจิตร อวระกุล,2540)

การฝึกอบรม หมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อหาทางให้มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและ/หรือทัศนคติของพนักงานเพื่อที่จะให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและให้เกิดผลสำเร็จต่อเป้าหมายขององค์การ (ธงชัย สันติวงษ์,2539)

การฝึกอบรม หมายถึง การพัฒนาหรือฝึกอบรมบุคคลให้เหมาะสมหรือเข้ากับงานหรือการทำงาน ส่วนการศึกษา หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะ (Skill) ความชำนาญงาน ความสามารถ (Ability)

การฝึกอบรม หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ (Learning) เฉพาะอย่างของบุคคลเพื่อปรับปรุงและเพิ่มพูนความรู้ (Knowledge) ความเข้าใจ (Understanding) ทักษะหรือความชำนาญการ (Skill) และทัศนคติ (Attitude) อันเหมาะสมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมและทัศนคติเพื่อให้เกิดการปฏิบัติหน้าที่ (Specific Knowledge) เพื่อยกมาตรฐานการปฏิบัติงานให้อยู่ในระดับสูงขึ้นไปและทำให้บุคลากรมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

Michael J. Jucius ได้กล่าวถึงความหมายของการฝึกอบรมว่า หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยเพิ่มพูนความถนัดทางธรรมชาติ ทักษะ หรือความชำนาญ ความสามารถของบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติงานดียิ่งขึ้น

William G. Scott และ Terrance R. Mitchell ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการพัฒนาบุคคลไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่จะช่วยเสริมสร้างให้บุคคลก้าวไปสู่หน้าที่การงานที่สูงขึ้นไป ช่วยให้มีความสัมพันธ์กับองค์การดีขึ้น ตลอดจนช่วยให้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปได้เป็นอย่างดี

การฝึกอบรมมุ่งที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในตัวของคน ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นด้านใหญ่ๆ ที่เกี่ยวข้อง 3 ด้าน คือ (วิจิตร อวระกุล,2540)

1. ด้านความรู้ (Knowledge) คือ ด้านความรู้ การศึกษา สั่งสอนให้มีความรู้ความเข้าใจสูงขึ้น
2. ด้านทักษะ (Skill) คือ ความชำนาญงาน
3. ด้านทัศนคติ (Attitude) ท่าทีความรู้สึนึกคิดที่ดีที่ถูกต้องที่ควรและการสร้างสรรค์

หลักการฝึกอบรมของ William R. Vandersal (วิจิตร อวระกุล,2540)

1. คนต้องสนใจในการเรียนรู้ก่อนที่จะยอมรับการฝึกอบรม คนที่ไม่สนใจนำมาฝึกอบรมจะไร้ค่า สิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย
2. การฝึกอบรมจะต้องให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละคนที่เข้ารับการฝึกอบรม
3. การฝึกอบรมต้องกระทำภายใต้การอำนวยการของหัวหน้าหรือผู้ที่หัวหน้ามอบหมายเท่านั้น เพราะหัวหน้าจะเป็นผู้ที่รู้ดีที่สุดว่าลูกน้องต้องฝึกอบรมอะไร
4. การฝึกอบรมต้องมีความถี่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่มีความสามารถจะรับได้ การอบรมมากเกินไปอาจไม่ได้ผล
5. คนเราอาจเรียนรู้ด้วยการบอกเล่า หรือแสดงวิธีทำงานให้ดู แต่สิ่งที่ดีที่สุดก็คือ ให้ทำงานภายใต้คำแนะนำ
6. การฝึกอบรมต้องวางแผน มีตารางการฝึกอบรม ภายใต้การบริหารและประเมินผลอย่างเป็นระบบระเบียบ

วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล (Waxecy & Latham,1991)

1. เพื่อปรับปรุงระดับความตระหนักรู้ในตนเอง (Self – awareness) ของแต่ละบุคคล

ความตระหนักในตนเอง คือ การเรียนรู้ที่เกี่ยวกับตนเอง ได้แก่ การทำความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในองค์การ

2. เพื่อเพิ่มพูนทักษะการทำงาน (job skills) ของแต่ละบุคคล

โดยอาจเป็นทักษะด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้านก็ได้ เช่น การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การดูแลรักษาความปลอดภัยในการทำงาน หรือการปกครองบังคับบัญชาลูกน้อง เป็นต้น

3. เพื่อเพิ่มพูนแรงจูงใจ (Motivation) ของแต่ละบุคคล

อันจะทำให้การปฏิบัติงานเกิดผลดี แม้ว่าบุคคลคนหนึ่งจะมีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน แต่หากขาดแรงจูงใจในการทำงานแล้ว บุคคลนั้นก็อาจจะมิได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ และผลงานก็ย่อมจะไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้น การสร้างแรงจูงใจในการทำงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จขององค์กร

เป้าหมายของการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล

1. Achieve	คือ	ให้ได้รับ ให้บรรลุ ให้มีความสำเร็จในแง่ตัวบุคคล
2. Active	คือ	ให้มีความคล่องแคล่ว แข็งขัน รวดเร็ว กระตือรือร้น
3. Adapt	คือ	ให้สามารถนำไปปรับ ประยุกต์ ให้เหมาะสมกับหน้าที่ของตน
4. Advance	คือ	ให้ได้รับความก้าวหน้า
5. Apply	คือ	ให้นำไปใช้ประโยชน์ ให้มีความขยันหมั่นเพียร

ความสำคัญของการฝึกอบรม

องค์กรต่างๆ จำเป็นต้องจัดให้มีการฝึกอบรมเพราะสาเหตุต่างๆ ดังนี้

1. เพื่อความอยู่รอดขององค์กรเอง เพราะปัจจุบันมีสภาพการแข่งขันระหว่างองค์กรรุนแรงมาก การฝึกอบรมจะช่วยให้องค์กรเข้มแข็ง และช่วยให้พนักงานมีประสิทธิภาพในการทำงานยิ่งขึ้น
2. เพื่อให้องค์กรเจริญเติบโต มีการขยายการผลิต การขาย และการขยายงานด้านต่างๆ ออกไป ในการนี้จำเป็นต้องสร้างบุคคลที่มีความสามารถเพื่อที่จะรองรับงานเหล่านั้น
3. เมื่อรับพนักงานใหม่จำเป็นต้องให้เขารู้จักองค์กรเป็นอย่างดีในทุกๆ ด้าน และต้องฝึกอบรมให้รู้วิธีทำงานขององค์กร แม้จะมีประสบการณ์มาจากที่อื่นแล้วก็ตาม เพราะสภาพการทำงานในแต่ละองค์กรย่อมแตกต่างกัน

4. ปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้าไปรวดเร็วมากจึงจำเป็นต้องฝึกอบรมพนักงานให้มีความรู้ทันสมัยเสมอ ถ้าพนักงานมีความคิดล้าหลัง องค์กรก็จะล้าหลังตามไปด้วย
5. เมื่อพนักงานทำงานมาเป็นเวลานานจะทำให้เฉื่อยชา เบื่อหน่ายไม่กระตือรือร้น การฝึกอบรมจะช่วยให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น
6. เพื่อเตรียมพนักงานสำหรับตำแหน่งใหม่ที่สูงขึ้น โยกย้ายงานหรือแทนคนที่ลาออกไป

กระบวนการของการฝึกอบรม

ในการดำเนินการเรื่องการฝึกอบรมนั้น ขั้นตอนของการดำเนินการจะมีดังนี้ คือ (ธงชัย สันติวงษ์, 2539)

1. การพิจารณาความต้องการและปัญหาที่ต้องมีการฝึกอบรม ในขั้นนี้ก็คือ การตรวจสอบและพิจารณาให้ทราบถึงความจำเป็นและต้องการที่จะมีการจัดการฝึกอบรมขึ้น ซึ่งอาจเป็นทั้งในแง่ที่ต้องทำเพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ ความสามารถความชำนาญต่างๆหรือเพื่อแก้ไขปัญหาบางอย่าง
2. เป้าหมายของการฝึกอบรม คือ การเขียนระบุเป้าหมายที่ต้องการจากการฝึกอบรมให้ชัดเจน เพื่อให้จุดมุ่งหมายประการต่างๆที่พึงจะต้องได้จากการฝึกอบรม ซึ่งจะดำเนินการจัดการฝึกอบรมต่อไปไม่ว่าจะเป็นการกำหนดหลักสูตร เนื้อหาวิชา ตลอดจนวิธีที่ใช้อบรม
3. การกำหนดเนื้อหาและเรื่องที่จะอบรม หมายถึง การพิจารณาเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ความสามารถให้ได้ผลตามที่ต้องการนั้น จะต้องมีการอบรมเรื่องอะไรบ้าง รวมตลอดถึงการพิจารณาส่วนประกอบของเนื้อหาและเรื่องที่จะอบรม คือ การจัดหลักสูตรและหัวข้อเรื่องที่จะอบรม
4. การกำหนดวิธีที่จะใช้อบรมและสื่อหรือเครื่องมือที่เหมาะสม คือ พิจารณาว่าเรื่องที่จะอบรมดังกล่าวถ้าจะให้มีประสิทธิภาพและได้ผลดีนั้น ควรจะใช้วิธีการอบรมแบบใดจึงจะได้ผลดีที่สุด และเหมาะสมกับบุคคลที่จะอบรมและเรื่องที่ต้องการอบรม นอกจากนี้ก็ต้องพิจารณาถึงสื่อหรือเครื่องมือที่จะใช้เครื่องมือชนิดไหนจึงจะดีที่สุด ที่จะช่วยให้เกิดการรับรู้และเข้าใจได้ง่าย
5. การดำเนินการอบรม คือ หลังจากที่ทุกอย่างได้ดำเนินการมาครบถ้วนตามขั้นตอนแล้ว ขั้นสุดท้ายก็คือ การเริ่มต้นดำเนินการอบรมตามแผนและตามแนวทางต่างๆที่ได้พิจารณาและกำหนดไว้แล้ว

วิทยาการฝึกอบรม

หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ไปยังผู้เข้ารับการอบรม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม ทั้งด้านความรู้ พุทธิปัญญา ด้านทัศนคติ จริยธรรม ด้านทักษะ ทัศนศึกษา นอกจากนั้นจะต้องมีความรู้ความสามารถ และได้รับการฝึกอบรมด้านวิธีการสอน เทคนิคการสอนเช่นเดียวกับครูอาจารย์ทั่วไปแล้ว วิทยาการฝึกอบรมในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จะต้องมีหน้าที่และบทบาทที่เป็นพิเศษหลายประการ (วิจิตร อวระกุล,2540)

คุณสมบัติของวิทยาการที่ดี

1. มีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือบุคคลอื่นในการเรียนรู้ และมีลักษณะที่บุคคลอื่นอยากขอความช่วยเหลือ อุทิศสัจการเรียน การสอน ศึกษาค้นคว้าอยู่เสมอ ด้วยการอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ เสมอทุกวัน
2. มีความตระหนักในความรับผิดชอบต่อการอบรมและผู้ร่วมงาน รวมทั้งผู้เข้ารับการอบรมด้วย
3. มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่ม เข้าใจจิตวิทยาในการสอน
4. มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการฝึกอบรมและเทคนิคการฝึกอบรม
5. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้
6. มีความสามารถในการเป็นผู้นำในการอบรม มีศิลปะในการพูด การฟัง และการใช้คำถามและคำตอบ
7. มีความกระตือรือร้น มีชีวิตจิตใจ อารมณ์ขันอยู่เสมอ
8. มีความสามารถในการแก้ปัญหา เคารพต่อความคิดเห็นของบุคคลอื่น
9. การมีบุคลิกภาพดีและน่าเสียด

คุณสมบัติและบทบาทของวิทยาการดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางที่สำคัญและกว้างๆที่วิทยาการควรตระหนักและแสดงบทบาทดังกล่าว เพื่อการเป็นวิทยาการฝึกอบรมที่ดีและสมบูรณ์ต่อไป (วิจิตร อวระกุล,2540)

บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล

เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมต้องทำงานหลายอย่างเพื่อให้โครงการฝึกอบรมดำเนินไปได้ บทบาทของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมมีดังนี้

1. กำหนดโปรแกรมการฝึกอบรมตามความต้องการขององค์กร โดยรับผิดชอบที่ต้องหาความจำเป็นในการฝึกอบรม จัดทำหลักสูตรการฝึกอบรม เนื้อหา เทคนิคการฝึกอบรม การดำเนินการฝึกอบรม และติดตามประเมินผล
2. การเป็นวิทยากร ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมมีความรู้ความสามารถเฉพาะสาขา สามารถเป็นวิทยากรได้ บางครั้งหาวิทยากรไม่ได้ก็ต้องเป็นวิทยากรเอง
3. บริหารงานฝึกอบรม รับผิดชอบตั้งแต่เตรียมสถานที่ ติดต่อกับวิทยากร เสนอโครงการของงบประมาณ ควบคุมค่าใช้จ่ายงบประมาณ จัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ควบคุมพนักงานและคนงาน เป็นต้น
4. การเป็นที่ปรึกษา หน่วยงานฝึกอบรมต้องทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาขององค์กร อาจให้คำปรึกษาในลักษณะดังนี้
 - 4.1 ช่วยวิเคราะห์ปัญหาขององค์กร
 - 4.2 ให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารในด้านการฝึกอบรม
 - 4.3 ให้คำแนะนำแก่ผู้บริหารในการแก้ปัญหาต่างๆ ขององค์กร
5. เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร เป็นผู้ชักจูงให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ขององค์กร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ทักษะ

อัจฉราภรณ์ สามีภักดิ์ (2539) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารกับความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษา พบว่า เยาวชนในระบบการศึกษามีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทักษะเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยแตกต่างกับเยาวชนนอกระบบการศึกษา แต่การมีส่วนร่วมส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน

ฐิติ วิทยสธนะ (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนกับความรู้ ทักษะคิด และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัย พบว่า ลักษณะทางประชากรแตกต่างกันมีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนแตกต่างกัน การเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความรู้ทางการเมือง แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับความรู้ทางการเมืองนั้น พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดและการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง

บุญจิระ บุญศรี (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครจะมีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ความรู้ ทักษะคิด และเพศที่แตกต่างกันมีความรู้ และทักษะคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ไม่แตกต่างกันและการศึกษาที่แตกต่างกันมีทักษะคิดเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ ฉบับปี 2540 ไม่แตกต่างกัน

กนิษฐรัตน์ แสงจันทร์ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะคิด และการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรมฐานที่วัดอัมพวัน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่า เพศ อายุ การศึกษา และสถานภาพครอบครัว อาชีพ รายได้ ของผู้มาปฏิบัติกรมฐานมีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา ส่วน ทักษะคิดต่อการปฏิบัติกรมฐานและการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติมีความสัมพันธ์กับอายุของผู้ปฏิบัติกรมฐาน และทักษะคิดการปฏิบัติกรมฐานมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติของผู้ปฏิบัติกรมฐาน

รุจิรา คงรุ่งโรจน์ (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด เกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ของบุคลากรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการโทรคมนาคมจากสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดเกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการโทรคมนาคม ส่วนความรู้เกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการโทรคมนาคมไม่มีความสัมพันธ์กับทักษะคิดเกี่ยวกับมาตรา 40 และการเปิดรับข่าวสารความรู้ และทักษะคิดเกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการโทรคมนาคมของบุคลากรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคมทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีความแตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ

ลีนา ลิ้มอภิชาติ (2536) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังและความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์ภายในมหาวิทยาลัยรามคำแหงของนักศึกษาและบุคลากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างมาก และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ โดยสื่อประชาสัมพันธ์ที่กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ข่าวรามคำแหง เอกสารข่าวประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย โทรทัศน์การศึกษา ม.ร. และวิทยุการศึกษา ม.ร. กลุ่มนักศึกษากับกลุ่มบุคลากรมีความคาดหวังและความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ไม่แตกต่างกัน

รัชฎาภรณ์ ขวัญปัญญา (2540) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคาดหวังของผู้รับบริการ และความพึงพอใจในงานบริการจากการเปิดรับข่าวสารเชิงสัมพันธ์ภาพของผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังด้านการให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่อยู่ในระดับสูง แต่สำหรับด้านการให้บริการ ณ จุดรับบริการอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจด้านการให้บริการระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่อยู่ในระดับสูง

อัญชลี รัตนกุล (2541) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของประชาชนต่อบทบาทของตำรวจชุมชนประจำตำบล พบว่า การสื่อสารระหว่างตำรวจชุมชนกับประชาชนอยู่ในระดับต่ำ สื่อที่ใช้คือ สื่อบุคคล การรับรู้ภาระหน้าที่ยังอยู่ในระดับต่ำ ส่วนการรับรู้การปฏิบัติงานจริงอยู่ในระดับปานกลาง ความคาดหวังในคุณลักษณะและการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจชุมชนอยู่ในระดับสูง ความพึงพอใจในช่องทางการสื่อสารที่ประชาชนต้องการคือ ผ่านสื่อบุคคล

ณ มาดา แสงนิมนวด (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อโครงการของกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับข่าวสารระดับปานกลาง มีการรับรู้การดำเนินโครงการในระดับต่ำ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง และมีความคาดหวังต่อโครงการในระดับสูง โดยการเปิดรับข่าวสารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการรับรู้ความพึงพอใจ และความคาดหวังต่อโครงการของกรุงเทพมหานคร

วรรณวิภา คำแฝง (2543) ศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของนักพัฒนาชุมชนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีความคาดหวังในบทบาทของนักพัฒนาต่างกัน และประชาชนในชุมชนที่มีลักษณะทางประชากรต่างกัน มีความพึงพอใจในบทบาทการพัฒนาชุมชนของนักพัฒนาแตกต่างกัน และความพึงพอใจในบทบาทที่ปฏิบัติจริงของนักพัฒนามีความสัมพันธ์กับการยอมรับในความเป็นผู้ชี้แนวทางพัฒนาชุมชนของนักพัฒนา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จริญญา เจริญสุกใส (2538) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการเมือง วัฒนธรรมทางการเมืองกับการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร ปี 2538 พบว่า ทักษะคิดการเมืองแบบประชาธิปไตย ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียง แต่ความรู้สึกความเข้าใจทางการเมืองไม่มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิออกเสียง ส่วนปัจจัยเพศและอาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่างๆ ของเยาวชน แต่ปัจจัยการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับสื่อบุคคล และปัจจัยทางเพศ อาชีพ และการศึกษา มีความสัมพันธ์กับทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ความสนใจทางการเมือง ความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความไว้วางใจทางการเมือง และความสำนึกทางการเมือง

ปาริชาติ นิติมานพ (2534) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยพุทธกับสตรีไทยมุสลิม พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งในกลุ่มสตรีไทยพุทธและกลุ่มสตรีไทยมุสลิม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของทั้งสตรีไทยพุทธและสตรีไทยมุสลิมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทางบวกกับระดับอายุ ส่วนการศึกษาและรายได้ไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นิคม ปั่นณะเจริญรักษ์ (2536) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์ระดับสูงพูดคุยเรื่องการเมืองการบริหารมากกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์

ลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์ปานกลางและต่ำ นิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพศชายเรียนรู้ทางการเมืองมากกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพศหญิง และนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพศชายไปฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พูดคุยเรื่องการเมือง การบริหาร และมีโอกาสเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมืองโดยถูกต้องมากกว่านิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพศหญิง

จากการผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความรู้ ทักษะ ทักษะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ทำให้มีการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติแตกต่างกัน และผลการวิจัยที่เกี่ยวกับความคาดหวังและความพึงพอใจ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคาดหวังและความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง โดยมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ส่วนผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันทำให้มีทัศนคติทางการเมือง สำนักทางการเมือง และมีส่วนร่วมทางการเมืองแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้นนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” เนื่องจากเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรทางด้าน ความรู้ ทักษะ ทักษะทางประชากร และความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนที่เข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

รูปแบบของการวิจัย

ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาผลการสื่อสารของวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เพื่อเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจแก่เยาวชนในพื้นที่ท้องถิ่นของตน ในด้านการสร้างความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมายสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนที่มีอายุระหว่าง 14 – 18 ปี หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 4,671,608 คน (ข้อมูลจาก www.dopa.go.th กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2545)

ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คำนวณจากเยาวชนจำนวน 4,671,608 คน โดยคำนวณตามสูตรของ Taro Yamane เมื่อความน่าเชื่อถือของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 95% (วิเชียร เกตุสิงห์, 2541 : 22) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างหรือขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนหน่วยทั้งหมดหรือขนาดของประชากรทั้งหมด
 e = ความน่าจะเป็นของความผิดพลาดที่ยอมรับให้เกิดได้ คือ 0.05

$$n = \frac{4,671,608}{1+4,671,608 (0.05)^2}$$

$$= 399.99$$

ดังนั้น ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่เข้ารับการอบรมเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) เยาวชนที่เข้ารับการอบรมจากจังหวัดเชียงราย	จำนวน	100	คน
(2) เยาวชนที่เข้ารับการอบรมจากจังหวัดลำพูน	จำนวน	100	คน
(3) เยาวชนที่เข้ารับการอบรมจากจังหวัดระยอง	จำนวน	100	คน
(4) เยาวชนที่เข้ารับการอบรมจากจังหวัดระนอง	จำนวน	100	คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรในการวิจัยแจกแจงตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานข้อ 1 เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน จะมีความรู้ ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน

ตัวแปรอิสระ ลักษณะทางประชากร

ตัวแปรตาม ความรู้ ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย

สมมติฐานข้อ 2 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปรอิสระ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเรื่องประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปรตาม พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

สมมติฐานข้อ 3 ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปรอิสระ ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

สมมติฐานข้อ 4 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรอิสระ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเรื่องประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปรตาม ความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรม

สมมติฐานข้อ 5 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรอิสระ ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเรื่องประชาธิปไตยของเยาวชน
ตัวแปรตาม ความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

สมมติฐานข้อ 6 ทักษะคิดของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรอิสระ ทักษะคิดของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ตัวแปรตาม ความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

สมมติฐานข้อ 7 ทักษะคิดของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรอิสระ ทักษะคิดของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย
ตัวแปรตาม ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรม

สมมติฐานข้อ 8 ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตัวแปรอิสระ ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรม
ตัวแปรตาม ความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

โครงสร้างของแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

- ตอนที่ 1 คำถามทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ จำนวน 5 ข้อ
- ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และทัศนคติต่อวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของเยาวชนที่ได้รับจากการเข้าอบรม เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของเยาวชนที่เข้ารับการเข้าอบรมเรื่อง การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย จำนวน 10 ข้อ
- ตอนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน จำนวน 10 ข้อ

ขั้นตอนในการทำวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรม วิทยากรเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” มีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

- (1) ติดต่อขอข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อเผยแพร่ประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ จากสำนักฝึกอบรม เผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ สถาบันพระปกเกล้า โดยขอเอกสารเกี่ยวกับการดำเนินงานในโครงการ
- (2) เข้าร่วมการฝึกอบรมเป็นวิทยากรในโครงการ เพื่อศึกษากระบวนการฝึกอบรม และนำมาสร้างแบบสอบถามโดยศึกษาเทคนิคกระบวนการสื่อสาร
- (3) สังเกตการณ์ภาคสนาม โดยร่วมออกพื้นที่กับทีมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยของ สถาบันพระปกเกล้า โดยกลุ่มเป้าหมายในการอบรม คือ เยาวชน ตัวแทนนักศึกษา ผู้นำชุมชน ในหลายๆพื้นที่ที่จัดการฝึกอบรม
- (4) ติดต่อประสานกับทีมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติทุนอุดหนุน ในการเผยแพร่ประชาธิปไตยเพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

(5) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมาทำการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดคะแนนเพื่อการวัดค่าตัวแปรต่างๆ ในการคำนวณหาค่าทางสถิติโดยกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนนดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้เรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

เลือกคำตอบถูก = 1 คะแนน

เลือกคำตอบผิด = 0 คะแนน

สำหรับการแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยในการวัดความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้ตั้งเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

0.67 – 1.00 หมายความว่า มีความความรู้ในระดับสูง

0.35 – 0.66 หมายความว่า มีความความรู้ในระดับปานกลาง

0.00 – 0.34 หมายความว่า มีความความรู้ในระดับต่ำ

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย และทัศนคติต่อวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

คำถามในการวัดทัศนคติ จำนวน 10 ข้อ เป็นการวัดโดยใช้มาตราวัดแบบ Likert Scale ทั้งเชิงลบและเชิงบวก เพื่อให้สอดคล้องกับการตัดสินใจของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ให้คะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังนี้

		เชิงบวก	เชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	5	1
เห็นด้วย	=	4	2
ไม่แน่ใจ	=	3	3
ไม่เห็นด้วย	=	2	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	=	1	5

โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ

1.00 – 1.50	=	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1.51 – 2.50	=	ไม่เห็นด้วย
2.51 – 3.50	=	ไม่แน่ใจ
3.51 – 4.50	=	เห็นด้วย
4.51 – 5.00	=	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังของเยาวชนที่เข้าอบรมเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

คำถามในการวัดความคาดหวัง จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

คาดหวังสูงสุด	=	5	คะแนน
คาดหวังสูง	=	4	คะแนน
คาดหวังปานกลาง	=	3	คะแนน
คาดหวังต่ำ	=	2	คะแนน
คาดหวังต่ำที่สุด	=	1	คะแนน

โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ

1.00 – 1.50	=	คาดหวังต่ำที่สุด
1.51 – 2.50	=	คาดหวังต่ำ
2.51 – 3.50	=	คาดหวังปานกลาง
3.51 – 4.50	=	คาดหวังสูง
4.51 – 5.00	=	คาดหวังสูงที่สุด

ตอนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

คำถามในการวัดความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

พอใจสูงที่สุด	=	5	คะแนน
พอใจสูง	=	4	คะแนน
พอใจปานกลาง	=	3	คะแนน
พอใจต่ำ	=	2	คะแนน
พอใจต่ำที่สุด	=	1	คะแนน

โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ

1.00 – 1.50	=	พึงพอใจต่ำที่สุด
1.51 – 2.50	=	พึงพอใจต่ำ
2.51 – 3.50	=	พึงพอใจปานกลาง
3.51 – 4.50	=	พึงพอใจสูง
4.51 – 5.00	=	พึงพอใจสูงที่สุด

ตอนที่ 6 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนที่เข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

คำถามในการวัดพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน จำนวน 10 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

มีส่วนร่วมมากที่สุด	=	5	คะแนน
มีส่วนร่วมมาก	=	4	คะแนน
มีส่วนร่วมปานกลาง	=	3	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อย	=	2	คะแนน
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	=	1	คะแนน

โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยในแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ คือ

1.00 – 1.50	=	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
1.51 – 2.50	=	มีส่วนร่วมน้อย
2.51 – 3.50	=	มีส่วนร่วมปานกลาง
3.51 – 4.50	=	มีส่วนร่วมมาก
4.51 – 5.00	=	มีส่วนร่วมมากที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบสอบถามมีรายละเอียด ดังนี้คือ

1. ความเที่ยงตรง (Validity)

นำแบบสอบถามที่ได้เรียบเรียงแล้วไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิด้านวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อตรวจสอบในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องเหมาะสมในการใช้ภาษาและความชัดเจนของแบบสอบถาม (Clarity) เพื่อขอคำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไข ก่อนที่จะนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง

2. ความเชื่อถือได้ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบหาความเชื่อถือได้ (Reliability) โดยนำไปทดสอบ (Pretest) กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

2.1 ในส่วนของคำถามเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ซึ่งมีการให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 0,1 คือ ตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิดให้ 0 คะแนน นำผลมาคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ โดยใช้สูตรของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder-Richardson Method) คือ สูตร KR 20 (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537)

$$KR\ 21 = r_{tt} \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \bar{X}(k - \bar{X})}{ks^2} \right]$$

r_{tt} = ความเชื่อถือได้

k = จำนวนข้อในแบบสอบถาม

\bar{X} = คะแนนเฉลี่ยรวมทั้งฉบับ

s^2 = ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ถูกทดสอบทั้งหมด

ผลที่ได้จากการคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ของคำถามในส่วนที่วัดความรู้ = .79
ซึ่งค่าความเชื่อถือได้เกิน 0.70 ถือว่ายอมรับได้

2.2 ในส่วนที่วัดทัศนคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน ซึ่งการให้คะแนนเป็นแบบประมาณค่าของ Likert Scale ทำการตรวจสอบความเชื่อถือได้ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of Alpha) ของ Cronbach ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2537 : 116)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum V_i}{V_t} \right]$$

เมื่อ α = ค่าความเชื่อถือได้

K = จำนวนข้อสอบในแบบสอบถาม

V_i = ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

V_t = ความแปรปรวนของคะแนนรวมทุกข้อ

ผลที่ได้จากการคำนวณหาค่าความเชื่อถือได้ของคำถามเกี่ยวกับ

ทัศนคติ = .86

ความคาดหวัง = .87

ความพึงพอใจ = .92

พฤติกรรมประชาธิปไตย = .91

ซึ่งค่าความเชื่อถือได้เกิน 0.70 ถือว่ายอมรับได้

2.3 การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้เกณฑ์ของบาร์ท (Bartz,1999 : 184) โดยแบ่งระดับของค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ไว้เป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์	ระดับความสัมพันธ์
.20 หรือต่ำกว่า	ต่ำมาก
.21 ถึง .40	ต่ำ
.41 ถึง .60	ปานกลาง
.61 ถึง .80	สูง
มากกว่า .80	สูงมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยดังกล่าวมีการคำนวณค่าสถิติ 2 แบบ คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และนำเสนอข้อมูลโดยตาราง เพื่ออธิบายข้อมูลของลักษณะทางประชากร ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพบิดา มารดา ความรู้ ทักษะคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย

2. การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

2.1 ใช้สถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย ที่จำแนกตามตัวแปรเพศ และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย จำแนกตามตัวแปรอายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพของบิดา มารดา โดยใช้ทดสอบสมมติฐานที่ 1

2.2 ใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรคู่ต่างๆ ตามสมมติฐานข้อที่ 2 - 8

การประมวลผลข้อมูล

เมื่อเก็บข้อมูลมาได้เรียบร้อยแล้ว ได้ทำการตรวจสอบข้อมูลแล้วจึงนำไปประมวลผลข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) เพื่อคำนวณค่าสถิติต่างๆ ตามที่กำหนดไว้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาเรื่อง “ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติวิเคราะห์เชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) คือ การแจกแจงความถี่แสดงผลเป็นจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยนำเสนอข้อมูลในรูปตารางเพื่อการอธิบายข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง อันประกอบด้วยผลการวิเคราะห์ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1	ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้
ตอนที่ 2	ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย
ตอนที่ 3	ทัศนคติที่มีต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย
ตอนที่ 4	ความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย
ตอนที่ 5	ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย
ตอนที่ 6	พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐานดังนี้

ใช้สถิติ T-test และ One-Way ANOVA เพื่อทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะทางประชากรกับความรู้ ทักษะคิด ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตย เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1

ส่วนที่ 3 ใช้ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 - 8

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ

ตารางที่ 1
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	174	43.5
หญิง	226	56.5
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คนนั้น มีเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิงร้อยละ 56.5 และเพศชายร้อยละ 43.5

สำนักงานวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อายุ

ตารางที่ 2
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ	จำนวน	ร้อยละ
14 - 15 ปี	47	11.8
16 - 17 ปี	230	57.5
18 ปีขึ้นไป	123	30.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง 16 – 17 ปีมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 57.5 รองลงมาคือ อายุ 18 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.8 และอายุระหว่าง 14 – 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.8 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระดับการศึกษา

ตารางที่ 3
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาตอนต้น	8	2.0
มัธยมศึกษาตอนปลาย	185	46.3
ปวช./อาชีวศึกษา	200	50.0
ปริญญาตรี/อนุปริญญา	7	1.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักเรียนอาชีวศึกษา คือ จำนวนครึ่งหนึ่งของกลุ่มตัวอย่าง โดยคิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 46.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 2.0 และระดับปริญญาตรีและอนุปริญญา ร้อยละ 1.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายได้

ตารางที่ 4
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	47.3
1,001 – 2,000 บาท	152	38.0
2,001 – 3,000 บาท	44	11.0
3,001 – 4,000 บาท	12	3.0
4,001 บาทขึ้นไป	3	0.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวนมากที่สุดมีรายได้ต่อเดือนในระดับต่ำคือ ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 47.3 ส่วนจำนวนกลุ่มรองลงมา มีรายได้ 1,001 – 2,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 38 กลุ่มที่มีรายได้ 2,001 – 3,000 บาทต่อเดือน ร้อยละ 11 รายได้ 3,001 – 4,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3 และรายได้ 4,001 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 0.8

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาชีพของบิดา

ตารางที่ 5
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพของบิดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	34	8.5
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	60	15.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	6	1.5
เกษตรกรรวม	205	51.3
พนักงานบริษัทเอกชน	14	3.5
รับจ้าง	81	20.3
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่บิดามีอาชีพเกษตรกรรวม โดยคิดเป็นร้อยละ 51.3 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 20.3 และประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 15 รับราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.5 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 3.5 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็น ร้อยละ 1.5 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาชีพของมารดา

ตารางที่ 6
แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามอาชีพของมารดา

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ	11	2.8
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	80	20.0
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	3	0.8
เกษตรกรรวม	212	53.0
พนักงานบริษัทเอกชน	7	1.8
รับจ้าง	87	21.8
รวม	400	100.0

จากตารางที่ 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มารดามีอาชีพเกษตรกรรวม โดยคิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมา คือ อาชีพรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 21.8 ประกอบธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 20 รับราชการ ร้อยละ 2.8 พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 1.8 และพนักงานรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 0.8 ตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบคำถามเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยได้ถูกต้อง จำแนกตามรายชื่อ

ความรู้	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	S.D
1. ความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยคือ ข้อใด ตอบ ก.ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ประเทศและสามารถตรวจสอบอำนาจรัฐได้	356 (89.0)	44 (11.0)	.8900	.3133
2. เจ้าหน้าที่รัฐต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไร บ้างตามรัฐธรรมนูญ ตอบ ง. ถูกทั้งข้อ ก. และข้อ ข.	319 (79.8)	81 (20.3)	.7975	.4024
3. สิทธิมนุษยชน มีความหมายว่าอย่างไร ตอบ ก. เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมีโดย เสมอภาคกันและได้มาตั้งแต่กำเนิดไม่ว่าจะเป็น เชื้อชาติใด	327 (81.8)	73 (18.3)	.8175	.3867
4. การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล มี ความสำคัญเพราะเหตุใด ตอบ ง. ถูกทั้งข้อ ก. และ ข้อ ข.	331 (82.8)	69 (17.3)	.8275	.3783
5. เมื่อเราพบเห็นการกระทำความผิดในการ เลือกตั้งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้า หน้าที่ของรัฐสามารถร้องทุกข์ต่อหน่วยงานใด ตอบ ค. คณะกรรมการการเลือกตั้ง	201 (50.3)	199 (49.8)	.5025	.5006
6. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ตอบ ค. ก่อร่างกฎหมาย	33 (8.3)	367 (91.8)	.8700	.0825
7. ความเสมอภาคหมายถึงข้อใด ตอบ ง. ถูกทุกข้อ	353 (88.3)	47 (11.8)	.8825	.3224

ความรู้	ตอบถูก (ร้อยละ)	ตอบผิด (ร้อยละ)	ค่าเฉลี่ย	S.D
8. กรณี : นายสมชายถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาท และถูกกักขังเป็นเวลา 3 วัน เพื่อรอการไต่สวน นายสมชายจึงยื่นเรื่องขอประกันตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีเช่นนี้ นายสมชายใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในข้อใด <u>ตอบ</u> ก. สิทธิในชีวิตและร่างกาย	81 (20.3)	319 (79.8)	.2025	.4024
9. หน่วยงานใดที่เป็นองค์กรอิสระ <u>ตอบ</u> ก. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	58 (14.5)	342 (85.5)	.1450	.3525
10. ข้อใดคือหน่วยงานที่เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น <u>ตอบ</u> ง. ถูกทุกข้อ	288 (72.0)	112 (28.0)	.7200	.4496
คะแนนความรู้เฉลี่ย	0.58			

จากตารางที่ 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และข้อที่ตอบถูกมากที่สุด คือ เรื่องความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย เรื่องความเสมอภาค และเรื่องหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ส่วนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด คือ ข้อใดที่ไม่ใช่หน้าที่ของประชาชนตามระบอบรัฐธรรมนูญ โดยตอบผิดมากถึงร้อยละ 91.8 ข้อที่สอบถามว่าหน่วยงานใดที่เป็นองค์กรอิสระ ตอบผิดมากรองลงมา คิดเป็นร้อยละ 85.5 และข้อที่ถามเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตและร่างกาย ตอบผิดคิดเป็น 79.8 ตามลำดับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ระดับความรู้	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูง	142	35.5
ระดับปานกลาง	234	58.5
ระดับต่ำ	24	6.0
รวม	400	100.0
ค่าเฉลี่ย	0.58	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.13	
ระดับความรู้	ปานกลาง	

จากตารางที่ 8 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 58.5 โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง จำนวนรองลงมามีความรู้ในระดับสูง และระดับต่ำ ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้จึงมีความรู้ในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 ทักษะคติของเยาวชนต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

ทัศนคติต่อการเมือง การปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของทัศนคติ							S.D.	ความ หมาย
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย			
1. การเมืองเป็นเรื่อง ของนักการเมืองไม่ใช่ เรื่องของประชาชน*	7 (1.8)	15 (3.8)	24 (6.0)	161 (40.3)	193 (48.3)	4.2950	.8746	ทัศนคติ เชิงบวก	
2. รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ (2540) เป็นรัฐธรรมนูญ ที่เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมือง มากขึ้น และทำให้ ประชาชนสนใจการเมือง มากขึ้น	129 (32.3)	244 (61.0)	19 (4.8)	7 (1.8)	1 (0.3)	4.2325	.6399	ทัศนคติ เชิงบวก	
3. พื้นฐานทางครอบครัว และสังคม เช่น ชื่อเสียง ของวงศ์ตระกูล ฐานะ ทางสังคมทำให้คนๆนั้น มีความได้เปรียบทาง สังคม*	49 (12.3)	133 (33.3)	93 (23.3)	84 (23.3)	41 (10.3)	2.8375	1.1915	ทัศนคติ เป็น กลาง	
4. การเมืองเป็นเรื่องของ การดักตวงผลประโยชน์ ส่วนตัวและเป็นเรื่องของ คนในบางสังคมเท่านั้น*	30 (7.5)	73 (18.3)	105 (26.3)	133 (33.3)	59 (14.8)	3.2950	1.1495	ทัศนคติ เป็น กลาง	
5. นักการเมือง ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป ยังไม่มี ความเท่าเทียม กันทางการเมือง*	74 (18.5)	192 (48.0)	48 (12.0)	69 (17.3)	17 (4.3)	2.4075	1.1020	ทัศนคติ เป็น กลาง	

ทัศนคติต่อการเมือง การปกครองใน ระบอบประชาธิปไตย	ระดับของทัศนคติ							ความ หมาย
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่างยิ่ง	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
6. เราไม่จำเป็นต้องไป ใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะ อย่างไรก็ไม่สามารถ ชนะพวกซื้อสิทธิขาย เสียงอยู่แล้ว*	15 (3.8)	21 (5.3)	28 (7.0)	128 (32.0)	208 (52.0)	4.2325	1.0422	ทัศนคติ เชิงบวก
7.คนไทยยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอที่ จะมีระบอบการปกครอง แบบประชาธิปไตย*	49 (12.3)	135 (33.8)	75 (18.8)	106 (26.5)	35 (8.8)	2.8575	1.1941	ทัศนคติ เป็น กลาง
8. ประชาชนไม่สามารถ ถอดถอนนักการเมืองได้ ถึงแม้ว่านักการเมืองจะ ใช้อำนาจในทางที่ผิด*	42 (10.5)	99 (24.8)	65 (16.3)	109 (27.3)	85 (21.3)	3.2400	1.3179	ทัศนคติ เป็น กลาง
9.เราไม่ควรให้ความสำคัญ เสมอภาคกับคนทุกคน โดยเท่าเทียมกัน เพราะ แต่ละคนมีความแตก ต่างกันตามฐานะทาง สังคมและการศึกษา*	18 (4.5)	64 (16.0)	51 (12.8)	135 (33.8)	132 (33.0)	3.7475	1.2010	ทัศนคติ เชิงบวก
10.ตราบไต่ที่นักการ เมืองยังขาดคุณธรรม และ จริยธรรมทางการ เมือง ประชาชนก็ไม่ สามารถใช้สิทธิและปก ป้องสิทธิทางการเมืองได้	127 (31.8)	152 (38.0)	46 (11.5)	48 (12.0)	27 (6.8)	3.7600	1.2108	ทัศนคติ เชิงบวก
ค่าเฉลี่ยของทัศนคติ	3.49							

* เป็นคำถามเชิงลบ ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับค่าเป็นเชิงบวกแล้ว

จากตารางที่ 9 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงทัศนคติในเชิงบวก จำนวน 6 ข้อ ในเรื่องเกี่ยวกับการเมืองกับประชาชน เรื่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการมีส่วนร่วมของประชาชน เรื่องการใช้สิทธิเลือกตั้งทางการเมือง เรื่องความเสมอภาค เรื่องคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง เรื่องความไม่เท่าเทียมกันของนักการเมือง ข้าราชการ และประชาชน และแสดงทัศนคติเป็นกลาง จำนวน 4 ข้อ เกี่ยวกับเรื่องพื้นฐานทางสังคม การเมืองกับผลประโยชน์ทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจในระบอบการปกครอง ประชาธิปไตยของประชาชน และการถอดถอนนักการเมือง โดยเฉลี่ยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติเป็นกลางค่อนข้างเป็นบวกต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับทัศนคติต่อการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ระดับทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ
สูงมาก	2	0.5
สูง	184	46.0
ปานกลาง	206	51.5
ต่ำ	8	2.0
รวม	400	100.0
ค่าเฉลี่ย	3.49	
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.45	
ระดับค่าเฉลี่ยของทัศนคติ	ปานกลาง	

จากตารางที่ 10 สรุปว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติเป็นกลางต่อการเมือง คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาคือ มีทัศนคติในเชิงบวก ร้อยละ 46.0 ดังนั้น สรุปได้ว่าทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ตอนที่ 4 ความคาดหวังจากการอบรมของเยาวชน

ตารางที่ 11 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเข้าอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

ความคาดหวังของ เยาวชนจากการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความคาดหวัง							ระดับความ คาดหวัง
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	
1. ท่านคาดว่าจะได้ รับความรู้เกี่ยวกับ บทบาทหน้าที่ของประชา ชน ตามระบอบการปก ครองประชาธิปไตย มากขึ้น	127 (31.8)	225 (56.3)	45 (11.3)	2 (0.5)	1 (0.3)	4.1875	.6621	สูง
2. ท่าน คาดว่า กระบวนการอบรม แบบมีส่วนร่วมจะทำ ให้ได้รับความรู้ความ เข้าใจมากกว่าการ อบรมแบบบรรยาย ทั่วไป	106 (26.5)	235 (58.8)	58 (14.5)	1 (0.3)	-	4.1150	.6386	สูง
3. ท่านคิดว่าความรู้อ ที่ได้รับจากการ อบรมจะทำให้ท่าน มี จิต สำนึก ประชาธิปไตยมากขึ้น	119 (29.8)	238 (59.5)	41 (10.5)	1 (0.3)	-	4.1875	.6151	สูง
4. ท่านคิดว่าการ อบรม จะทำให้ท่านมีเครือ ข่าย ในการ ร่วม ประสานงานเพื่อเผยแพร่ ประชาธิปไตย มากขึ้น	63 (15.8)	197 (49.3)	127 (31.8)	13 (3.3)	-	3.7750	.7455	สูง

ความคาดหวังของ เยาวชนจากการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความคาดหวัง							
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คาดหวัง
5. ท่านคาดว่าจะการ อบรมทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ทาง การเมืองตลอดจนเป็น การสร้างการเมือง ภาคประชาชนมากขึ้น	104 (26.0)	210 (52.5)	80 (20.0)	5 (1.3)	1 (0.3)	4.0275	.7301	สูง
6. ท่านคาดว่าจะการ อบรมทำให้ท่าน เข้าใจและมีส่วนร่วม ในการเมืองระดับ ท้องถิ่นมากขึ้น	90 (22.5)	224 (56.0)	76 (19.0)	10 (2.5)	-	3.9850	.7184	สูง
7. ท่านคาดว่าจะการ ถ่ายทอดความรู้จาก วิทยากรจะทำให้เกิด ความรู้ความเข้าใจใน บทบาทหน้าที่ของตน ตามระบอบการปก ครองประชาธิปไตยได้ ง่ายและชัดเจนขึ้น	125 (31.3)	214 (53.5)	56 (14.0)	5 (1.3)	-	4.1475	.6942	สูง
8. ท่านคาดว่าจะ สามารถถ่ายทอดแนว คิดพื้นฐานสำคัญของ การเมืองการปกครอง ระบอบประชาธิปไตย ไปสู่ชุมชนของท่านได้	37 (9.3)	182 (52.8)	170 (42.5)	11 (2.8)	-	3.6125	.6918	สูง

ความคาดหวังของ เยาวชนจากการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความคาดหวัง							
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความ คาดหวัง
9. ท่านคาดว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เป็นการเมืองภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น	81 (20.3)	211 (52.8)	96 (24.0)	12 (3.0)	-	3.9025	.7446	สูง
10. ท่านได้รับความรู้จากการเข้าอบรมครั้งนี้ในระดับใด	84 (21.0)	239 (59.8)	72 (18.0)	5 (1.3)	-	4.0050	.6641	สูง
ค่าเฉลี่ยของความ คาดหวัง	3.99							

จากตารางที่ 11 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมในระดับสูง โดยมีความคาดหวังในเรื่องการมีจิตสำนึกประชาธิปไตยจำนวนมากที่สุด มากรองลงมาคือ เรื่องบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามระบอบการปกครองประชาธิปไตย และเรื่องความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตยตามลำดับ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความคาดหวังของ
 เยาวชนจากการอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

ระดับความคาดหวัง	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูงที่สุด	32	8.0
ระดับสูง	324	81.0
ระดับปานกลาง	44	11.0
รวม	400	100.0
ค่าเฉลี่ย	3.99	
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.3920	
ระดับความคาดหวัง	สูง	

จากตารางที่ 12 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับความคาดหวังจากการอบรมในระดับสูง ร้อยละ 81.0 และรองลงมา มีความคาดหวังในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 11.0 ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยเฉลี่ย เยาวชนมีความคาดหวังจากการเข้าอบรมอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรม

ตารางที่ 13 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการเข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

ความพึงพอใจของ เยาวชนต่อการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความพึงพอใจ							
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนำเสนอของวิทยากร	93 (23.3)	224 (56.0)	79 (19.8)	4 (1.0)	-	4.0150	.6863	สูง
2. ท่านมีความพึงพอใจกับเนื้อหาวิชาที่ได้รับการอบรม	96 (24.0)	226 (56.5)	74 (18.5)	3 (0.8)	1 (0.3)	4.0325	.6911	สูง
3. ท่านมีความพึงพอใจกับรูปแบบการอบรมโดยการใช้สื่อบุคคลมากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น	95 (23.8)	187 (46.8)	114 (28.5)	4 (1.0)	-	3.9325	.7479	สูง
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจของวิทยากร	101 (25.3)	219 (54.8)	79 (19.8)	1 (0.3)	-	4.0500	.6772	สูง
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้อื่น ๆ ประกอบการสอนของวิทยากร	88 (22.0)	224 (56.0)	84 (21.0)	4 (1.0)	-	3.9900	.6864	สูง

ความพึงพอใจของ เยาวชนต่อการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความพึงพอใจ							
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
6. ท่านมีความพึง พอใจต่อการเข้า อบรมและสามารถนำ ความรู้ที่ได้รับไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	115 (28.8)	219 (54.8)	64 (16.0)	2 (0.5)	-	4.1175	.6744	สูง
7. ท่านมีความพึงพ พอใจที่ได้แสดงความคิด เห็นและมีส่วนร่วมใน การอบรม	87 (21.8)	225 (56.3)	84 (21.0)	4 (1.0)	-	3.9875	.6845	สูง
8. ท่านมีความพึงพอใจ ต่อการใช้เกม นิทาน ประกอบการอบรม และคิดว่ามีความสอด คล้องกับเนื้อหาในการ อบรม	107 (26.8)	199 (49.8)	85 (21.3)	7 (1.8)	2 (0.5)	4.0050	.7723	สูง
9. ท่านมีความพึงพอใจ ต่อหัวข้อการอบรมที่ กำหนดและคิดว่า ครอบคลุมและเหมาะ สมกับการเรียนรู้ถึงบท บาทของประชาชน ต า ม ร ะ บ อ บ ประชาธิปไตย	97 (24.3)	219 (54.8)	81 (20.3)	2 (0.5)	1 (0.3)	4.0225	.6987	สูง

ความพึงพอใจของ เยาวชนต่อการเข้า อบรมจากวิทยากร	ระดับของความพึงพอใจ							
	มากที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อยที่ สุด	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ ความพึง พอใจ
10. ท่านมีความพึงพอใจ ที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของ ผู้ที่ได้เข้ารับการอบรม เผยแพร่ความรู้ ความ เข้าใจ เรื่องการเมือง การปกครองในระบบ ประชาธิปไตย	155 (38.8)	198 (49.5)	45 (11.3)	2 (0.5)	-	4.2650	.6715	สูง
ค่าเฉลี่ยของความ พึงพอใจ	4.04							

จากตารางที่ 13 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการเข้ารับการอบรมอยู่ในระดับสูง โดยมีความพึงพอใจที่ได้เข้ารับการอบรมมากที่สุด รองลงมาคือ เรื่องการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ และเรื่องการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจของวิทยากร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความพึงพอใจของ
 เยาวชนที่ได้รับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย

ระดับความพึงพอใจ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับสูงที่สุด	64	16.0
ระดับสูง	281	70.3
ระดับปานกลาง	55	13.8
รวม	400	100.0
ค่าเฉลี่ย	4.04	
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.4803	
ระดับความพึงพอใจ	สูง	

จากตารางที่ 14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง คือ ร้อยละ 70.3 โดยที่
 ร้อยละ 16.0 มีความพึงพอใจในระดับสูงที่สุดและระดับปานกลาง ร้อยละ 13.8 และเมื่อพิจารณาโดย
 เฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจต่อการอบรมอยู่ในระดับสูง

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 6 พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 15 แสดงจำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

พฤติกรรม ประชาธิปไตย ของเยาวชน	ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง							
	บ่อยที่ สุด	บ่อย	พอสมควร	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความ หมาย
1. ท่านเคยพูดคุยเรื่อง การเมืองกับคนใน ครอบครัวหรือเพื่อน	13 (3.3)	70 (17.5)	194 (48.5)	102 (25.5)	21 (5.3)	2.8800	.8703	ปาน กลาง
2. ท่านเคยไปร่วมฟัง การอภิปรายหาเสียง ของนักการเมืองหรือ การหาเสียงของนัก การเมืองหรือการหา เสียงเลือกตั้งในรูป แบบอื่นๆ เช่น การ เลือกตั้ง ประธาน นักเรียนหรือประธาน ชมรม	17 (4.3)	76 (19.0)	152 (38.0)	118 (29.5)	37 (9.3)	2.7950	.9927	ปาน กลาง
3. ท่านเคยชักชวน ผู้อื่นให้ไปลงคะแนน เสียงเลือกตั้งหรือให้ เห็นด้วยกับนโยบาย ของพรรคการเมือง	14 (7.5)	70 (17.5)	144 (36.0)	88 (22.0)	84 (21.0)	2.6050	1.1055	น้อย
4. ท่านเคยช่วย ผู้สมัครรับเลือกตั้งทาง การเมืองหาเสียงหรือ การเลือกตั้งในรูปแบบ อื่นๆ	5 (1.3)	32 (8.0)	70 (17.5)	67 (16.8)	226 (56.5)	1.8075	1.0669	น้อยที่สุด
5. ท่านเคยชักชวน ผู้ปกครองและคน รู้จักไปเลือกตั้ง	25 (6.3)	109 (27.3)	125 (31.3)	87 (21.8)	54 (13.5)	2.1900	1.1292	ปาน กลาง

พฤติกรรม ประชาธิปไตย ของเยาวชน	ระดับของการมีส่วนร่วมทางการเมือง							
	บ่อยที่ สุด	บ่อย	พอสมควร	นานๆ ครั้ง	ไม่เคย เลย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความ หมาย
6. ท่านเคยร่วมฟังการ อภิปรายหรือร่วม กิจกรรมในโรงเรียนที่ เกี่ยวกับการเมือง	24 (6.0)	92 (23.0)	153 (38.3)	103 (25.8)	28 (7.0)	2.9525	1.0039	ปาน กลาง
7. ท่านมีการรวมตัว จัดตั้งกลุ่ม/ชมรม หรือ เป็นสมาชิกกลุ่ม/ ชมรม เช่น ชมรม ประชาธิปไตย ชมรม อาสาพัฒนาชนบท ชมรมสหกรณ์	18 (4.5)	54 (13.5)	112 (28.0)	101 (25.3)	115 (28.8)	2.3975	1.1653	น้อย
8. ท่านเคยร่วม รณรงค์ / ประชา สัมพันธ์ทางการเมือง ในระหว่างการเลือก ตั้ง เช่น ใสหมวก สวม เสื้อ หรือติดสติ๊กเกอร์	24 (6.0)	45 (11.3)	125 (31.3)	91 (22.8)	115 (28.8)	2.4300	1.1869	น้อย
9. ท่านเคยไปร่วมใน เวทีสาธารณะหรือการ ประชาพิจารณ์ที่มีการ จัดขึ้นในท้องถิ่น	13 (3.3)	37 (9.3)	80 (20.0)	103 (25.8)	167 (41.8)	2.0650	1.1309	น้อย
10. ท่านเคยเข้าสมัคร รับเลือกตั้งหัวหน้า ห้องเรียนหรือประธาน ชมรมหรือเข้าร่วม กิจกรรมอื่นๆ	33 (8.3)	62 (15.5)	92 (23.0)	97 (24.3)	116 (29.0)	2.4975	1.2803	น้อย
ค่าเฉลี่ยของการมี ส่วนร่วม	2.53							

จากตารางที่ 15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับปานกลาง โดยหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด คือ เรื่องการฟังอภิปรายหรือร่วมกิจกรรมในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการเมือง และหัวข้อที่กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยที่สุด คือ การช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองหาเสียงหรือการเลือกตั้งในรูปแบบอื่นๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรม
ประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ระดับการมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ
มีส่วนร่วมมากที่สุด	2	0.5
มีส่วนร่วมมาก	28	7.0
มีส่วนร่วมปานกลาง	153	38.3
มีส่วนร่วมน้อย	196	49.0
มีส่วนร่วมน้อยที่สุด	21	5.3
รวม	400	100.0
ค่าเฉลี่ย	2.53	
ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน	0.6753	
ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม	ปานกลาง	

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมประชาธิปไตยหรือมีส่วนร่วมทางการเมือง
น้อย คือ ร้อยละ 49.0 รองลงมาคือมีส่วนร่วมปานกลาง ร้อยละ 38.3 และมีส่วนร่วมมาก ร้อยละ 7.0
ตามลำดับ โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential Statistics)

สมมติฐานที่ 1 เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกัน มีความรู้ ทัศนคติ พฤติกรรม ประชาธิปไตย ความคาดหวัง และความพึงพอใจแตกต่างกัน

ตารางที่ 17

แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความรู้เกี่ยวกับการปกครองในระบบประชาธิปไตยของ เยาวชนระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง

เพศ	N	Mean	Std.Deviation	t	P
ชาย	174	.5684	.1397	-2.329	.020
หญิง	226	.6009	.1373		

จากตารางที่ 17 พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยมีความแตกต่างตามเพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่เพศหญิงมีระดับความรู้เฉลี่ยสูงกว่าเพศชาย จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 18

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	N	Mean	Std.Deviation	F	P
14 - 15 ปี	47	.5638	.1206		
16 - 17 ปี	230	.5996	.1446		
18 ปี	123	.5715	.1334		
รวม	400	.5867	.1391	2.365	.095

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้ที่มีอายุต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 19

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน
ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	N	Mean	Std.Deviation	F	P	คู่ที่ต่างกัน
1.มัธยมศึกษา ตอนต้น	8	.5000	.1069			1 > 2
2.มัธยมศึกษา ตอนปลาย	185	.6070	.1391			
3.ปวช./ อาชีวศึกษา	200	.5720	.1390			2 > 3
4.ปริญญาตรี/ อนุปริญญา	7	.5714	.0951			
รวม	400	.5867	.1391	3.177	.024	

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาต่างกันมีระดับความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีระดับความรู้สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สูงกว่าระดับปวช./อาชีวศึกษา จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ตารางที่ 20

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน
 ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน

รายได้	N	Mean	Std.Deviation	F	P
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	.5894	.1440		
1,001 – 2,000 บาท	152	.5928	.1410		
2,001 – 3,000 บาท	44	.5523	.1210		
3,001 – 4,000 บาท	12	.6000	.1044		
4,001 บาทขึ้นไป	3	.5667	.0577		
รวม	400	.5867	.1391	.805	.522

จากตารางที่ 20 พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 21

แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของทัศนคติต่อการปกครองในระบบประชาธิปไตยของ
เยาวชนระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง

เพศ	N	Mean	Std.Deviation	t	P
ชาย	174	3.4851	.4587	-.210	.834
หญิง	226	3.4947	.4495		

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 22

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	N	Mean	Std.Deviation	F	P
14 – 15 ปี	47	3.5468	.4920		
16 – 17 ปี	230	3.5043	.4555		
18 ปี	123	3.4431	.4317		
รวม	400	3.4905	.4530	1.145	.319

จากตารางที่ 22 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 23

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน
ระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	N	Mean	Std.Deviation	F	P
มัธยมศึกษา ตอนต้น	8	3.2625	.2066		
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	185	3.4854	.4337		
ปวช./ อาชีวศึกษา	200	3.5125	.4734		
ปริญญาตรี/ อนุปริญญา	7	3.2571	.4928		
รวม	400	3.4905	.4530	1.465	.224

จากตารางที่ 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 24

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน
ระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน

รายได้	N	Mean	Std.Deviation	F	P
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	3.5291	.4189		
1,001–2,000 บาท	152	3.4618	.4831		
2,001–3,000 บาท	44	3.4045	.4808		
3,001–4,000 บาท	12	3.5917	.4814		
4,001 บาทขึ้นไป	3	3.3667	.3512		
รวม	400	3.4905	.4530	1.098	.357

จากตารางที่ 24 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 25

แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมของเยาวชน
ระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง

เพศ	N	Mean	Std.Deviation	t	P
ชาย	174	3.9753	.3865	-.860	.390
หญิง	226	4.0093	.3964		

จากตารางที่ 25 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังจากการอบรม ไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 26

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	N	Mean	Std.Deviation	F	P
14 – 15 ปี	47	4.0000	.4364		
16 – 17 ปี	230	3.9883	.3886		
18 ปี	123	4.0041	.3836		
รวม	400	3.9945	.3920	.070	.932

จากตารางที่ 26 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังจากการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 27

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	N	Mean	Std.Deviation	F	P
มัธยมศึกษา ตอนต้น	8	3.9750	.6682		
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	185	4.0324	.3988		
ปวช./อาชีวศึกษา	200	3.9565	.3741		
ปริญญาตรี/ อนุปริญญา	7	4.1000	.2646		
รวม	400	3.9945	.3920	1.384	.247

จากตารางที่ 27 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 28

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน

ระดับรายได้	N	Mean	Std.Deviation	F	P
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	3.9989	.3536		
1,001 – 2,000 บาท	152	3.9789	.4031		
2,001 – 3,000 บาท	44	4.0477	.4283		
3,001 – 4,000 บาท	12	4.0167	.6191		
4,001 บาทขึ้นไป	3	3.6333	.5508		
รวม	400	3.9945	.3920	.914	.456

จากตารางที่ 28 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรม
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 29

แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมของ
เยาวชนระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง

เพศ	N	Mean	Std.Deviation	t	P
ชาย	174	4.0144	.4913	-1.000	.318
หญิง	226	4.0628	.4717		

จากตารางที่ 29 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 30

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	N	Mean	Std.Deviation	F	P
14 – 15 ปี	47	4.1383	.4910		
16 – 17 ปี	230	4.0483	.4757		
18 ปี	123	3.9927	.4825		
รวม	400	4.0418	.4803	1.617	.200

จากตารางที่ 30 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจจากการเข้ารับการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 31

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

ระดับการศึกษา	N	Mean	Std.Deviation	F	P
มัธยมศึกษา ตอนต้น	8	3.9750	.6692		
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	185	4.0324	.3988		
ปวช./อาชีวศึกษา	200	3.9565	.3741		
ปริญญาตรี/ อนุปริญญา	7	4.1000	.2646		
รวม	400	3.9945	.3920	1.384	.247

จากตารางที่ 31 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีความพึงพอใจจากการเข้ารับการอบรม
ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 32

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
ความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน

ระดับรายได้	N	Mean	Std.Deviation	F	P
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	4.0963	.4577		
1,001 – 2,000 บาท	152	3.9928	.4905		
2,001 – 3,000 บาท	44	4.0568	.4737		
3,001 – 4,000 บาท	12	3.8250	.6151		
4,001 บาทขึ้นไป	3	3.7333	.6110		
รวม	400	4.0418	.4803	1.954	.101

จากตารางที่ 32 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจจากการเข้ารับการอบรมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 33

แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของพฤติกรรมประชาธิปไตยของ
เยาวชนระหว่างกลุ่มเพศชายและหญิง

เพศ	N	Mean	Std.Deviation	t	P
ชาย	174	2.6408	.6843	2.799	.005
หญิง	226	2.4518	.6580		

จากตารางที่ 33 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่าเพศหญิง จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 34

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีอายุแตกต่างกัน

อายุ	N	Mean	Std.Deviation	F	P
14 – 15 ปี	47	2.6872	.7462		
16 – 17 ปี	230	2.5561	.6497		
18 ปี	123	2.4341	.6848		
รวม	400	2.5340	.6753	2.701	.068

จากตารางที่ 34 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 35

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน

การศึกษา	N	Mean	Std.Deviation	F	P
มัธยมศึกษา ตอนต้น	8	2.4125	.5866		
มัธยมศึกษา ตอนปลาย	185	2.6108	.6597		
ปวช./อาชีวศึกษา	200	2.4675	.6933		
ปริญญาตรี/ อนุปริญญา	7	2.5429	.5350		
รวม	400	2.5340	.6753	1.537	.204

จากตารางที่ 35 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 36

แสดงผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย
พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนระหว่างกลุ่มที่มีระดับรายได้แตกต่างกัน

ระดับรายได้	N	Mean	Std.Deviation	F	P
ต่ำกว่า 1,000 บาท	189	2.5085	.6894		
1,001 – 2,000 บาท	152	2.5855	.6479		
2,001 – 3,000 บาท	44	2.4591	.6797		
3,001 – 4,000 บาท	12	2.7167	.7802		
4,001 บาทขึ้นไป	3	1.9000	.3606		
รวม	400	2.5340	.6753	1.390	.266

จากตารางที่ 36 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน
(Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สมมติฐานข้อที่ 2 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตารางที่ 37 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปร	พฤติกรรมประชาธิปไตย	
	r	P
ความรู้	.062	.215

จากตารางที่ 37 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 3 ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตารางที่ 38 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

ตัวแปร	พฤติกรรมประชาธิปไตย	
	r	P
ทศนคติ	-.084	.093

จากตารางที่ 38 พบว่า ทศนคติของเยาวชนต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 4 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 39 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนกับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรม

ตัวแปร	ความคาดหวัง	
	r	P
ความรู้	.050	.322

จากตารางที่ 39 พบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 40 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนกับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

ตัวแปร	ความพึงพอใจ	
	r	P
ความรู้	.048	.341

จากตารางที่ 40 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 6 ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 41 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

ตัวแปร	ความพึงพอใจ	
	r	P
ทศนคติ	.103	.039*

*P < .05

จากตารางที่ 41 พบว่า ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ 0.05) แต่ความสัมพันธ์ที่พบอยู่ในระดับต่ำมาก จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 7 ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 42 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยกับความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรม

ตัวแปร	ความคาดหวัง	
	r	P
ทศนคติ	.027	.589

จากตารางที่ 42 พบว่า ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมมติฐานข้อที่ 8 ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 43 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมกับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม

ตัวแปร	ความพึงพอใจ	
	r	P
ความคาดหวัง	.624	.000

*P < .05

จากตารางที่ 43 พบว่า ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้าอบรมกับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรม มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ที่ระดับ 0.05) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ซึ่งหมายความว่าเยาวชนที่มีระดับความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรสูง ก็จะมีระดับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมสูงด้วย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้าอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจากการเข้าอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

สมมติฐานการวิจัย

- (1) เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน
- (2) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย
- (3) ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน
- (4) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (5) ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ
- (6) ทักษะของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจ

ของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

(7) ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

(8) ความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีเยาวชนในการศึกษา คือ เยาวชนระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา จำนวน 400 คน ที่เข้ารับการอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ใช้วิธีการเลือกเยาวชนอย่างเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชนที่เข้ารับการอบรมเรื่อง การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for WINDOW ในการประมวลผลข้อมูล สำหรับสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของเยาวชน ได้แก่ ลักษณะทางประชากร ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ทศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย ความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย และการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน

สำหรับการทดสอบสมมติฐานนั้น ใช้สถิติ t-test ,One-Way ANOVA และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เยาวชนที่ศึกษา จำนวน 400 คน เป็นหญิงมากกว่าชาย มีอายุระหว่าง 14 – 18 ปี โดยมีอายุระหว่าง 16 – 17 ปี มากที่สุด และเป็นนักเรียนปวช./อาชีวศึกษามากกว่านักเรียนมัธยมศึกษา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างต่ำ คือ ต่ำกว่า 1,000 บาทต่อเดือน และอาศัยอยู่กับบิดามารดา ส่วนใหญ่บิดามารดาประกอบอาชีพเกษตรกรรม

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เยาวชนส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับปานกลาง โดยเยาวชนมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ความเสมอภาค และบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรให้ความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น การกระจายอำนาจ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรอิสระต่างๆ ตามรัฐธรรมนูญที่ทำหน้าที่ในการควบคุมการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญและกฎหมายกำหนด

ตอนที่ 3 ทักษะติดต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

เยาวชนส่วนใหญ่มีทักษะดีเป็นกลางต่อการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย และมีทัศนคติเชิงบวก คือ มีความเห็นด้วยในเรื่องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ความไม่เท่าเทียมกันทางการเมือง และคุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง และแสดงความไม่เห็นด้วยอย่างถูกต้อง ในเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน การใช้สิทธิเลือกตั้งของประชาชน และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของประชาชน ซึ่งโดยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเป็นกลางในเรื่องพื้นฐานทางสังคมและผลกระทบต่อบทบาททางการเมือง นักการเมืองกับผลประโยชน์ทางการเมือง ความรู้ความเข้าใจในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย และการถอดถอนนักการเมือง

ตอนที่ 4 ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ ประชาธิปไตย

เยาวชนส่วนใหญ่มีความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง โดยมีความคาดหวังในเรื่องจิตสำนึกประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของประชาชนตามระบบการปกครองประชาธิปไตย และความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจของเยาวชนต่อการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ ประชาธิปไตย

เยาวชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย อยู่ในระดับสูง โดยมีความพึงพอใจที่ได้เข้ารับการอบรมในโครงการ การเข้ารับการอบรมการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจของวิทยากร และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

ตอนที่ 6 พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

เยาวชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับปานกลาง โดยมีความประพฤติประชาธิปไตย ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการเมือง การฟังอภิปรายทางการเมือง การชักชวนผู้ปกครองและคนรู้จักไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การพูดคุยเรื่องการเมืองกับคนในครอบครัวและเพื่อน รวมทั้งเคยไปร่วมฟังการอภิปรายหาเสียงของนักการเมือง หรือการหาเสียงเลือกตั้งในโรงเรียน ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดสอบสมมติฐาน

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 8 ประการ และทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ T-test One-Way ANOVA เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่าง และใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 : เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน มีความรู้ ทักษะคิด ความคาดหวัง ความพึงพอใจและพฤติกรรมประชาธิปไตย แตกต่างกัน

ลักษณะทางประชากรของเยาวชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน
จากการวิจัยพบว่า

1. เพศ

เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพศหญิงจะมีความรู้สูงกว่าเพศชาย (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีเพศต่างกัน มีพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยมากกว่าเพศหญิง (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

2. อายุ

เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีอายุต่างกัน มีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

3. ระดับการศึกษา

เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สูงกว่าระดับปวช./อาชีวศึกษา (เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

4. รายได้

เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

เยาวชนที่มีรายได้ต่างกัน มีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1)

สมมติฐานที่ 2 : ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

จากการวิจัยพบว่า

ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 : ทักษะคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน

จากการวิจัยพบว่า

ทักษะคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 : ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า

ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 : ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า

ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 6 : ทักษะคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า

ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของ เยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 6

สมมติฐานที่ 7 : ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า

ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ 7

สมมติฐานที่ 8 : ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า

ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ 6 เนื่องจากเยาวชนที่มีระดับความคาดหวังสูง จะมีระดับพึงพอใจสูงด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

สมมติฐานข้อ 1 เยาวชนที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกัน ทำให้มีความรู้ ทัศนคติ ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน

จากผลการวิจัยพบว่า

1. เพศ

จากการวิจัย พบว่า เยาวชนที่มีเพศแตกต่างกัน ทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและมีพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยเพศหญิงมีความรู้สูงกว่าเพศชาย

ส่วนเพศชายจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยมากกว่าเพศหญิง โดยจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า เพศชายจะสนใจในกิจกรรมการเล่นเกม การเล่นกีฬา และกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวมากกว่าสนใจในเนื้อหาวิชาการที่วิทยากรบรรยาย แต่เพศหญิงจะมีความสนใจในเนื้อหาวิชาการมากกว่าเนื่องจากมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสถิติเสรีภาพ ความเสมอภาค และสิทธิสตรี เยาวชนเพศหญิงจึงให้ความสนใจในเนื้อหา มากกว่าเพราะสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

บุญจิระ พุทธิศรี (2541) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ เกี่ยวกับ รัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชน ที่มีเพศแตกต่างกันจะมีความรู้เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 แตกต่างกัน

อุษา โหราเรื่อง (2540) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของรัฐ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษาแตกต่างกันตามเพศและกลุ่มสาขาวิชา

ในส่วนของทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยจำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Freeman Flory ได้ทำการทดสอบความสามารถทางด้านความคิดของเด็กชายและเด็กหญิงวัยรุ่น พบว่า เด็กชาย 15 คน มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ 245.7 เด็กหญิง 11 คน มีคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบ 246 ซึ่งมีความแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย จากผลการวิจัยของเยาวชนซึ่งเป็นเยาวชนที่มีอายุอยู่ในช่วงเดียวกัน ซึ่งอาจมีความคล้ายคลึงกันตามลักษณะทางประชากร จึงส่งผลให้มี ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน โดยได้รับความรู้ ความเข้าใจจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยซึ่งให้ความรู้ เนื้อหาสาระอย่างเดียวกัน สภาพแวดล้อมไม่แตกต่างกัน จึงทำให้เยาวชนมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

พรทิพย์ ศิริชูทรัพย์ (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมต่อปัญหาสังคมของกลุ่มผู้ใช้สื่ออินเทอร์เน็ตบนเว็บไซต์ขององค์กรพัฒนาเอกชน พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติต่อปัญหาสังคมบนเว็บไซต์ขององค์กรพัฒนาเอกชนไม่แตกต่างกัน

รุจิรา คงรุ่งโรจน์ (2543) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ของบุคลากรในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการโทรคมนาคมไม่แตกต่างกัน

ความคาดหวังจากการเข้าอบรมของเยาวชนและความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชน จำแนกตามเพศ พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังและความพึงพอใจจากการเข้าอบรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กุสุมา ภูใหญ่ (2540) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของ ช่างชุมชนมุสลิมในเขตหนองจอกต่อบทบาทในการพัฒนาชุมชนมุสลิมของอินทาม พบว่า ช่างชุมชนที่มีเพศต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน

ณ มาดา แสงนิมณฑล (2543) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการของกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อโครงการไม่แตกต่างกัน

วรรณวิสา คำแฝง (2543) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับของประชาชนต่อการปฏิบัติงานของนักพัฒนาชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจในบทบาทของนักพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน

พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนจำแนกตามเพศ พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยแตกต่างกัน โดยเพศชายจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่าเพศหญิง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดลักษณะทางประชากร (Demographic characteristic of audience) ของ Schramm และ Robert ที่ว่าผู้ชายกับผู้หญิงมีความแตกต่างกันอย่างมากในเรื่องความคิด ค่านิยม และทัศนคติ ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมและสังคมกำหนดบทบาทและกิจกรรมของคนทั้งสองเพศไว้ต่างกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จิราพร บุตรสันต์ (2539) ศึกษาเรื่อง ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่างวัฒนธรรมระหว่างชาวเลกับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลใน ต.ราไวย์ อ.เมือง จ.ภูเก็ต พบว่า ชาวเลที่มีเพศต่างกัันมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

นิคม บัณณะเจริญรักษ์ (2536) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารหนังสือพิมพ์กับการเรียนรู้และการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า นิสิตชายไปฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุดคุยเรื่องการเมืองการบริหารและมีโอกาสเข้าร่วมชุมนุมประท้วงทางการเมืองโดยถูกต้องมากกว่านิสิตหญิง

ศศิวิมล ตามไท (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคนติ และพฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้องของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกััน มีพฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้องแตกต่างกัน

2. อายุ

จากการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชนจำแนกตามอายุ พบว่า เยาวชนที่มีเพศต่างกัันมีความความรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องจากความรู้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากการเรียนรู้และการสังสมประสบการณ์ต่างๆของมนุษย์ โดยผ่านกาลเวลาหรืออายุของแต่ละคน โดยสอดคล้องกับแนวคิดของคาร์เตอร์ วี กู๊ด (Good) ที่กล่าวว่า “ความรู้” เป็นข้อเท็จจริง (Facts) ความจริง กฎเกณฑ์ และข้อมูลต่างๆ ที่มนุษย์ได้รับและรวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์ต่างๆ แต่สำหรับความรู้ที่เยาวชนได้รับจากการอบรมกับวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยนั้น บางเรื่องนับว่าเป็นสิ่งใหม่ ทำให้เยาวชนไม่ว่าจะมีอายุเท่าใดก็ยังคงได้รับข้อมูลเพียงชั่วระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ประกอบกับอายุของเยาวชนเยาวชนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 16 – 17 ปี อยู่ในช่วงวัยรุ่น มีความคิด ความต้องการ ความสนใจในเรื่องต่างๆคล้ายคลึงกัน การเข้ารับการอบรมในครั้งนี้เยาวชนได้รับความรู้ ประสบการณ์ การทำกิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เหมือนกัน จึงส่งผลให้มีความรู้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาดยา ศรีวรรณิมิต (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสื่อ ความรู้ และทัศนคติของผู้นำชุมชนต่อโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกััน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการศูนย์วิจัยนิวเคลียร์องค์กรักษ์ไม่แตกต่างกัน

ข้อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีขาวไม่แตกต่างกัน

อัญชิสรา สรรพาวัต (2544) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ของเจ้าหน้าที่ อบต. พบว่า เจ้าหน้าที่ อบต. ที่มีอายุต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ “หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์” ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ศศิวิมล ตามไท (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ พฤติกรรมการบริโภคข้าวกล้องของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่าง ๆ มีความรู้เกี่ยวกับการบริโภคข้าวกล้องไม่แตกต่างกัน

ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติไม่แตกต่างกัน ความรู้เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับอายุของมนุษย์แต่ละคน ในการเรียนรู้และการสร้างสมประสบการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้น และความรู้จะทำให้เกิดทัศนคติขึ้น สำหรับทัศนคติของเยาวชนนั้น เนื่องมาจากการได้รับประสบการณ์ที่เหมือนกันของเยาวชน จึงทำให้มีทัศนคติต่อเรื่องการเมืองการปกครองคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ข้อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะ และ การมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการโรงเรียนสีขาวไม่แตกต่างกัน

ดารารวรรณ ศรีสุกใส (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้า บีทีเอสที่มีผลต่อความรู้ ทักษะ และ การใช้รถไฟฟ้าบีทีเอสของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการรถไฟฟ้าบีทีเอสไม่แตกต่างกัน

อติมา วินัยโกศล (2542) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารของพนักงานกองสำรองที่นั่งและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการบริการของพนักงานกองสำรองที่นั่งบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า อายุที่ต่างกันของพนักงานกองสำรองที่นั่งไม่มีผลต่อทัศนคติของพนักงานกองสำรองที่นั่ง

ความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยของเยาวชนและความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมตามโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรอายุ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีความคาดหวังและความพึงพอใจในการอบรมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานและไม่สอดคล้องกับทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference Theory) ของบอลล์-โรคีส และเดอเฟลอร์ (Ball Rokeach and De Fleur, 1976) ที่ว่า บุคคลจะมีความแตกต่างกันในด้านบุคลิกภาพ ทัศนคติ สติปัญญา ความรู้ และความสนใจ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับสถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละบุคคลด้วย จากผลการวิจัยพบว่าเยาวชนมีความคาดหวังและพึงพอใจอยู่ในระดับสูง โดยลักษณะทางประชากรของเยาวชนที่ใกล้เคียงกันจึงทำให้ความคาดหวังและพึงพอใจไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ธนพร แสงขำ (2542) ศึกษาเรื่อง ความคาดหวัง ความพึงพอใจและการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการศึกษาระบบทางไกลผ่านดาวเทียม พบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่มีลักษณะทางประชากรแตกต่างกันจะมีความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อโครงการนี้ไม่แตกต่างกัน

อติมา วินัยโกศล (2542) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการสื่อสารของพนักงานกองสำรองที่นั่งและความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการบริการของพนักงานกองสำรองที่นั่งบริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) พบว่า ผู้โดยสารที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อการบริการของพนักงานกองสำรองที่นั่งไม่แตกต่างกัน

อุษา จันทรประภาส (2535) ศึกษาเรื่อง การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ฟังรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนของสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดจันทบุรี พบว่า ผู้ฟังรายการทั้งเพศชายและเพศหญิงที่มีช่วงอายุต่างกันมีการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน

พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรเรื่องอายุ พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิจัยนี้ส่วนใหญ่มีอายุใกล้เคียงกัน คือ อยู่ในช่วงวัยรุ่น อายุระหว่าง 14 – 18 ปี ยังไม่มีความสนใจทางการเมือง เนื่องจากอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อย ดังนั้น วิทยาการเผยแพร่ประชาธิปไตยควรเน้นให้เยาวชนเห็นถึงความสำคัญ และตระหนักรู้ในเรื่อง ดังกล่าว อีกทั้งนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง จึงจะทำให้การอบรมในครั้งนี้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กิตติ สมานไทย (2534) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยประชากรในด้านอายุของเด็กนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่าน

กนกวรรณ มณฑิราช (2539) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

ธัญพร ตันติคุณารักษ์ (2543) ศึกษาเรื่อง ความรู้และพฤติกรรมการใช้บริการร้านค้าบนสถานีของผู้โดยสารรถไฟฟ้าบีทีเอส พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการซื้อหรือการใช้บริการร้านค้าบนสถานีรถไฟฟ้าบีทีเอสไม่แตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา

ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความรู้แตกต่างกัน โดยเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความรู้สูงกว่าเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและอาชีวศึกษา เนื่องจากโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาที่ต่างกัน ทำให้เยาวชนระดับมัศึกษามีเนื้อหาการเรียนที่เน้นทฤษฎี และเนื้อหาสาระของวิชาการมากกว่า เยาวชนที่เรียนสายอาชีวศึกษาซึ่งเนื้อหาการเรียนเน้นหนักในเรื่องการประกอบวิชาชีพมากกว่าเนื้อหาวิชาการ และเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งอยู่ระดับชั้นเรียนต่ำกว่าทำให้เนื้อหาการเรียนทางวิชาการเข้มข้นและเจาะลึกน้อยกว่าในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยต่ำกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จิราพร บุตรสันต์ ศึกษาเรื่อง ลักษณะและปัญหาในการสื่อสารต่าง วัฒนธรรมระหว่างชาวเล กับเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน : กรณีศึกษาโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลใน ตำบลราไวย์ อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต พบว่า ชาวเลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวเลต่างกัน

ศุภกัญญา นาณินธิดา (2539) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่า เยาวชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน จะมีความรู้แตกต่างกัน โดยเยาวชนที่มีการศึกษาสูงก็จะมีความรู้สูงตามไปด้วย

อัญชิสา สรรพาวัตร (2543) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม ในโครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" ของเจ้าหน้าที่ อบต. พบว่า เจ้าหน้าที่ อบต. ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้เกี่ยวกับโครงการ "หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์" แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความรู้เกี่ยวกับโครงการมากกว่ากลุ่มอื่น

ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันมีทัศนคติต่อการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งทัศนคติของเราไม่ได้มีติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ การเลียนแบบ ซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ถ้าได้รับข้อมูลหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ๆ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าเยาวชนมีระดับการศึกษาที่ใกล้เคียงกัน อยู่ในสภาพแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้น การที่เยาวชนมีการศึกษาต่างกันจึงไม่มีผลต่อ ทัศนคติทางการเมืองที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Schramm และ Robert ที่พบว่า การศึกษาหรือความรู้ เป็นลักษณะอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร ดังนั้น คนที่ได้รับการศึกษาในระดับที่ใกล้เคียงกัน ในยุคสมัยเดียวกัน จึงมีความรู้สึนึกคิด อุดมการณ์ และความต้องการที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

ช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วม ในโครงการโรงเรียนสีเขียวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูและอาจารย์ที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการโรงเรียนสีเขียวไม่แตกต่างกัน

ธีรดา ตันธรรสกุล (2542) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการซื้อขายสินค้าเข้าสู่แบรนด์ของกลุ่มผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มผู้หญิงที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติต่อสินค้าเข้าสู่แบรนด์ไม่แตกต่างกัน

รุจิรา คงรุ่งโรจน์ (2543) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ของบุคลากรในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 กรณีกิจการ โทรคมนาคมไม่แตกต่างกัน

ความคาดหวังจากการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยของเยาวชนและ ความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคาดหวังจากการอบรม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ชุตินธร สุदानนท์ (2539) ศึกษาเรื่อง การสื่อสารระหว่างหัวหน้าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินกับความพึงพอใจในการทำงาน พบว่า ระดับการศึกษาของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการสื่อสารและความพึงพอใจในการทำงาน

มารยาท ปานุราช (2539) ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจในการติดต่อสื่อสารและการปฏิบัติงานของพนักงานการประสานครหลวง พบว่า ระดับการศึกษาของพนักงานไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

วรรัตน์ ทิฆมมงคล (2536) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกจัดทำหนังสือฉบับพิเศษที่แทรกในหนังสือพิมพ์ของผู้บริหารองค์กรธุรกิจและความพึงพอใจใช้ประโยชน์ของผู้อ่าน พบว่า การศึกษากับความพึงพอใจใช้ประโยชน์ของผู้อ่านและไม่อ่านหนังสือฉบับพิเศษที่แทรกในหนังสือพิมพ์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามตัวแปรการศึกษา พบว่า เยาวชนที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเยาวชนที่มาเข้ารับการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย มีระดับการศึกษาใกล้เคียงกัน อีกทั้งยังไม่ถึงวัยที่ได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง มี

เพียงส่วนหนึ่งเท่านั้นที่อายุถึงเกณฑ์ที่ใช้สิทธิเลือกตั้ง และเยาวชนที่ศึกษาอาศัยอยู่ในชนบท ครอบครัวมีอาชีพเกษตรกรรมจึงทำให้ใช้เวลาหลังจากการเรียนส่วนใหญ่ช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ และเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กนกวรรณ มณฑิราช (2539) ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของเยาวชนในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า เยาวชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าไม้ไม่แตกต่างกัน

ช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีเขียวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูและอาจารย์ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีเขียวไม่แตกต่างกัน

พรรณีภา วงศ์มิตร (2540) ศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนากับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการธรรมรักษันเวศน์ พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในโครงการธรรมรักษันเวศน์ไม่แตกต่างกัน

3. รายได้

จากผลการวิจัยพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของเยาวชนค่อนข้างต่ำ เพราะส่วนใหญ่เป็นเด็กชวเขาและชนบทอยู่ในครอบครัวเกษตรกรรม ทำให้รายได้ต่อเดือนของครอบครัวน้อย

ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามรายได้พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีความรู้ทางการเมืองไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยเยาวชนที่มีพื้นฐานทางสังคมคล้ายคลึงกันอาจส่งผลให้มีความรู้ ความสนใจคล้ายคลึงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ช่อแก้ว ประสงค์สม (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีเขียวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูและอาจารย์ที่มีรายได้ต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับโครงการโรงเรียนสีเขียวไม่แตกต่างกัน

ชิตาภา สุขพล้ำ (2535) ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผลในการเผยแพร่ข่าวสารเรื่องโรคท้องร่วงระหว่างภาษาถิ่นกับภาษาไทยมาตรฐานในพื้นที่ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีความรู้จากการอ่านเอกสารไม่แตกต่างกัน

ธนาภรณ์ อุทยานิก (2543) ศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของคณะกรรมการอาหารและยาในการเผยแพร่ความรู้ด้านคุ้มครองผู้บริโภค พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีความรู้เกี่ยวกับบทบาทของ ออย. ไม่แตกต่างกัน

ทัศนคติต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามรายได้ พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อการเมืองไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเยาวชนที่ทำการศึกษา ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนค่อนข้างน้อย อยู่สภาพแวดล้อม และครอบครัวที่ใกล้เคียงกัน ดังนั้น ทัศนคติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวจึงใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ดาราวรรณ ศรีสุกใส (2542) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสารการประชาสัมพันธ์โครงการรถไฟฟ้ามหานครที่มีผลต่อความรู้ ทัศนคติ และการใช้รถไฟฟ้ามหานครของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีทัศนคติต่อโครงการรถไฟฟ้ามหานครไม่แตกต่างกัน

ธีรดา ต้นธรรสกุล (2542) ศึกษาเรื่อง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฮนด์แบรด์ของกลุ่มผู้หญิงในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มผู้หญิงที่มีรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติต่อสินค้าแฮนด์แบรด์ไม่แตกต่างกัน

รุจิรา คงรุ่งโรจน์ (2543) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ของบุคลากรในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม พบว่า เยาวชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ไม่แตกต่างกัน

ความคาดหวังจากการเข้าอบรมของเยาวชนและความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมของเยาวชน จำแนกตามรายได้ พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังไม่แตกต่างกัน เนื่องจากเยาวชนที่ทำการศึกษานั้น มีคุณลักษณะทางสังคมที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการแบ่งกลุ่มทางสังคม

(Social Categories Theory) ของเดอ เฟลอร์ ที่ว่า บุคคลที่มีลักษณะทางสังคมที่คล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษา เพศ อายุ อาชีพ จะมีพฤติกรรมการสื่อสาร เช่น การเปิดรับสื่อ ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อการใช้สื่อที่คล้ายคลึงกัน ด้วยเหตุนี้ลักษณะทางกลุ่มสังคมจะมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อกระบวนการสื่อสารของบุคคล และยังมีขอบเขตของประสบการณ์ในชีวิตที่คล้ายคลึง จึงทำให้เยาวชนมีความคาดหวังและความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณ มาดา แสงนิมนวล (2543) ศึกษาเรื่องการรับรู้ ความคาดหวัง ความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการของกรุงเทพมหานคร พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคาดหวังต่อโครงการไม่แตกต่างกัน

สุวิชา ทองสีมา (2538) ศึกษาเรื่อง การติดต่อสื่อสารกับความพึงพอใจของผู้รับบริการแนวทางการศึกษาต่อต่างประเทศ ระดับปริญญาโทจากสำนักงาน กพ. และธนาคารกรุงเทพ พบว่า ผู้รับบริการแนวหน้าที่มีรายได้ต่างกันมีความพึงพอใจในข้อมูลคำแนะนำที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่แนะแนวของสำนักงาน กพ. และธนาคารกรุงเทพไม่แตกต่างกัน

พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชน จำแนกตามรายได้ พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีพฤติกรรมประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเยาวชนเป็นเยาวชนที่ยังไม่ได้ประกอบอาชีพ รายได้ส่วนใหญ่มาจากบิดามารดา รวมทั้งส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวเกษตรกรรม นอกจากลักษณะทางประชากรที่คล้ายคลึงกันแล้ว ยังส่งผลให้มีพฤติกรรมที่ไม่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ

กิตติ สมานไทย (2534) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานครกับระดับภูมิความรู้ทั่วไปของเด็กนักเรียนในกรุงเทพมหานคร พบว่า พื้นฐานของครอบครัวด้านรายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการอ่านวารสารของเด็กนักเรียน

ปาริชาติ นิติมานพ (2534) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อมวลชน ความทันสมัยกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีไทยกับสตรีไทยมุสลิม พบว่า เยาวชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมทางการเมืองไม่แตกต่างกัน

มะลิวัลย์ ธนชาติบรรจง (2539) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร

2 มิถุนายน 2539 ของผู้ที่มีอายุ 18 – 19 ปี พบว่า รายได้ของครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการไปหรือไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานข้อที่ 2 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการประชาธิปไตยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ทั้งนี้ เป็นเพราะความรู้ที่เยาวชนได้รับจากวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยนั้น บางเรื่องเยาวชนก็มีความรู้พื้นฐานอยู่แล้ว แต่บางเรื่องเป็นสิ่งที่เยาวชนยังไม่เคยรับรู้มาก่อน ทั้งนี้เพราะการเผยแพร่ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวให้กระจายทั่วถึงลงไปยังท้องถิ่นนั้นยังมีอยู่น้อย ผู้รับสารจึงยังไม่เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง อีกทั้งอาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง ส่งผลให้ความรู้ยังไม่สามารถส่งผลกระทบทำให้เกิดพฤติกรรมการประชาธิปไตย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วม ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวคิด 3 ประการ (นิรันดร์ จงวุฒิเวทย์, 2527) คือ ความสนใจและห่วงกังวลร่วมกัน ความไม่พอใจร่วมกันที่มีต่อสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ลงมือกระทำร่วมกัน และการตกลงใจกันที่จะเปลี่ยนแปลงชุมชน ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นเยาวชนซึ่งยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองและวิถีชีวิตส่วนใหญ่เป็นชาวชนบทที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง จึงทำให้ไม่เกิดพฤติกรรมการประชาธิปไตย นอกจากนี้สาเหตุที่ทำให้ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นเป็นเพราะ ความรู้เป็นข้อเท็จจริง เป็นสิ่งที่บุคคลจะมีความแตกต่างในรูปแบบการดำเนินชีวิต พฤติกรรม ปัจจัยทางประชากร ระบบความเชื่อ ค่านิยมต่างๆ สิ่งเหล่านี้ทำให้แต่ละคนมีความรู้ในเรื่องหนึ่งๆ แตกต่างกันไป ดังนั้น การมีส่วนร่วมซึ่งเป็นผลมาจากความรู้และความคิดของบุคคลจึงแตกต่างกัน แต่ไม่ใช่เพียงสองปัจจัยเท่านั้นที่ส่งผลถึงพฤติกรรมของบุคคล แต่ยังมีตัวแปรทางด้านลักษณะทางประชากร กลุ่มอ้างอิง ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่มีผลต่อพฤติกรรมทั้งสิ้น ดังนั้น ความรู้เพียงอย่างเดียวจะไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการประชาธิปไตยได้ ซึ่งยังสอดคล้องกับทฤษฎี KAP-GAP ของโรเจอร์ส (Rogers, 1978) ที่กล่าวว่า กรณีทั่วไปเมื่อบุคคลมีความรู้ มีทัศนคติอย่างไรก็แสดงพฤติกรรมไปตามนั้น แต่จะไม่เกิดขึ้นทุกกรณี คือ ถ้าเกิดความไม่สอดคล้องสัมพันธ์กันของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม สิ่งเหล่านี้ก็อาจจะเกิดในทางตรงกันข้าม เรียกว่า ช่องว่างของความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม (KAP-GAP)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุษบา ภูสกุล (2535) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอวัฒนานคร จังหวัดปราจีนบุรี” พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนในหมู่บ้านป่าไม้

พีระนันท์ บุรณะโสภณ (2537) ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับสาร ความรู้ ทักษะคิด และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ศศิวิมล ปาลศรี (2537) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคิด และพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดของเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ และ เอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัดไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างประหยัด

จากการวิจัยแสดงให้เห็นว่าความรู้ของเยาวชนไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความแตกต่างในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมประชาธิปไตย แต่หากวิทยากรมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและจัดให้มีโครงการหรือกิจกรรมต่างๆที่ช่วยกระตุ้นจิตสำนึกทางการเมืองของเยาวชนก็อาจทำให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตยขึ้นได้

สมมติฐานข้อที่ 3 ทักษะคิดของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิดของเยาวชนต่อการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุทธิภา วงศ์ยะลา (2543) ศึกษาเรื่อง รูปแบบและประสิทธิผลการสื่อสารในการดำเนินงานตามแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพคนทำงานของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ พบว่า ทักษะคิดเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ

สมมติฐานข้อที่ 4 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมของเยาวชน ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับความคาดหวังจากการอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเยาวชนมีความคาดหวังที่จะได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆจากการ อบรม ซึ่ง พื้นฐานความรู้ทางการเมืองของเยาวชนนั้น ไม่ส่งผลกระทบต่อความคาดหวังจากการเข้าอบรมกับวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย โดยเยาวชนส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่อาศัยอยู่ในชนบท ดังนั้น การเผยแพร่ความรู้ อาจจะกระจายไปไม่ถึงยังท้องถิ่น จึงไม่เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวอย่าง แท้จริง จึงทำให้ผลการวิจัยออกมาในลักษณะที่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง

สมมติฐานข้อที่ 5 ความรู้ที่ได้รับจากการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของเยาวชน ไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 สามารถอธิบายได้ว่าการที่เยาวชนมีความรู้ปานกลางไม่ได้หมายความว่ามีความพึงพอใจต่อการอบรมน้อย ในทางตรงกันข้ามพบว่า เยาวชนมีค่าเฉลี่ยของความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง เนื่องจากความพึงพอใจเป็นเรื่องเฉพาะของแต่ละบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับเหตุผลทางจิตวิทยา และความต้องการทางสังคมของแต่ละบุคคล (คาทซ์และคณะ,1974) ดังนั้น ความรู้กับความพึงพอใจจึงอาจไม่สัมพันธ์กัน เมื่อนำความรู้มาอธิบายความพึงพอใจต่อการเข้าอบรม ผลการวิจัยจึงปรากฏว่าตัวแปรทั้งสองไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานข้อที่ 6 ทศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยของมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมของเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 6 ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของนิวคอมป์ (Newcomb,1954 : 128) กล่าวว่า “ทัศนคติของบุคคลนั้นจะแสดงออกมาทางพฤติกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะความพึงพอใจ เรียกว่า ทัศนคติเชิงบวก (Positive attitude) และความไม่พึงพอใจ เรียกว่า ทัศนคติเชิงลบ (Negative attitude)

สอดคล้องกับแนวคิดของแอปเปิลไวท (Applewhite, 1965 : 8) โดยกล่าวว่า “ความพึงพอใจในงานจะรวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่องานด้วย”

เช่นเดียวกับแนวคิดของกู๊ด (Good, 1973 : 13) ที่กล่าวว่า “คุณภาพหรือระดับความพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่างๆ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่องาน”

นอกจากนี้ ยังสามารถอธิบายได้จากแนวคิดของบลัมและเนย์เลอร์ (Blum and Naylor, 1968 : 365) ที่กล่าวว่า “ทัศนคติที่ดีทั่วๆไปต่องาน ซึ่งเป็นผลรวมของทัศนคติหลายๆอย่าง เป็นผลให้เกิดความพึงพอใจในงาน

จากการวิจัย พบว่า ทัศนคติต่อการเมืองของเยาวชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนที่ได้รับจากการอบรม สรุปได้ว่า เยาวชนที่มีทัศนคติที่ดีต่อการเมืองก็จะรู้สึกพึงพอใจในการอบรมด้วย

สมมติฐานข้อที่ 7 ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความคาดหวังของเยาวชนจากการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

ทัศนคติของเยาวชนต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย ไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 7 โดยทัศนคติเกิดจากภูมิหลังทางประสบการณ์และความรู้ของแต่ละบุคคล ทำให้เกิดความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อเรื่องใด เรื่องหนึ่ง การที่ทัศนคติทางการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่มีความสัมพันธ์กับความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรม เพราะเยาวชนมีทัศนคติในระดับปานกลาง แต่มีความคาดหวังในระดับสูง ดังนั้น

สมมติฐานข้อที่ 8 ความคาดหวังของเยาวชนจากการเข้ารับการอบรมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

จากการวิจัยพบว่า ความคาดหวังของเยาวชนในการเข้าอบรมกับความพึงพอใจของเยาวชนต่อการอบรมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 8 โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ซึ่งเยาวชนที่มีระดับความคาดหวังจากการเข้ารับการอบรมจากวิทยากรสูง ก็จะมีระดับความพึงพอใจต่อการเข้ารับการอบรมสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สุลิวัลย์ เมธมนศักดิ์ (2541) ศึกษาเรื่อง ความต้องการแสวงหาความรู้ภาษาอังกฤษ ความคาดหวังประโยชน์และความพึงพอใจจากรายการที่ให้ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคาดหวังประโยชน์และพฤติกรรมการเปิดรับชมรายการที่ให้

ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความพึงพอใจที่ได้รับจากรายการที่ให้ความรู้ภาษาอังกฤษทางโทรทัศน์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

อรณี ผู่วรรณลักษณ์ (2537) ศึกษาเรื่อง การเปิดรับ การคาดหวังผลประโยชน์และความพึงพอใจ ในรายการธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ของสมาชิกชมรมพุทธศาสนาในกรุงเทพมหานคร พบว่า การคาดหวังประโยชน์มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการเปิดรับรายการธรรมะทางสื่อโทรทัศน์ของสมาชิกชมรมพระพุทธศาสนา

อัญชลี รัชกุล (2541) ศึกษาเรื่อง การรับรู้ ความคาดหวัง และความพึงพอใจของประชาชน ต่อบทบาทของตำรวจชุมชนประจำตำบล พบว่า ความคาดหวังมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการติดต่อประสานงานและคุณลักษณะของตำรวจชุมชนอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมกับวิทยากรเผยแพร่ ประชาธิปไตยในระดับสูง ดังนั้น จึงควรจัดการอบรมในลักษณะนี้ให้มากขึ้นและขยายผลออกไปตาม ภูมิภาคต่างๆ ซึ่งมีเครือข่ายของวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยในทุกภาค โดยให้ครอบคลุมกับประชาชนในทุก พื้นที่ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ในสิทธิและหน้าที่ของตน อีกทั้งยังเป็นการป้องกันปัญหาการ ขี้ฉ้อฉลหายเสีย และปัญหาการคอร์รัปชันโดยทางอ้อมด้วย

2. ผลการวิจัยพบว่า ระดับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบ ประชาธิปไตยของเยาวชนอยู่ในระดับสูง แต่อาจมีบางประเด็นที่เยาวชนมีความรู้ต่ำ เช่น บทบาทหน้าที่ของ องค์กรอิสระ การกระจายอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น ซึ่งเรื่องต่างๆเหล่านี้ มีผล กระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น ดังนั้น ทางคณะวิทยากรจึงควรมีการทบทวนและปรับปรุงการนำเสนอ การถ่ายทอดสาร เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่มีความซับซ้อนมาก

3. จากผลการวิจัยพบว่า ทศนคติที่ดีนำไปสู่ความพึงพอใจในการอบรม ซึ่งให้เห็นว่าถ้ามีการให้ ความรู้พื้นฐานทางการเมืองที่ดีกับเยาวชน โดยการปลูกฝังให้เยาวชนมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้แสดง ความคิดเห็น และร่วมกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว สถานศึกษา หรือเวทีกิจกรรมอื่นๆทางการ เมืองหรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง อันเป็นการส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม ในสังคม ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นพื้นฐานของประชาธิปไตยทั้งสิ้น นอกจากนั้น ควรให้มีการจัดอบรม หรือ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน และสร้างเสริมจิตสำนึกประชาธิปไตย

4. จากผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่เป็นหญิงมีความรู้สูงกว่าชาย ซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มเยาวชนเพศชายไม่ค่อยสนใจในเนื้อหาความรู้เท่ากับเพศหญิง ดังนั้น วิทยากรควรสอดแทรกเกมและกิจกรรมอื่นๆ ประกอบการบรรยาย ซึ่งวิทยากรควรพิจารณาความเหมาะสมในการนำเสนอ รวมทั้งปรับปรุงวิธีการนำเสนอให้เหมาะสมกับเยาวชนด้วย

5. ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนหญิงมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยสูงกว่าเยาวชนชาย ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า เยาวชนเพศหญิงมีความสนใจและตั้งใจฟังการบรรยายมากกว่า โดยเฉพาะเนื้อหาสาระที่เกี่ยวกับเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาค สิทธิและหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ สิทธิสตรี การล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น แต่เยาวชนเพศชายไม่ค่อยให้ความสนใจกับเนื้อหามากนัก โดยให้ความร่วมมือกับการเล่นเกม และกิจกรรมอื่นๆ มากกว่า ซึ่งอาจเป็นเพราะนักเรียนที่เข้ารับการอบรมเป็นกลุ่มใหญ่เกินไป ทำให้ความใกล้ชิดระหว่างวิทยากรและเยาวชนไม่มี ดังนั้น เพื่อให้การอบรมเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรจัดอบรมในกลุ่มเล็กๆ จะทำให้เกิดความใกล้ชิดกับวิทยากรและเพิ่มโอกาสในการมีส่วนร่วมมากขึ้น และควรใช้วิทยากรที่มีความสามารถในการนำเสนอและโน้มน้าวใจที่ดี การถ่ายทอดความรู้ควรใช้รูปแบบที่น่าสนใจสอดคล้องกับลักษณะนิสัย ความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย เช่น การถ่ายทอดความรู้ผ่านเกม และกิจกรรม แต่ต้องสามารถบรรจุสาระความรู้ที่ได้อย่างเต็มที่ด้วย รวมทั้งวิทยากรควรสร้างความตระหนักจิตสำนึกสาธารณะ บทบาทหน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเยาวชนถือเป็นรากฐานสำคัญของระบบประชาธิปไตยที่มั่นคงต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ควรจะมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจข้อมูลเชิงลึก เช่น การสัมภาษณ์เจาะลึกแบบ Focus group กลุ่มเยาวชนที่เข้ารับการอบรม ซึ่งทำให้ทราบความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อนำมา ปรับปรุงเนื้อหา รูปแบบ และวิธีการนำเสนอเพื่อประสิทธิผลในการจัดฝึกอบรมในครั้งต่อไป

2. ควรให้เยาวชนทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (Pretest) และหลังจากการอบรม (Posttest) เพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้ออกมาว่าเยาวชนมีความรู้ ทักษะ ทักษะ ความคาดหวัง และความพึงพอใจอย่างไร ระหว่างก่อนและหลังการอบรม ซึ่งจะเป็นความรู้ ทักษะ ทักษะ พฤติกรรมที่เป็นผลมาจากการอบรมอย่าง

แท้จริง ในส่วนของพฤติกรรมประชาธิปไตย ควรมีการศึกษาผลที่เกิดขึ้นในระยะยาว หลังจากการอบรมด้วย (Long – term effect) โดยการบันทึกข้อมูลชื่อ ที่อยู่ ของผู้เข้าร่วมโครงการและอาจส่งแบบสอบถาม หรือใช้การสัมภาษณ์ เพื่อติดตามวัดผลและประเมินพฤติกรรม

3. การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะผู้รับสารเท่านั้น ยังมีได้ศึกษาผู้ส่งสารซึ่งเป็นวิทยากร โดยถ้ามีการศึกษาเรื่องเดียวกันในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาแนวทางกลยุทธ์การสื่อสาร กระบวนการสื่อสารของวิทยากรผู้ส่งสารว่ามีแนวทางการเผยแพร่ความรู้ และถ่ายทอดสารเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างไร มีการโน้มน้าวใจอย่างไร เพื่อให้การอบรมในครั้งต่อไปเกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาถึงเนื้อหาสาระ (Message) ที่วิทยากรนำเสนอ จึงควรมีการศึกษาในเชิงวิเคราะห์เนื้อหาของสาร (Content analysis) ว่าสารใดเหมาะสมกับเยาวชน และไม่เป็นการยัดเยียดหรือให้ข้อมูลมากเกินไป เพื่อให้วิทยากรนำไปปรับปรุงให้เหมาะสมกับเยาวชน และกลุ่มตัวอย่างสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง

5. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะเยาวชนที่เป็นเยาวชนเท่านั้น ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเยาวชนอื่นๆ เช่น ผู้นำชุมชน ผู้นำสตรี กลุ่มคนพิการและประชาชนทั่วไป ที่เข้าร่วมโครงการอบรมกับวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตย เพื่อให้ทราบความคิดเห็นข้อเสนอแนะและเป็นการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเยาวชนที่แตกต่างกัน เพื่อจะได้นำผลการวิจัยที่ได้มาวางแผนกลยุทธ์การใช้สื่อในการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ แก่ประชาชนให้ตระหนักรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระมล ทองธรรมชาติ. การเมืองและประชาธิปไตยของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บรรณกิจ, 2519 .

กรกฎ สิงห์โกวินท์ . การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2534.

คณิงนิจ ศรีบัวเอี่ยมและคณะ. แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก. กรุงเทพมหานคร : ธรรมดาเพลส, 2545.

เครือวัลย์ ลิมอภิชาติ. หลักและเทคนิคการจัดการฝึกอบรมและการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1 . กรุงเทพฯ : สยามศิลป์การพิมพ์, 2531.

โคทม อารียา. วิถีประชาธิปไตยในการเมืองท้องถิ่น. หลักสูตรการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2545.

ช่อแก้ว ประสงค์สม. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคนดี และการมีส่วนร่วมในโครงการโรงเรียนสีขาวของครูและอาจารย์ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

ชาญชัย สวิตรังสิน และเชิดวิทย์ ฤทธิ์ประศาสน์. การพัฒนาบุคคล. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521.

ชูชัย สมितिไกร. การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

- ณ มาดา แสงนิ่มนวล. การรับรู้ ความคาดหวัง และความพึงพอใจต่อการดำเนินโครงการของ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- บุญเลิศ ไพรินทร์. เทคนิคการฝึกอบรมเพื่อเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะและเจตคติ. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน, 2533.
- พฤทธิสถาน ชุมพล, ม.ร.ว. ระบบการเมืองความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.
- พัฒนา สุขประเสริฐ. กลยุทธ์ในการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.
- พิเนตร์ ศาลากิจ. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนชาวไทยในระบบประชาธิปไตย. เอกสารวิชาการส่วนบุคคลของหลักสูตรการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย สำหรับนักบริหารระดับสูง รุ่นที่ 4 สถาบันพระปกเกล้า, 2543.
- พีระนันท์ บุรณะโสภณ. พฤติกรรมกรเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทักษะคติ และการมีส่วนร่วมในการใช้ผลิตภัณฑ์อันรุกรานสิ่งแวดล้อมของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- พิจิต แพทย์ศิลป์. การเปิดรับข่าวสารด้านการเมือง ความรู้ และทัศนคติต่อการรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ โดยวิธีประชานิพนธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ปรมะ สตะเวทิน. การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2539
- ปรมะ สตะเวทิน. หลักนิเทศศาสตร์. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์, 2533.

ธงชัย สันติวงษ์, รองศาสตราจารย์. การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2539.

ธนพร แสงขำ. ความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการยอมรับนวัตกรรมของครูสังกัดกรมสามัญศึกษาที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาาระบบทางไกลผ่านดาวเทียม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

รุจิรา คงรุ่งโรจน์ . การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับมาตรา 40 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ของบุคลากรในองค์กรที่ดำเนินธุรกิจด้านการสื่อสารโทรคมนาคม. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

วิจิตร อวาทกุล, รองศาสตราจารย์. การฝึกอบรม คู่มือการฝึกอบรมและพัฒนาบุคคล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

วิเชียร เกตุสิงห์. คู่มือการวิจัยเชิงปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2 . (ม.ป.ท.) ,2537.

วิเชียร เกตุสิงห์. การแปลผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 3 . (ม.ป.ท.) ,2541.

วัชรรา ไชยสาร. การเมืองภาคประชาชน. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ.พรีนติ้ง, 2545.

ศศิพันธุ์ ไตรทาน . กระบวนการสื่อสารกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมลด ละ เลิก ยาเสพติดของ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาและอาชีวศึกษา . วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2543 .

ศศิวิมล ตามไท. การเปิดรับข่าวสาร ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคข่าวกลั้งของประชาชนในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.

สมบัติ ธำรงธัญวงศ์. การเมือง : แนวคิดและการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เสมาธรรม, 2544.

สมชาย กิจยรรยง. เทคนิคการฝึกอบรมอย่างมีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2537.

สวนา พรพัฒน์กุล. ความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2520.

สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร, ศาสตราจารย์ ดร. การสื่อสารกับการเมือง. กรุงเทพมหานคร : ประสิทธิ์ภักดิ์ แอนด์ พริ้นติ้ง, 2545.

อมร รักษาสัตย์, ศาสตราจารย์ ดร. การเมืองการปกครองไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : วี.เจ. พริ้นติ้ง, 2544.

อมร รักษาสัตย์, ศาสตราจารย์ ดร. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน คู่มือการเรียนการสอนการเผยแพร่และการมีส่วนร่วม สำหรับครูอาจารย์และผู้นำชุมชน. กรุงเทพมหานคร : การันต์การพิมพ์, 2543.

อมร รักษาสัตย์และคณะ. ประชาธิปไตย อุดมการณ์ หลักการ และแบบอย่าง การปกครองหลายประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

อุทุมพร จามรมาน. คู่มือประเมินโครงการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : ฟันนี่พับลิชชิ่ง, 2533.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาษาอังกฤษ

Almond Gabriel and G. Bingham Powell. Comparative Politics Todays. Boston : Little Brown, 1976.

Carl.I.Hovland , Irving and Janis. Personality and Persuability. New Haven : The Yale University Press, 1959.

Craig Robert L. Training and Development Handbook. Third Edition. New York : McGraw – Hill Book Company, 1987.

David k. Berlo, The Process of Communication. New York : Holt,Rnehart and Winston, 1960.

De Fleur,L.Melvin . Theories of Mass Communication. New York : David Mckay Company, 1970.

Good,Carter. Dictionary of Education. 3rd . ed. New York : McGraw-Hall Book, 1973.

Klapper ,T.Joseph. The effect of Mass Communication. New York : The Free Press,1960.

McClosky. Political Participation : International Encyclopedia of the Social Science, 1963.

Mcquail Dennis . Mass Communication Theory An Introduction. Publications London, Newbury Park, Beverly Hills, New Delhi, Sage 1992.

Riggs Fred. Thailand : the Modernization of Bureaucratic Policy. Honolulu : East-West Center Press, 1966.

Roger Everett with F. Shoemaker. Communication of Innovation. New York : The Free Press, 1971.

Rogers, Everett M. and F. Floyd Shoemaker. Communication of Innovation. New York : The Free Press, 1971.

Schramm Wibur. Channels and Audiences, The Handbook of Communication. Chicago : Ran Manally College Publishing, 1973.

Schramm Wibur. The Process and Effect of Mass Communication. Urbana, Ill : University of Illinois Press, 1974.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถาม

ชุดนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อประกอบการทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท สาขาประวัติศาสตร์พัฒนการ ภาค
วิชาการประชาสัมพันธ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "ความรู้ ทัศนคติ และ
พฤติกรรมประชาธิปไตยของเยาวชนในโครงการฝึกอบรมวิทยากรเผยแพร่ประชาธิปไตยตาม
รัฐธรรมนูญ"

โปรดทำเครื่องหมาย ลงในช่องว่างหน้าข้อความ หน้าคำตอบที่ท่านเลือก

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางประชากร

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 14 ปี

2. 14 - 15 ปี

3. 16 - 17 ปี

4. 18 ปี ขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

1. มัธยมศึกษาตอนต้น

2. มัธยมศึกษาตอนปลาย

3. ปวช.

4. ปริญญาตรี

5. อื่นๆ (ระบุ).....

4. ค่าใช้จ่ายประจำวันคิดเป็นรายได้ต่อเดือน (บาท)

1. ต่ำกว่า 1,000 บาท
2. 1,001 – 2,000 บาท
3. 2,001 – 3,000 บาท
4. 3,001 – 4,000 บาท
5. 4,001 บาทขึ้นไป

5. อาชีพของบิดา

1. ☐ รับราชการ	2. ☐ ประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4. ☐ เกษตรกรรม
5. ☐ พนักงานบริษัทเอกชน	6. ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

6. อาชีพของมารดา

1. ☐ รับราชการ	2. ☐ ประกอบธุรกิจส่วนตัว
3. ☐ พนักงานรัฐวิสาหกิจ	4. ☐ เกษตรกรรม
5. ☐ พนักงานบริษัทเอกชน	6. ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 2 ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

1. ความสำคัญของระบอบประชาธิปไตยคือข้อใด

- 1.ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศและสามารถตรวจสอบอำนาจรัฐได้
- 2.เป็นเจตนารมณ์สำคัญของชนชั้นปกครองประเทศที่ต้องการมีกฎหมายสูงสุด
- 3.บทบาทหน้าที่ของทุกคนกำหนดไว้ในกฎหมาย
- 4.คนไทยนิยมการปกครองระบอบประชาธิปไตยมากกว่าระบอบเผด็จการ

2. เจ้าหน้าที่รัฐต้องประพฤติปฏิบัติตนอย่างไรบ้างตามรัฐธรรมนูญ

- 1.ปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์และอำนวยความสะดวกในการบริการประชาชน
- 2.ต้องเป็นกลางทางการเมือง
- 3.ต้องรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง
- 4.ถูกทั้งข้อ ก และ ข

3. สิทธิมนุษยชน มีความหมายว่าอย่างไร

- 1.เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนพึงมีโดยเสมอภาคกันและได้มาตั้งแต่กำเนิดไม่ว่าจะเป็นเชื้อชาติใด
- 2.เป็นสิทธิที่คนในชาติได้รับจากเจ้าหน้าที่โดยเท่าเทียมกัน
- 3.เป็นสิทธิที่มนุษย์พึงมีพึงได้รับ ทำให้มนุษย์แตกต่างจากสัตว์โลกอื่นๆ
- 4.เป็นสิทธิที่ประเทศที่มีความเจริญเป็นอารยธรรมกำหนดไว้ในกฎหมาย

4. การปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล มีความสำคัญเพราะเหตุใด

- 1.เป็นการกระจายอำนาจรัฐให้กับองค์กรส่วนท้องถิ่น
- 2.เพื่อให้ประชาชนในระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
- 3.เป็นรูปแบบการปกครองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
- 4.ถูกทั้งข้อ ก และ ข

5. เมื่อเราพบเห็นการกระทำความผิดในการเลือกตั้งของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถร้องทุกข์ต่อหน่วยงานใด

- 1.สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 2.คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- 3.คณะกรรมการการเลือกตั้ง
- 4.ศาลปกครอง

6. ข้อใดไม่ใช่หน้าที่ของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ

- 1.ปฏิบัติตามกฎหมาย
- 2.ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 3.กั่นกรองกฎหมาย
- 4.ป้องกันและพัฒนาประเทศ

7. ความเสมอภาค หมายถึงข้อใด

- 1.ความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- 2.บุคคลได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน
- 3.บุคคลได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่าเทียมกัน
- 4.ถูกทุกข้อ

8. กรณี : นายสมชายถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินคดีในข้อหาหมิ่นประมาท และถูกกักขังเป็นเวลา 3 วัน เพื่อรอการไต่สวน นายสมชายจึงยื่นเรื่องขอประกันตัวกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ กรณีเช่นนี้นายสมชายใช้สิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญในข้อใด

- 1.สิทธิในชีวิตและร่างกาย
- 2.สิทธิของผู้ด้อยโอกาส
- 3.สิทธิส่วนบุคคล
- 4.สิทธิทางการเมือง

9. หน่วยงานใดที่เป็นองค์กรอิสระ

1. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
2. สภาหอการค้าไทย
3. สภาอุตสาหกรรม
4. ถูกทุกข้อ

10. ข้อใดคือหน่วยงานที่เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1. เทศบาล
2. อบต.
3. อบจ.
4. ถูกทุกข้อ

ตอนที่ 3 ทักษะคิดที่มีต่อการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย

ทัศนคติทางการเมือง ในระบบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน					
2. รัฐธรรมนูญ ฉบับใหม่ (2540) เป็น รัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น ทำ ให้ประชาชน ใจการเมืองมากขึ้น					
3. พื้นฐานทางครอบครัวและสังคม เช่น ชื่อเสียงของวงศ์ตระกูล ฐานะ ทางสังคม ทำให้คนๆนั้นมีความได้ เปรียบทางสังคม					
4. การเมืองเป็นเรื่องของการดักตวง ผลประโยชน์ส่วนตัว และเป็นเรื่องของ คนในบางสังคมเท่านั้น					

ทัศนคติทางการเมือง ในระบอบประชาธิปไตย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. นักการเมือง ข้าราชการ และประชาชนยังไม่เท่าเทียมกันในการเมือง					
6. เราไม่จำเป็นต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะ อย่างไม่สามารถชนะพวกซื้อสิทธิขายเสียงอยู่แล้ว					
7. คนไทยยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจเพียงพอที่จะมีระบอบการปกครองประชาธิปไตย					
8. ประชาชนไม่สามารถถอดถอนนักการเมืองได้ ถึงแม้ว่านักการเมืองจะใช้อำนาจในทางที่ผิด					
9. เราไม่ควรความเสมอภาคกับคนทุกคนโดยเท่าเทียมกัน เพราะแต่ละคนมีความแตกต่างกันตามฐานะทางสังคมและการศึกษา					
10. ตราบใดที่นักการเมืองยังขาดคุณธรรมและ จริยธรรมทางการเมือง ประชาชนก็ไม่สามารถใช้สิทธิและปกป้องสิทธิทางการเมืองได้					

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 4 ท่านมีความคาดหวังต่อการเข้าอบรม

ความคาดหวังของผู้เข้าอบรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านคาดหวังว่าจะได้รับความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยมากขึ้น					
2. ท่านคาดหวังว่ากระบวนการอบรมแบบมีส่วนร่วมจะทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจมากกว่าการอบรมแบบบรรยายทั่วไป					
3. ท่านคาดหวังว่าความรู้ที่ได้รับจากการอบรมจะทำให้ท่านมีจิตสำนึกประชาธิปไตยมากขึ้น					
4. ท่านคาดหวังว่าการอบรมจะทำให้ท่านมีเครือข่ายในการร่วมประสานงานเพื่อการเผยแพร่ประชาธิปไตยมากขึ้น					
5. ท่านคาดหวังว่าการอบรมทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ทางการเมืองตลอดจนเป็นการสร้างการเมืองภาคประชาชนมากขึ้น					
6. ท่านคาดหวังว่าการอบรมทำให้ท่านเข้าใจและมีส่วนร่วมในการเมืองระดับท้องถิ่นมากขึ้น					
7. ท่านคาดหวังว่าการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรจะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนตามระบอบการปกครองประชาธิปไตยได้ง่ายและชัดเจนขึ้น					

ความคาดหวังของผู้เข้าอบรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
8. ท่านคาดหวังว่าจะสามารถถ่ายทอดแนวคิดพื้นฐานสำคัญของการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยไปสู่ชุมชนของท่านได้					
9. ท่านคาดหวังว่าจะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยให้เป็นการเมืองภาคประชาชนมากยิ่งขึ้น					
10. ท่านได้รับความรู้จากการเข้ารับการอบรมครั้งนี้ในระดับใด					

ตอนที่ 5 ความความพึงพอใจจากการเข้าอบรม

ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ท่านมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนำเสนอของวิทยากร					
2. ท่านมีความพึงพอใจกับเนื้อหาวิชาที่ได้รับการอบรม					
3. ท่านมีความพึงพอใจกับรูปแบบการอบรมโดยใช้การสื่อบุคคลมากกว่าการใช้สื่อประเภทอื่น					
4. ท่านมีความพึงพอใจต่อการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจของวิทยากร					
5. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้อสื่อการสอนอื่นๆประกอบการอบรมของวิทยากร					
6. ท่านมีความพึงพอใจต่อการเข้าอบรมและสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้					

ความพึงพอใจของผู้เข้าอบรม	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
7. ท่านมีความพึงพอใจที่ได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการอบรม					
8. ท่านมีความพึงพอใจต่อการใช้เกมนิทาน ประกอบการอบรมและคิดว่ามีความสอดคล้องกับเนื้อหาในการอบรม					
9. ท่านมีความพึงพอใจต่อหัวข้อการอบรมที่กำหนด และคิดว่า ครอบคลุมและเหมาะสมกับการเรียนรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย					
10.ท่านมีความพึงพอใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ที่เข้าอบรมเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจเรื่องการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย					

ตอนที่ 6 พฤติกรรมประชาธิปไตย

พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมือง	บ่อยที่สุด	บ่อย	พอสมควร	นาน ๆ ครั้ง	ไม่เคยเลย
1. ท่านเคยพูดคุยเรื่องการเมืองกับคนในครอบครัวหรือเพื่อน					
2. ท่านเคยไปร่วมฟังการอภิปรายหาเสียงของนักการเมือง หรือการหาเสียงเลือกตั้งในรูปแบบอื่นๆ เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน หรือประธานชมรม					

มีส่วนร่วมทางการเมือง			ควร	ครั้ง	เลย
3. ท่านเคยชักชวนผู้อื่นให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งหรือให้เห็นด้วยกับนโยบายของพรรคการเมือง					
4. ท่านเคยช่วยผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมืองหาเสียงหรือการเลือกตั้งในรูปแบบอื่นๆ					
5. ท่านเคยชักชวนผู้ปกครองและคนรู้จักไปเลือกตั้ง					
6. ท่านเคยร่วมฟังการอภิปรายหรือร่วมกิจกรรมในโรงเรียนที่เกี่ยวกับการเมือง					
7. ท่านมีการรวมตัวจัดตั้งกลุ่ม/ ชมรมหรือเป็นสมาชิกกลุ่ม/ชมรม เช่น ชมรมประชาธิปไตย ชมรมอาสาพัฒนาชนบท ชมรมสหกรณ์ฯ					
8. ท่านเคยร่วมรณรงค์/ประชาสัมพันธ์ทางการเมืองในระหว่างการเลือกตั้ง เช่น ใส่มวก สวมเสื้อ หรือติดสติ๊กเกอร์					
9. ท่านเคยไปร่วมในเวทีสาธารณะหรือการประชุมสาธารณะที่มีการจัดขึ้นในท้องถิ่น					
10. ท่านเคยเข้าสมัครรับเลือกตั้งหัวหน้าห้องเรียน หรือประธานชมรมหรือกิจกรรมอื่นๆ					

ภาพกิจกรรม

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาววรรรัตน์ ชัยชนะ เกิดวันที่ 11 กันยายน 2517 สำเร็จการศึกษาปริญญาตรี นิเทศศาสตรบัณฑิต ภาควิชาการประชาสัมพันธ์ เอกการโฆษณา จากมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต ในปีการศึกษา 2540 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตร นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปี พ.ศ.2545 ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งเลขานุการผู้บริหาร สถาบันพระปกเกล้า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย